

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1868
1868
1868

Allmänna Sektionen

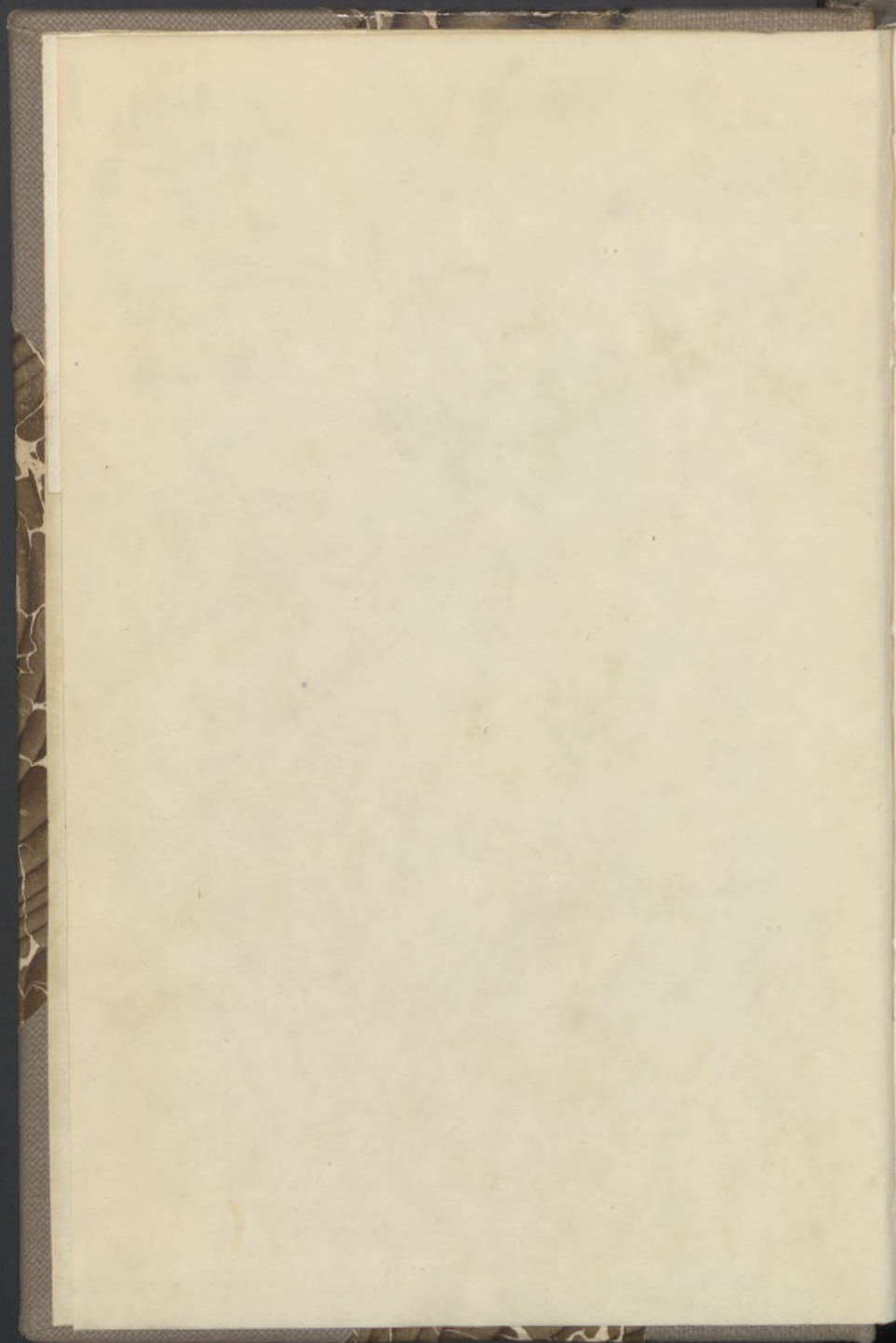

Litt.
Sv.

ELIN WIGNER,

NATTEN
TILL SÖNDAG

ROBERT AGNERS
STOCKHOLM

TREDJE UPPLAGAN

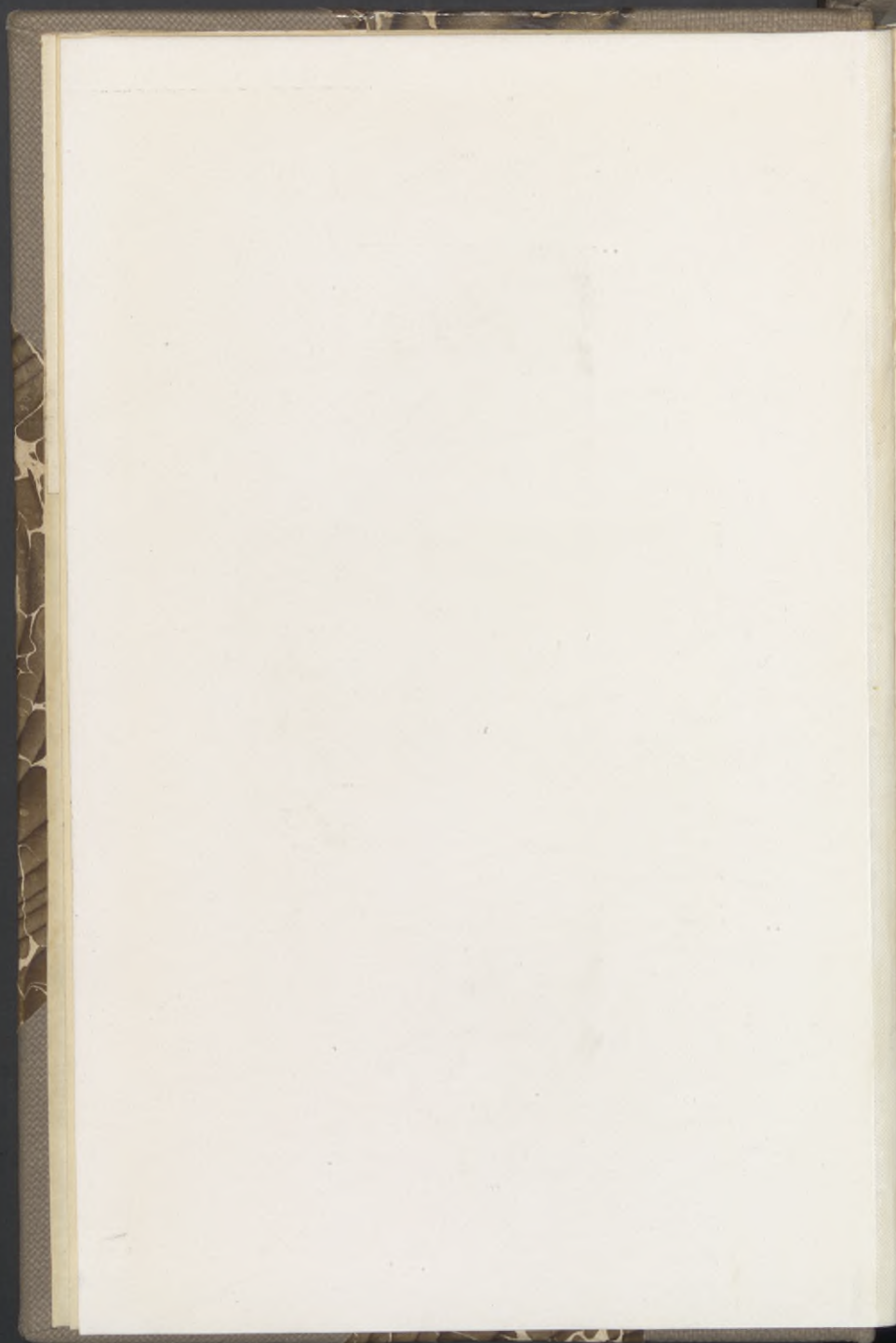
ELIN WÄGNER

*NATTEN
TILL SÖNDAG*

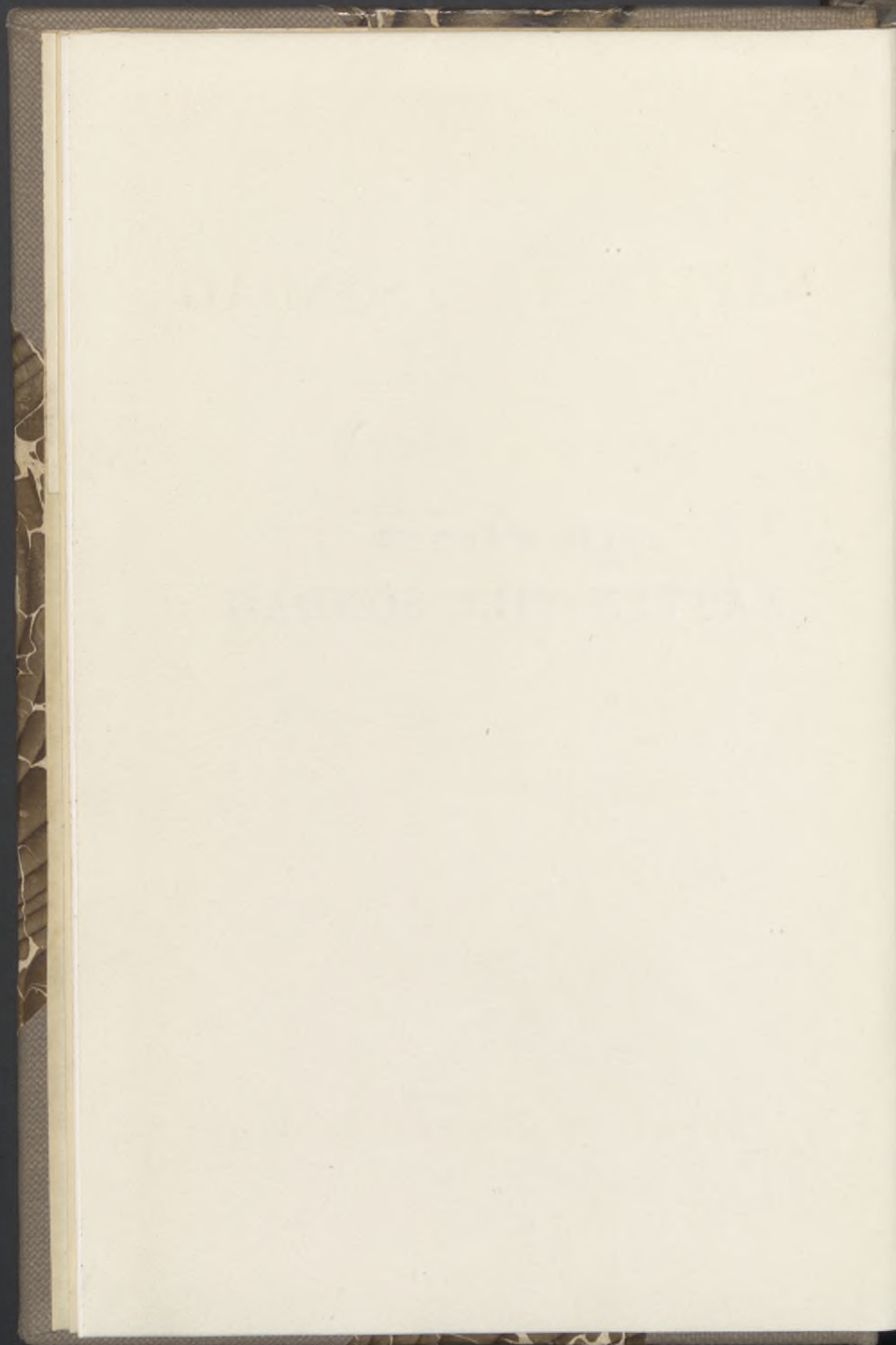
*ALBERT BONNIER
STOCKHOLM*

28/157

ELIN WÄGNER
NATTEN TILL SÖNDAG

NATTEN TILL SÖNDAG

AV

ELIN WÄGNER

J. Landquist

TREDJE UPPLAGAN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Copyright. Albert Bonnier 1926.

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1926

25 januari.

Det var natten till söndag det hände. Ja, det är säkert, att något hände, fast det upplöser sig och glider undan, då jag ska försöka fånga det efteråt.

På lördagens eftermiddag flyttade jag hit. Jag var andfådd och upphetsad som efter en flykt, varför sätter jag för resten: som? Jag kom någon timma innan bostadens förra innehavare skulle ge sig av på en lång resa. När jag kom, fann jag henne i färd att ta avsked av en ung man. Jag trodde det var hennes fästman, ty vad skall man tro, men hon presenterade honom som sin boutredningsman och sade, att jag skulle vända mig till honom om det var något.

Jag stirrade på henne utan att fatta. När min man var död, kom stadsfogden Kvarstad och frågade, om jag ville ha honom till boutredningsman, vilket jag genast ville. Vad han gjorde i denna sin egenskap tog jag inte så värst noga reda på, men det måste ha

varit arbetsamt, ty han tog bra betalt sedan. I alla fall kunde det inte ha varit samma sak, som den här unge mannen skulle sköta om åt en ung dam.

— Fröken Arvidson är ovanligt förtänksam, sade han, i det han samtidigt tog upp ett reklamkort från sin advokatbyrå och gav mig, hon har förordnat mig att ta hand om allt vad hon har, ifall hon inte skulle komma tillbaka.

— Inga släktingar kan komma åt mina lådor och läsa mina brev, sade hon triumferande.

Vilken förutseende ungdom! Jag var alldeles stum. En ung dam ger sig ut på en resa, men förordnar först en boutredningsman. Jag frågade, om hon också skrivit sitt testamente, och det hade hon!

Jag försökte tänka efter, hur jag själv skulle ha betett mig i hennes situation, men kom sen ihåg, att jag kunde aldrig ha varit i den, ty jag har ännu aldrig rest ut i världen ensam. Under hela mitt liv har det aldrig fallit mig in, att en dam i en bättre familj kunde ha något med advokatbyråer, än mindre med rådhusrätt och, o, ve!, domare att göra. Jag levde inne i en för mig osynlig byggnad, konstrikt sammanfogad av lagar och förordningar, som männen plitat hop under århundraden, och där de bodde med oss. Och eftersom jag inget såg, var det väl inte så märk-

värdigt, att jag rätt vad det var slog pannan i en vass kant. Det gjorde så ont, att jag nästan svimmade av. När jag vaknade upp och såg mig omkring, befann jag mig i en ny värld. Förr skulle jag genast ha slängt det där kortet, nu gömde jag det.

Det märktes inte att våningens innehavare stod inför ett så långt uppbrott, att det krävde boutredningsman. Jo, kanske dock på en liten darning i underläppen. Annars var allt i yppersta ordning i hennes vackra korrekta ansikte och i hennes lägenhet. Hon tog fram en minutiöst ordentlig inventarieförteckning och föreställde med ledning av den för mig grytor och pannor, porslin, linne och silver, det vill säga nysilver, tavlor och böcker. Det syntes mig ganska sällsamt, att jag nu en tid framåt skall leva bland idel främmande bohag, jag som äger två hem.

För övrigt talade vi inte med varandra om annat än praktiska saker. Hon var förbindlig och fattad, men det låg i luften omkring henne, att hon utförde ett ödesdigert beslut. När rymden började blåna mot aftonen, ställde hon sig vid fönstret och såg ut över vattnet och stadsdelen mittemot. Jag drog mig tillbaka. Klockan sju for hon.

Och så var denna främmande människas hem vordet mitt med allt vad det rymde av föremål och minnen

av händelser. Här skulle jag nu leva eller finnas många dagar och nätter. Men vad som hände om natten var detta:

Jag vaknade vid att mitt hjärta skälvde och pinglade, som om det varit en klocka och någon dragit med ett otåligt grepp i klocksträngen. Kläppen slog mot klockans vägg, och ännu då jag satte mig upp, darrade rummet av ljud, som icke hördes.

Vem var det, som icke tillät att jag sov?

Först visste jag det inte. Jag befann mig på ett hav mittemellan de två världsdelarna lördag och söndag och hade för ögonblicket icke landkänning med någon av dem.

Ja, vem kunde det vara, som icke lät mig sova?

Sen mindes jag plötsligt — — —

Jag mindes att jag kommit hit till Stockholm för att genomleva två månader under väntan på ett beslut, som skulle avgöra hela mitt återstående liv. Det grep mig en fruktansvärd otålighet över dessa två månader. Hur skall jag kunna uthärda i denna vansinniga spänning sextioen dagar, sextioen nätter, nio söndagar, nio måndagar, nio tisdagar och så vidare? Det betyder att jag skall dra av och på kläderna hundra gånger, sätta mig till bords tvåhundra gånger och tusen gånger höra klockan slå.

Jag började räkna ut hur många timmar, som rymmes i två månader, men hann icke fullborda detta räknestycke, innan jag insåg, att jag begick en hädelse mot tiden och den, som satt mig in i tiden.

Jag tyckte, att jag stod och stampade på ett stycke av min egen korta tillvaro, alltså ett stycke av mig själv, för att krossa det till smulor och förinta det. Ja jag stod och trampade på ögonblick, dem ingen makt i himmel eller på jord kunde kalla tillbaka eller skänka mig åter.

I betraktande av livets obevekliga noggrannhet, föreföll det mig mycket troligt, att om jag stampade sönder dessa två månader de skulle komma att fattas i slutet för mig. Inte för att jag just nu kunde tänka mig att jag skulle kunna få särskilt bråttom på sistone, ej heller att jag skulle kunna ligga och längta efter att någon måtte komma jag ville ta farväl av. Men man vet aldrig.

Detta skrämde mig så, att jag började fundera på om jag kunde bruka till något den tid, som måste förflyta, innan jag slutligen får triumfera över min måg.

I så fall är den enda möjligheten, tänkte jag, att göra mig fri den börda jag bär på, ty så förtyngd som jag är, kan jag inte göra sextioen nyttiga dags-

verken. Men min börda är för det första mitt eget liv, kan jag lägga av det under två månader?

Jag gjorde ett försök. Jag lossade försiktigt på i går, ja, se, hela lördan gick lätt att plocka bort, så tog jag bort i förrgår, så blev jag djärvare och tog bort hela veckor och månader. Snart var hela den sista svåra tiden borta, och med den hade jag skilt ifrån mig sorger och lidanden, från fiender och hat mot fiender, från dem jag älskat och från hatet mot dem jag älskat. Sen tog jag bort ägodelar och bekymmer om ägodelar, sen slutligen fåfänga, föresatser, förhoppningar. Ja, jag lade även av bördan framtiden, men när jag gjorde det, var jag rätt rädd, att det lilla som var kvar, det jag kallade mig själv, skulle följa med, ty det var inte mycket, det. Men det gick att skilja av framtiden, och ännu *var* jag. Jag förnam mitt lilla själv som ett alldeles naket, osynligt litet liv i mörkret, som ingen skulle upptäckt med vanliga sinnen. Om någon trätt in i rummet, borde han ha funnit sängen tom, tänkte jag.

Jag sov icke en blund vidare på hela natten. Jag hade även glömt vad som var anledningen till att jag plockat av mig hela livet. Jag hade tillfogat mig själv en förfärlig lycka.

Jag räddes vid den och sade: skall jag alltid be-

höva vara så här förfärligt lycklig? Ja det såg ut så. Den varade länge, länge. Det var bara en vinternatt efter mänskliga mått, men hur lång var den inte. Jag låg där i en yrsel av ångest och lycka, jag låg på rygg och vaggades av det tomma intet. Men fast jag inte märkte det, var det en rörelse i denna vaggning fram mot söndagens kust, och plötsligt smälde det i brevlådslocket där ute i tamburen.

— Det är tidningen, tänkte jag, och därmed fick jag landkänning med den nya värld, där jag skulle leva i två månader. Jag hade fruktat, att jag icke skulle nå fram till den, men det lilla självet klarade sig.

När jag kom ut i tamburen, hejdade jag mig och drog in luften. Tidningen doftade så underligt ljuvt och vällustigt. Hela våningen var full av dess doft. Detta syntes mig ett än större underverk än det, som hänt under natten, men sammanhanget var mig oförklarligt.

Då tände jag ljuset och fann att i stället för tidning, som den ordentliga fröken Arvidson säkert avbeställt, låg på den gröna korkmattan en stor mimosakvist.

Jag tog upp den och bar den med mig i sängen. Jag borrhade ned huvudet i dess gula blom, i dess söta doft, men det dröjde icke länge, förrän jag märkte

att den var farlig och kom en att minnas alltför ljuva ögonblick. Då steg jag vredgad upp och satte den i en vas utan vatten, ty så skall mimosaträdets blom och kärlekens behandlas.

26 januari.

När jag kom in denna söndagsmorgon i det stora rummet utåt Riddarfjärden, möttes jag av en så underbar syn, att hjärtat, som jag alltså ännu hade kvar, sprang i mitt bröst. Natten lyfte för förspelet till dagen, men i gatorna, som gå ner mot fjärden, låg ännu mörkret kvar. Endast fasadernas ytor voro belysta av morgonljuset. Över allt detta, som folk påstår vara Kungsholmen, låg ett rosenkantat silverdis. Det var en överklig värld, en syn, en fantasi, illustration till en saga.

Fröken Arvidson hade noga orienterat mig över vad jag såg, och enligt henne låg där i rad dårhus, fångahus, polishus, rådhus, kurhus, sjukhus och bårhus. Det var alltså en saga om mänskliga nederlag, men den var outsägligt skön. Alla dessa fula detaljer tjänade blott dekorativa syften. Jag började nästan frukta, att jag verkligen flyttat ett alltför långt stycke

utanför livet. Vilket ju heller icke var bra, ty på det sättet fick jag så lång väg att gå till Vår Herres arbetsförmedling, där jag ämnade söka ett udda jobb. Men aldrig är någonting lagom i sagor. Där är allting överdrivet.

Var ligger Vår Herres arbetsförmedling? undrade jag. Den ligger vid ingen gata, den står icke i adresskalendern. Målmedvetna människor behöva ingen adress. De finna sitt arbete längs den väg de stakat ut för sitt liv, förmodar jag. En annan får lyssna och ha ögonen med sig och gå vart man kallas, ta fatt i det som bjuds.

Då ringde klockorna över staden till söndagsmorgonväckning. Det erinrade mig, vilket också var avsikten, att man kan besöka kyrkor. Eftersom jag nu var besluten att gå dit jag kallades, grep jag till gudstjänsten som det första innehållet i denna absolut tomma, blanka dag, som låg framför mig, bidande i morgonljuset.

Jag gjorde mig färdig, nu fattades bara psalmboken. Jag hade rest från min egen, vilket bevisar, hur litet jag tänkt på vad som är passande. Jag letade igenom fyra av fröken Arvidsons bokhyllor och gav icke tappt, ty jag var viss, att hon icke tagit med sin.

Slutligen fann jag bakom en hylla hennes konfirmationspsalmbok. På försättsbladet stod:

Och nu jag överlämnar mig
I dina milda händer.

Konfirmationen låg endast tio år tillbaka i tiden, men under de åren hade hon passerat vägen från vår Herres milda händer till Ringmans advokatbyrå. Det viktigaste av allt var, ansåg hon nu, att förordna en boutredningsman. Fröken Arvidson var säkert ovanligt förständig, men hennes psalmbok var dammig.

Jag fick sällskap uppför Högalidsbacken med två stackota gamla gummor, båda två klädda i schalet, de första jag sett i Stockholm. Schalet och statskyrka höra hop på något vis, vilket hedrar dem båda.

Jag tog dem en under vardera armen, ty innan man fått arbete kan man alltid leka leken att vara vänlig, det kan aldrig vara fel.

När vi kommo in i kyrkan, var det tomt och skumt under valven. Men strax därpå sprungo alla lågorna ut ur ljuskronorna, och hela valvet fylldes av små brinnande blommor inom grå skärblad. Och i samma ögonblick orgeln. Det var vackert, men för precis för att stämma mig andaktsfull.

Sedan gled jag nog alldeles bort och vet inte myc-

ket om vad som hände annat än i största allmänhet. Jag var med så pass, att jag märkte att den liturgiska avdelningen var ovanligt lång. Det kom sig av att man bad igenom hela litanian. Jag lyssnade till bönen om försvar och försörjning för änkor och faderlösa, fattiga och förtryckta samt om ett försonligt hjärta mot våra fiender. Och jag samlade all min kraft för att ljudlöst med orörliga läppar ropa till de få fattiga gummorna i bänkarna: lägg av er alltihop, det går, jag gjorde det i natt.

Gummorna och jag gingo hem, jag hjälpte dem nerför backen, men sen togo de mycket tydligt avsked från mig. En av dem var blind, men de ville hjälpa sig själva. Eller gör vänlighet människor misstänksamma i Stockholm?

När jag kom hem lyste solen rakt in i staden. Den låg under klart ljus med tillhörande skarpa blå skuggor. När skuggan av det röda gavelhuset på motsatta stranden nådde upp till översta våningen i huset på andra sidan gränden, tog jag tid. Klockan var två, och det var tid att koka te. När jag sen kom tillbaka igen, var allt förändrat. Den korta vinterdagen hade nått sin höjdpunkt och sjönk. Jag satte mig vid fönstret och väntade på ingenting. Då kom utan varning ett sådant ögonblick av skönhet, att jag trodde

mitt hjärta skulle brista, mitt hjärta som varit så slankigt och tomt hela dagen. Inga ord hjälper, jag duger ej att beskriva det obeskrivliga. En månsten — ack bort med detta ord, alltför tungt och oföränderligt. Giv mig ett överjordiskt ord och jag skall gärna beskriva överjordiska ting. Så där ja, nu är det outhärdligaste över, det var väl. Ljusen som tändas nu där borta, äro också sköna mot de mörknande massorna av hus, men de äro jordiska dock. Jag kom i alla fall på dem med att ha ett kort kärleksögonblick samman med skymningen, då de voro röda. Men när mörkret kom, det allvarliga mörkret, stodo de vaksamma och klara som stjärnor.

Det enda rörliga i hela tavlan är nu ljusen, som de tama små tappra färjorna bära i näbbet och under vingen, när de göra sina regelbundna turer genom isen.

Jag tog på mig och gick ut och råkade lika oförtänt in i en ny skönhetsvärld. Jag vandrade längs med vattnet som skiljer mig från Långholmen, jag vet inte vad det heter. Här stodo stolta gamla träd, sådana som en gång planterats kring en herrgård, nu uppslukad. Lindar, almar och popplar reste sina kronors oförlikneliga arkitektur över mitt huvud, pilträden svepte sina grenar över vattnet. Det var isbe-

2. — *W ä g n e r, Natten till söndag.*

lagt, men isen var full av svarta vakar, som bildade en underbar ornamentik i svart och vitt med all tjustningen därtill av rinnande vatten, som bryter upp mot vår. Från Långholmsbron, tänk, att jag står på bron mellan det förvitliga och oförvitliga livet, ser man genom pilträdens grenar stadens spiror mot en aura av konstgjort ljus.

När jag gick hemåt, gjorde jag en upptäckt. Det ligger en lång rad av svarta pråmar vid kajen. En av dem var bebodd. Det stod gnistor ur dess smala plåtskorsten. Detta syntes mig spännande, jag gick närmare och upptäckte utanför en kabyss, stor som ett klädskaåp, en ung kvinnas silhuett. Hon stod där och spanade med handen över ögonen och mycket riktigt, där kom en man lunkande utefter kajen.

Redan innan han ännu hunnit äntra stegen, som utgjorde entrén till hans hem, ropade hon: fann du honom? Hennes röst nådde icke långt, den var hes och rå som man ju kunde vänta med en sådan bostad. Mannen harklade och spottade och prövade att klara strupen på alla möjliga sätt.

— Inte så mycket som svansen, kom det slutligen fram i en hes viskning. Därpå gingo de in och slogo dörren igen om sig. Strax därpå mötte jag en katt och sade åt honom, att han var väntad hemma. Jag

följde honom, tills jag såg, att han gick in i rätt pråm, sen gick jag hem, upprörd och trött, jag kunde inte begripa av vad.

När jag kom in och tänt lampan, visste jag vad det var. Det var skönheten. Ty när lampljuset lyste över en vas med stora, blodröda tulpaner, fick jag samma hugg i bröstet igen. Hela dagen har det varit på samma sätt. Skönheten har genomstungit mig, och jag har varit försvarslös som inför en människa med stark ande eller stark begärelse. På detta sätt har det aldrig varit förr, det hör med i förtrollningen, som kom i natt. Jag frågar mig själv: detta att förnimma allting omkring mig så distinkt, som om livets egen livsfarliga ledning ginge rakt igenom mig, är det att skola leva, att skola dö, att vara galen, att vara klok? Har denna skönhet alltid funnits, eller är den en ny uppfinning sedan i natt, eller finns den inte?

Jag fick aldrig något svar, om nu något finns inom räckhåll för mig, ty det ringde på tamburdörren. Där ute stod en herre i kort päls och bad att få komma in ett ögonblick.

Jag bad honom vänligt stiga in, och han sade, att han skulle gå strax, han ville bara hämta en bok. Jag svarade, att jag icke kunde lämna ut någon av fröken Arvidsons böcker, ty hon var fanatiskt ordentlig.

Det visste han.

Hon hade en katalog över böckerna.

Det visste han också, ty han hade själv upprättat den. Han hängde i alla fall upp pälsen i tamburen och presenterade sig som doktor något jag icke hörde, varpå jag sade Magni, så att han icke heller skulle höra det.

När han kom in i lampljuset, såg jag, att han icke var skön, vilket jag betraktade som en vila. I hans tillbakastrukna hår sköt upp stora kala flikar, och pannan var fårad. Han hade djupa ängsliga veck kring munnen. Tänk, vad det har kommit fram mycket munnar och veck kring munnar, sen skäggen kommo bort. Vi kvinnor ha inte gjort en bråkdelen så mycket väsen av de upplysningar vi därmed fått, som vad männen göra över kvinnornas nackar. Det hade ju också varit dumt.

Det upprörde honom mycket att komma in i detta rum. Eller var det kanske åsynen av mimosakvisten, som kom honom att rycka till?

— Förlåt, sade han och gick utan vidare fram till bokhyllorna. Jag tordes faktiskt inte lämna honom ensam, vilket jag helst hade velat och säkerligen även han.

Han frågade plötsligt, om jag bott här länge. Jag upplyste om att jag flyttat in i går kväll. Jag tyckte, att ville han veta, när fröken Arvidson rest, så kunde han fråga rent ut, och det gjorde han också efter en stund, varpå jag uppgav tiden.

— Jaså, sade han, jag trodde hon reste i morse.

Jag tror han blev glad över det, ty så förstod han ju, att mimosakvisten kommit för sent och icke blivit ratad och kvarlämnad med flit.

Han letade vidare en stund omigen på samma hylla och sade sedan:

— Hon uppgav inte möjligen sin adress.

— Nej, hon uppgav inte sin adress.

— Men till exempel det här kuvertet från uppbördsverket, hur gör ni med det?

Jag såg på honom och frågade, om han inte trodde att fröken Arvidson förutsett ett sådant fall.

Han mumlade något jag inte hörde, och så blev det tyst en lång stund. Jag började bli otålig, men så sade han: här är den.

Han visade mig en bok från Riksbiblioteket, en bok jag icke sett, då jag letade om hyllorna i morse. Den begäres av en annan person, sade han. Och så fortsatte han att söka vidare.

— Var det något mera? frågade jag.

Jo, det var en bok till han så gärna ville låna.

Jag nekade blankt att utlåna fröken Arvidsons minsta bok åt en främmande.

— Jag är inte så främmande, sade han med fläckig röst.

— Skriv då och fråga henne!

— När jag inte vet hennes adress?

— Då kan ni ändå inte vara så nära bekant.

— Jag kan ställa borgen, sade han. Och ge kvitto på boken, för resten kan ni alltid finna mig på Riksbiblioteket.

— Får jag se den?

Han drog upp den till hälften ur fickan, så mycket att jag såg författarnamnet: Gerald. Det var en hemmastadd karl.

— Har ni gett akt på, frågade han, att här finns en ljusbild på Kungsholmen, som liknar Karlavagnen.

— Nej, sade jag, men vad är det för ljus som lyser här borta, när alla andra är släckta mitt i natten?

— Det är på fängelset, sade han.

— Är det för att de ska se att fly?

— Ja eller för att se att komma igen, för det händer också. Ja, adjö, jag ska komma igen, det lovar jag.

1 februari.

Jag har fått en städerska, som heter fru Lundström. Hon synes mig vara flink och behändig och ser bra ut, fast något tård, men det blev jag glad över, ty då kunde jag kanske göra något för henne. Just som jag börjat en konversation för att utröna hur hon har det, kom posten. Hon sprang genast ut och kom igen med ett brev. Jag kastade en blick på det och kände igen stilen. Nej, försök inte, tänkte jag. Kom mig inte nära, tala inte vid mig, rör mig icke!

Jag lämnade fru Lundström och stängde in mig i stora rummet. Det finns ingen spis i hela våningen, ingen eld på naturligt vis, men jag tände ett stearinljus och vid dess låga brände jag långsamt upp min dotters brev bit för bit. Den sista biten fick jag hålla med papperssaxen, som strax blev varm.

— Är kaffet färdigt, fru Lundström?

— Ja, frun,

— Kom då med in och drick med mig.

— Å tack, jag kan väl dricka i köket.

— Nej, kom med in.

— Här luktar bränt, sade fru Lundström.

Jag frågade: har fru Lundström några barn?

Ja, hon hade fyra stycken. Jag undrade om de voro snälla mot henne.

— Jo vars, sade hon och drog lite på det, de har ju var och en sitt. — Ja, sade jag, när de gifter sig, så är det förbi. Det svarade hon inte precis på. Nå har fru Lundström några barnbarn? Nu blev hon mera meddelsam. Det hade hon flera, det yngsta var en pojke, och den hade hon hemma hos sig. Den skulle hon ta med sig och visa, om frun inte miss-tyckte.

— Nej, tvärtom, sade jag.

Hon tackade allra mjukast för kaffet, nu skulle hon skura trappen, och hon skulle komma med barnbarnet så fort det bar sig.

När hon gått, undrade jag vad i hela världen jag skulle ta mig till. Dagen var grå, dagen var tom, skönheten beslöjad, och nånstans låg och lurade undran vad brevet från min dotter kunnat innehålla. Jag ville inte, absolut inte veta det, men ändå.

Till slut kunde jag inte hitta på något annat än

att gå ut och titta på hur vägen såg ut vid dager, som jag gått i går, och hur katten såg ut. Och så ville jag veta om familjen i prämen överlevat den kalla natten, och om den i så fall kunde tala.

Detta var ju nu min värld.

Men när jag kom ett stycke ner i trappan, hittade jag där fru Lundström, nära att svimma. Hon var alldeles förvandlad i ansiktet, vit som en näsduk, och hon skurade i ett slags yrsel.

— Stig upp och kom in, fru Lundström!

På hennes sätt att stiga upp syntes, att det var fråga om knäna. Jag bad henne visa dem. Nej då, det var ingenting.

— Fru Lundström, jag har varit sköterska i min ungdom och sedan gift och fått barn. Jag har sett allting utom spetälska. Visa mig nu knäna.

De voro verkligen sådana, att det rös i mig, när jag tänkte att hon legat mot trappstenen nyss. De voro svullna, blodanlupna, hudens förtjockningar voro skorpiga och såriga. Trälaknän, hjälteknän, martyrknän.

— Nu skurar fru Lundström inte någon trappa mer i dag. Utan sätter sig här och skalar potatis i stället. Svimmars fru Lundström?

Om hon fått hålla på, hade hon härdat ut ända ner

i bottenvåningen. Men min vänlighet var en sådan chock, att hon förlorade balansen. Jag gav henne konjak för att hon ej skulle svimma. Hon kvicknade vid och började prata.

— Det var inte så farligt i morse, inte värre än vanligt. Men se, jag råka å fråga värden om han hade sett att jag tvättat väggarna i nedre förstun. Det hade jag förstås mest gjort, för jag tycker att väggar *ska* inte vara så tjocka av smuts i ett fint hus. Men jag tyckte ändå att han kunde veta det. Jag fick honom inte att se på väggarna en gång. Och då fick jag så förgrymmat ont i knäna. Allting slår sig på knäna för mig. Det var precis likadant, när prästen skulle döpa Bettys unge. Men jag måste väl åtminstone gå ut efter baljan, frun.

— Det måste inte fru Lundström alls, sade jag. För jag ska skura trappan.

— Är frun alldeles tokig?

— Ja, dom säger det, sade jag.

Trots hennes protester knöt jag en duk om håret och satte på ett skurförkläde. Hur skulle jag kunna gå miste om en sådan möjlighet? Jag visste att enda hjälpen för mig just nu var att få skura trappan och få ont i mina knän. Bättre att det slog sig på dem än på hjärtat.

Jag tog upp den fallna hjältens verktyg och började arbeta. Jag gjorde det för min egen skull men även för en medmänniska, och se nu lättade det. Jag bad en bön för varje blek, jag suckade till Gud för varje trappa, att jag måtte befrias från att hata dem jag älskade. Jag bad om ädelmod eller åtminstone kraft att visa ädelmod. Jag lovade Gud att ofta skura trappor, om han ingav mig kärlek till människorna.

Folk gick upp och ner, somliga kommo rakt på mig, som om de ämnat trampa på mig, om jag inte vek undan, andra veko åt sidan och sade: godmorgon, eller: förlåt. Man får en ny syn på människorna, när man bara träffar deras fötter. Det var som om de talat till mig med fötterna. Fötter upphöra att vara självfallna och ointressanta. De ge upphov till en hel massa tankar. Man får en förnimmelse av att vara jorden själv, alltings golv, som alltid blir trampad, stundom spottad på och så sällan kysst.

Ett par stora fötter stannade bredvid mig. De hade nyss gått förbi mig uppåt, nu kommo de ner igen och voro förargade. Jag blev skrämnd av dem därför att de voro så utsägligt stora.

Högt, högt uppifrån frågade en röst med tonfall från min egen landsända: Var bor fru Magni?

Jag skakade bara på huvudet, ty jag ville icke röja

mig. Det skulle säkert bli ett argument mot mig, om det kom ut, att jag skurade trappor. Ändå det i själva verket var så, att jag i denna trappa haft min första drägliga stund på ganska länge. Men det skulle inte de stora fötterna förstå. För dem är allting tokigt, som avviker från vad som är officiellt riktigt i Broköping.

Så fort de försvunnit neråt trappan för att fråga portvakten, tog jag borsten och baljan och sprang in till mig. Jag förklarade för fru Lundström, att ve henne om hon rörde min trapp, jag skulle fortsätta sedan. Hon fick inte fördärva min glädje.

Nu ringde det på dörren. Jag viskade till fru Lundström: öppna icke, sen gick jag in till mig och satt alldeles stilla i fröken Arvidsons soffa, hörde det ringa en gång till och så en sista gång, innan det blev tyst. Jag visste vem som ringde, jag visste, att han visste vad som stod i brevet jag bränt, men jag ville ingenting veta, inte ha med dem att göra, inte övertalas, inte bevekas, inte skrämmas, ingenting. Nej, i sanning, ingenting. Varför kommer de efter mig en vecka efter det jag rest?

Då jag åter vågade mig ut i köket, var fru Lundström försvunnen. Jag fick genast mina aningar och skyndade ner i trappan, där låg hon och bredvid

henne stodo de stora fötterna. Det var ett livligt sampråk, och ingen märkte mig. Jag smög mig upp igen.

Efter fem minuter tittade jag efter på nytt, då skurade hon åter i högsta hugg. Hon såg lite generad ut, då jag kom på henne, men försvarade sig med att man måste tänka mera på förtjänsten än på knäna, och hon var minsann så glad att ha fått min trapp.

— Vad sa den där herrn?

— Han frågade efter frun, och jag sa att frun var ute.

— Det var bra. Jag är alltid ute, det kan vi säga en gång för alla.

Det dröjde bra länge, innan jag vågade gå ut, men till slut uthärdade jag inte längre. Jag måste åtminstone ut och skaffa mig garn till en stickning. Jag skulle gärna velat möta någon att vara vänlig mot, för att se vad då skulle hända, men jag mötte ingen. Då gick jag in till min gamle vän F. H. Johansson och köpte en klänning av honom. Det var verkligen menat som en vänlighet, men han uppskattade det inte, när jag bad honom skicka räkningen till stadsfogden Kvarstad i Broköping. — Varför ska jag skicka den dit? frågade han. — Ja, den som kunde ge ett rimligt svar på den frågan, sade jag.

När jag kom ut från denna till hälften misslyckade

expedition fick jag på avstånd uppe i Drottninggatan se min allra käraste barndomsvän, Karola Musselman, komma gående. Henne kunde jag ju varit vänlig mot, men i stället vek jag in på närmaste tvärgata och sedan för säkerhets skull in i en garnbod. I detsamma mindes jag, att jag för första gången på trettiofem år glömt hennes födelsedag för tre dagar sedan.

Jag ville inte heller träffa *henne*. Hon måste ju ha hört historien från Broköping, hela världen kan den ju utantill. Och när hon hört den, har hon bestraffat dem, som berättat den för henne och sagt: Det där är inte sant. Jag känner Anna Magni sen vi gick i första förberedande. Hon är lite impulsiv, men hon har alltid haft hållning. Det är alltihop en gemen intrig.

Jag vet att Karola hade sagt så, för hon är lojaliteten själv och mycket renhjärtad. Hade jag nu måst träffa henne, så hade jag icke kunnat undgå att säga: gå icke i borgen för mig, förrän du hört alltihop. Då skulle hon låtit mig tala, men sen vet jag inte riktigt vad hon skulle ha gjort. Antingen skulle hon grälat alldeles oerhört och frågat om jag inte kunnat använda min tid bättre samt göra mig besvärliga frågor, hur jag skött ordförandeskapet i Broköpings fredsförening, som hon prackat på mig. Eller också

skulle hon tåga och lämna mig. Intetdera vore särskilt trevligt, och jag var glad, att hon tydligen inte sett mig.

För att beveka mitt samvete något, gick jag in i en blomsterbutik och utvalde några blommor till hennes födelsedag, i det jag antedaterade min lyckönskan. Så fick hon tro att det var Säg-det-med-blommor, som slarvat.

Det gick dåligt med leken att vara vänlig. Jag gick in på posten och smålog mot en postexpeditör, hälsade artigt, skrev rätt på blanketter, lämnade jämna pengar, ingenting hände. Då blev jag så förtvivlad, att jag flög på en pojke på gatan och frågade, om han ville gå på bio. — Det gör man på kvällen, sade han, och då vågade jag inte ge honom pengar till biljetter.

Min enda verkliga chans denna dag fick jag i slaktarboden i huset, där jag bor. Samtidigt med mig kom in en dam, som absolut ville ha njure, hennes man kunde inte leva utan njure. Så bra, här finns ju! sade hon. Med en bönfallande blick på mig, förklarade slaktaren, att dem hade damen här beställt redan på morgonen. Men i morgon ska hovrättsrådninnan få hur många som helst, försäkrade han.

— Tag mina, sade jag och gick. Jag var rätt nöjd till sist. Inte alltid kan man med samma gest rädda en slaktare och ett hovrättsråd.

7 februari.

Det dröjde icke länge förrän fru Lundström uppenbarade sig med det omtalade barnbarnet på armen, höll upp det inför mig och sade: — kan frun se något fel på honom?

Det kunde jag inte, tvärtom. Jag berömde hans blå ögon och frågade vad han hette.

Hon gav mig då den överraskande upplysningen, att hon inte visste om han hette nåt. Ty barnmorskeleven, som bar fram ungen till dopet på BB — som förklaring på att det var eleven, anförde hon, att Betty var inte oppe än och hon själv borta på julstök — barnmorskeleven påstod, att prästen döpte de andra sju och hoppade över den här. Annars så skulle han ha hetat Roald efter Amundsen.

— Men vad tycker frun att vi ska göra? frågade hon. Betty tycker det är så nedrigt, att han skulle bli överhoppad vid sitt första tillfälle i livet, det kan

inte bli annat än dålig tur. Jag har vela att vi skulle anmäli prästen för direktionen, men Betty säger, att hon kan råka å komma dit fler gånger och det är inte värt att bråka.

— Vad säger mannen? frågade jag.

— Min gubbe? Han är död för länge sen, och inte hade han sagt någe ändå.

— Ja, jag menade Bettys.

Fru Lundström svalde litet, så sade hon:

— Inte är hon gift, vad tror frun. Hon ville inte. Hon ville ha sin frihet. Va tycker frun, som är bildad, att vi ska göra?

Jag lovade att följa med Betty upp till prästen, om fru Lundström bara ville hämta henne. Hon störtade åstad och Roald stannade hos mig. Jag tror inte han tyckte riktigt om mig, jag kände ju inte hans vanor, kunde heller inte riktigt tyda hans order. Dessutom tvättade, smorde och pudrade jag honom, vilket förvisso icke ingick i hans vanor. När jag betraktade hans lilla flådda stjärt och övriga ömklighet, måste jag tänka på min egen unge och hur långt hon avlägsnat sig från sitt absoluta beroende av mig. Nej, det är sant, jag skulle ju inte tänka på allt detta, men jag kan inte hjälpa, att det kommer över mig ibland ändå. Jag tänkte på mitt enda barns tvåmånaders

3. — *W ä g n e r, Natten till söndag.*

stjärt, som nu ligger tjugu år tillbaka, på hennes kikhosta, mässling, hennes näsvegetation, hennes under- och överbetyg, hennes lydnad och olydnad, hennes första bal och konfirmation, sen tänkte jag inte längre.

— Hur kommer det sig, frågade jag Roald, att hos barn försvunnit all mystisk vördnad för föräldrar? Inte för att jag ville bli föremål för mystisk vördnad, men det borde finnas ögonblick, då något av denna känsla inför modern borde hejda en dotters hand.

Mor och barn, som en gång varit ett, man och kvinna, som levat förenade, syskon, som sovit i samma sköte, de borde väl ändå genom hela livet känna något av den djupa förtrohet, som en gång varit mellan dem.

Men blodets band brister såsom kärlekens, hör du det, Roald!

Roald somnade, och fru Lundström återvände med en grå dopklänning av vit piké. Betty skulle komma strax, hon måste bara ner ett ögonblick på frisörskolan, där hon i dag kunde bli klippt gratis. Inte för att det gjorde mig någonting, jag har ju tiden till mitt förfogande, men Betty dröjde i två timmar. Fru Lundström hann med hela huset, innan hon kom. Där hade varit kö i frisörskolan.

Jag hade berett mig på en vacker flicka av modern

att döma, men det var hon knappt. Hon hade så litet av egen personlighet, det var vid hastigt påseende ett exemplar av en upplaga på många tusen fabriksflickor i tjuguårsåldern. Samtidigt hade hon sitt yrkes, sin stads och sin tids särskilda stil och fason. Hon såg inte ut som en moder, men hon hade ju i alla fall vissa moderskänslor för Roald. Och hurudan hon var, så var hon i alla fall precis lika gammal som min Astrid.

Jag tog fram psalmboken, och med Roald ibland oss började vi tre kvinnor att läsa och söka genomtränga de lärda definitionerna i dopformuläret om arvsyndens och om omöjligheten i att komma in i Guds rike förrän man blivit född av vatten och ande. Vi fördjupade oss icke i vad Guds rike är, vi utgingo från att det var något bra. Vi grubblade bara om Roald var inne eller utanför.

— Det är ändå gräsligt oförskämt att hoppa över ett barn, sade Betty, och en pojke till. Men jag är förstas bara en fattig arbeterska och i det här samhället — — —

— Tyst Betty, sade fru Lundström.

— Kanske prästen vet bättre vad han gör än eleven? föreslog jag.

— Han! flickorna sa att han skulle döpa en kålrot

i den treenige gudens namn, ifall man svepte in den i en dopklänning och ställde sig i raden uppe på BB.

— Han har ju försäkrat själv att han vet, att han döpt Roald!

— Ja, det var klart att han måste ha rätt mot en elev och mot en annan och ens barn. När han en gång *sagt*, att han gjort det, så ville han förstås inte ta tillbaks. Mamma sa, att fru Magni kanske ville tala med honom privat hemma i bostaden. Och då kunde det kanske gå, när det inte var några, som såg, att han gav med sig.

Fröken Bettys uppfattning av förmedlaren av döpel-sens sakrament var mycket illusionslös. Jag frågade henne varför hon dock höll så styvt på att han skulle döpa Roald. Hade hon inte papper på att han var döpt.

— Jo, men se om det inte är riktigt *gjort*.

— Det är själva dopets kraft och betydelse då, som fröken Betty vill vara säker om? Jag trodde inte, att en ung stockholmsflicka av i dag brydde sig så mycket om sådana ting.

— Ja, bry sig om, inte precis det, sa Betty, man kan aldrig veta. Det kan hända, det gör någe till.

Betty hade varken den fasta tron eller det franka förnekandet. Hon hade den moderna människans

ovisshet inför den förvirrade tillvaron. Efter trons lydnad och fritänkeriets olydnad dök upp igen vildens osäkerhet inför de dunkla makterna i den farliga världen.

Så telefonerade jag då och förhörde mig ifall prästen var hemma. Det var han inte men väntades med *all* säkerhet, sade en bestämd kvinnoröst, tillbaka om en kvart. Roald ikläddes alltså med möda dopstassen. Efter ett meningsutbyte med dottern, som ville haft henne med, försvann fru Lundström till en ny städning. — Om jag ska försörja Roald, så får du väl inte hindra mig att arbeta! sade modern.

— Hon kan inte låta bli att skura trappor, sade Betty, tydligen misslynt över att behöva gå med ett barn i en filt på gatan, där hon kunde möta bekanta.

Hon gick fort med nedböjt huvud, men när vi voro vid porten, såg det ut som om hon velat vända. Och när hon kommit in i den fina boställsvåningens moderna hall hade trots och uppkäftighet gått av henne.

— Gå in först fru Magni, jag kan väl sitta på galoschyllan så länge.

Jag visades in i prästens arbetsrum, fick vänta några minuter, betraktade frånvarande Börjesons Kristus och Sigrid Blombergs Bebådelse och blev klar över, att jag var ute på en högst egen expedition,

just något för mig, som ändå hamnat i det orimliga. Men samtidigt var det en viss spänning i att jag skulle få tala med en människa, som icke hade någon förutfattad mening om mig, mer än han väl hade om fruntimmer i allmänhet. Nu skulle det bli roligt att se, om jag skulle få bukt med honom, som jag förr så ofta fått bukt med folk, även mig själv, när jag ville.

Så kom prästen in, han var en vänlig, världslig, trött man i kavaj och mustascher. Han bad om ursäkt att jag fått vänta, men han hade varit på skidtur och måst byta kläder. Barnen hade idrottslov i dag, se, och när de befallde att pappa skulle med ut, så var det ingenting annat att göra än att lyda, hur mycket arbete man än hade. Jag förstod, att de voro mäktiga väsen, dessa barn, på det öronbedövande larm de förde i rummet intill. Men det sade jag icke, utan figurerade artigt mot honom och bad i min tur om ursäkt för att jag sökte honom på privattid.

Han svarade, att det var han så van vid, men var det inte ett yngre fruntimmer med också?

— Jo, sade jag, och det är hennes talan jag för, medan hon sitter i hallen. Varpå jag förklarade anledningen till mitt besök. Han rodnade och såg illa berörd ut. Fröken Lindströms son Rudolf, ja så Roald,

ja det gör detsamma, han är antecknad och upptagen som döpt. Det kan ju fru Magnuson förhöra sig om i församlingen, där modern bor.

Jag förklarade, att det hade ingen betvivlat. Men det var det, att eleven påstod, att pastorn hoppade över Roald, och att han alltså icke är döpt och vattenöst. Anteckningen kunde ju finnas, fast själva handlingen aldrig ägt rum.

— Eleverna är fulla av rackartyg, sade prästen, alltmer irriterad. Vad vill fröken Lundström med att envisas. Hennes son åtnjuter alla ett barns fördelar inom statskyrkan.

Vi talade förbi varandra. Jag försökte åter förklara, att *det var dopet självt*, sakramentet, som modern ville bli förvissad om för pojkens räkning.

Han stirrade på mig.

— Nej, sade han, vad som helst men inte det.

— Varför då?

— Varför? De döps och konfirmeras och vigs med ungefär lika mycken eftertanke och andakt som om de vore gråsparvar. Har det hänt *en* gång jag kommit till nattvardsläsningen i år utan att jag kommit på flickorna med att jazza i sista ögonblicket? De skulle ta danssteg fram till sin första kommunion, om de vågade. Fru Andersson känner dem inte, sade han

till mig. Han bröt härvid sönder en mycket vackert snidad papperskniv av ben och slängde bitarna framför jungfru Marias fötter.

— Nej, jag känner dem inte, sade jag. Det var väl kanske därför jag blev lite rörd över fröken Lundströms envishet att få sitt barn säkert döpt, fast hon bara sa, att man kan aldrig veta, om det inte gör någon nytta.

— Det är inte hennes skäl, sade prästen och bröt sönder den ena halvan av papperskniven i små bitar. Hon gör sig lustig på fru Anderssons bekostnad, och det skulle hon göra på min också, om jag lät beveka mig. Det skulle stå i nästa nummer av Socialdemokraten och sen fick jag direktionen på mig och konsistoriet och ärkebiskopen, att inte tala om församlingen.

Jag frågade nu strängt, om han verkligen ansåg att detta barn var en affär mellan honom och fröken Lundström. Var han då kanske inte ansvarig inför Gud för att lille Roald, vars klagorop vi nu hörde från tamburen, blev upptagen i döpelsenåden och fick tillfälle att ärva himmelens salighet?

Prästen såg åter ut som om han trodde sig ha hört galet. Han suckade djupt och fick ett bekymrat uttryck inför så mycken kompakt oförnuft. Eller karak-

teriserade han det kanske som lust att driva med honom.

— Tänk efter, fru Andersson, sade han med en suck, skulle det spela någon roll ifall Gud vill, och det vill han, ta sig an Roald Lundqvists själ, om jag glömt ösa lite vatten på honom? *Ifall* jag skulle ha glömt det, vilket jag inte har.

Nu var det min tur att svälja ner en stor förvåning, han såg det och blev visst lite rädd för att ha försagt sig, det kunde ju komma fram nånstans dit det inte skulle. Han tillade: — Dopet är befallt av Kristus, och jag har döpt många tusen, så nog har jag åtylt den befallningen. Men inte är jag så högfärdig att jag tror (nu hade han åter glömt att vara rädd och var blott uppriktig) att jag behövs för människornas gemenskap med Gud. Fru Andersson undrar då, varför jag skall sitta i den här eleganta boställsvåningen och dra lön. För det första har jag inte önskat att den skulle vara så fin, det har den blivit för att vi skulle gå om Maria och Katarina församlingar i tävlan om det finaste församlingshuset. Och för det andra, så vet jag det inte ur evighetssynpunkt sett, men det finns ju andra synpunkter. Jag fyller mina skyldigheter. Jag döper och jag viger folk, men inte mer än *en* gång för varje. Jag viger inte fränskilda,

och jag döper inte om ett två månaders barn, som jag döpt en gång på BB.

Jag försökte vädja till hans godhet och be honom göra ett undantag, för denna moders skull, som nu suttit en hel timme på galoschhyllan.

— Det är inte besväret, sade han, det är en prestige-fråga.

— Prestige, sade jag, är väl inte så viktigt, det har man ju ändå ingen inför Gud.

— Jag skall tala med min hustru, sade prästen och försvann.

Ögonblicket därpå kom prästens hustru in ett ärende för att titta på mig. Förskräcktes över papperskniven, samlade upp bitarna och gick ut. Sen kom hon in med döpelsebord och skål och servett, vilket betydde, att hon avgjort saken till Roalds förmån. Prästen skrev något på ett papper, rev sönder och skrev om, sedan kallades Betty in, det lästes upp för henne. Där förklarade hon, att hon begärt nytt dop, för den samvetsnöds skull hon kommit i genom elevens påstående att Roald blivit överhoppad.

När akten var över, och fröken Betty försvunnit i badrummet med Roald, sade prästen: — Förlåt, men jag har så uselt minne, det var ju fru Andersson?

— Ja, sade jag. Det var så skönt att vara fru Andersson, en okänd.

— Får jag då be om alla namnen och adressen, så att jag får anteckna. Fru Andersson blev nämligen automatiskt fadder genom att vara närvarande vid akten.

Som jag icke ville bli avslöjad som bedragerska, och nu var på det klara med hans svagheter, sade jag: — Vad Behådelsen är sjäfull! och så något om utsikten. Därpå tog jag upp ett visitkort och raspade ner adressen och gav honom. Han läste på det utan att låta märka någon förvåning, och så sade han: — För resten, det var ju onödigt, för jag lägger inte till något i fråga om faddrar. Det är det gamla dopet som gäller.

Jag styrktes i min förmodan, att eleven hade rätt, och att han hoppat över Roald på BB.

Just som jag var i dörren, hejdade han mig och sade:

— Fru Magnusson är väl inte från någon radikal tidning?

Stackars man, det var bra mycket han var mera rädd för än för Gud.

I alla fall var han snäll, och jag skickade upp rosor till honom i en vas som ett minne av Roald.

15 februari.

Det brev, som kom i dag, har jag öppnat och läst. Och jag har alls inte motat bort de minnen det väckte, ty det var en amulett, i vars skydd man kan våga att vandra på det förflutnas marker.

Det har tagit bort en av fläckarna på min vapensköld. Visserligen är det bara en av många, det ger dock utsäglig tröst. Men när jag tänker på fläckar, minns jag rödvinet på min brudklänning och minns gumman, som tog bort det.

När jag var nygift och infördes i min svärfars och min mans umgängeskrets i Broköping, gick jag på middagar i min vita brudklänning, man gjorde så på den tiden. Hos borgmästarens slog en vaktmästare rödvin över den. Ack, jag kan ännu se borgmästaren, när han grep efter saltkaret! Det var ändå väl att något roligt hände någon gång på en bjudning. Jag fick

låna en silkesschal av värdinnan och sattes i ett hörn att torka bland de gamla fruarna efter middagen. Sedan talades det om fläckar tills vi fingo bryta upp. Man gav mig en adress: där och där inne på gården bodde en gammal mamsell, som säkert kunde göra underverk med min förstörda klänning.

Fanns det ingen kemisk tvättinrättning i Broköping? Jo, men jag varnades för att gå dit. Nästa dag lade jag in min fläckade brudräkt i ett paket och letade mig fram till ett förfallet envåningshus, som låg gömt bakom ett tvåvåningshus av senare datum, gammalt även det.

Jag lyfte på en klinka och kom in i ett halvmörkt litet rum, där kläder hängde på galgar längs väggarna.

På den stora, öppna spisen stod en trebenapanna och kokade över, så att kaffet rann genom mungiporna. Jag skulle just lyfta av, då den bubblade över så kraftigt, att den släckte elden under sig.

Också en naturens säkerhetsanordning som man även kan iakttaga i människolivet. Det vill säga, det tänkte jag inte alls då. Jag visste ingenting om hur kärlek, som kokar över, släcker kärlek som bragt den i kokning, det lärde man inte i flickläroverket.

Jag flyttade undan pannan, och medan jag höll på med det, kom gumman. Jag såg inte särskilt på

henne. På den tiden värdigades man inte titta på eller skilja på något sådant som gummor. Hade jag varit särskilt rädd om min brudklänning, skulle jag aldrig vågat lämna den här. Men det var jag inte. Jag hade inte varit så värst road vare sig att ta på eller av denna klänning på bröllopsdagen.

Detta låter inte rekommenderande, och det är det inte heller. Men det blev bättre ganska fort. Det var bara det, att min man varit min patient på ett sjukhus, där jag var elev. Därför var det ingen mystik omkring honom — trodde jag. Och så hade jag hellre velat ha underläkaren, men han gifte sig med Karola.

Jag var därför tämligen ointresserad, när gumman tog upp paketen och vecklade upp klänningen. Men så började hon stryka över sidenet med sina fina, vackert ådertecknade gamla händer, och då blev jag uppmärksam. Det var något obeskrivligt med själva hennes handlag. Jag stirrade på hennes händer, sanerligen, det var som om hennes handflator togo fläcken till sig, så att den redan var mindre brutalt röd mot det vita.

— Stackars brudklänning, sade gumman. Det tycktes mig då och ännu mer nu, att i hennes röst låg en oändlig misskund med allt fläckigt i denna värld.

Men det var inte bara misskund, hon kunde också bota det nerfläckade. Hon står för mig som den klaraste motsats till alla dem, som genom hela livet sätta fläckar på kläder och folk.

— Jag förstår, att mamsell kan ta ut fläcken, sade jag.

— Jag ska försöka, sade hon. Det här är nästan den svåraste fläck jag har haft, men det är ju gott tyg.

När jag kom igen för att hämta min klänning, fann jag den så fräsch som på bröllopsdagens morgon. Och underbarast av allt, där fläcken varit, hade sidenet återfått sin glans, inte blott vitheten. Det var ett trolleri, och jag frågade, om hon kunde trolla.

— Ja, det kan vi ju säga, smålog gumman.

— Kan inte mamsell tala om, hur mamsell bär sig åt?

— Det skall väl vara några mysterier kvar för en liten fru, sade hon.

Jag gick hem med klänningen, men jag var så imponerad, att jag aldrig mer nämdes ta på mig den, dessutom blev jag strax därpå i grossess.

Sedan bar jag i många år till den gumman mina och mitt huses kläder både med fest- och vardagsfläckar på. Vi blevo goda vänner, ehuru jag så småningom slutade upp att tycka att mysteriet var något

mysterium. En dag gick jag så långt i förnekelse därav, att jag försökte gno bort några fläckar själv. De försvunno också, men då de snart kommo upp igen, fick jag gå en canossagång till det lilla huset. Jag sade ingenting om mina tidigare försök, men gumman såg det förstås genast.

— Gå hem med den här fracken, frun, sade hon, den kan jag inte göra något åt.

— Det kan mamsell Svensson visst, sade jag stött.

— Jo, jag kunde nog få bort fläckarna för en tid, sade hon, men de skulle komma igen. För frun har gnidit in dem, och då är det ingen vån.

Nästa gång jag kom, sade jag: — Det är då inga spökfläckar på den här klänningen, och sen blev spökfläckar ett vanligt uttryck mellan oss.

Under sitt sista levnadsår tog hon inte bort några fläckar. Jag kunde inte finna mig i att hon slutat bry sig om mina fläckar, som hon intresserat sig för i femton år. Jag kom igen en och två och tre gånger, men hon värjde sig med sina en gång så barmhärtiga händer för alla fläckiga kläder. Lära ut sin konst, kunde hon inte, den försvann med henne.

Sista sommaren hon levde, hade vi fyra krigsbarn på vårt lantställe. De tre yngsta var det bara glädje med, den äldste, en yngling på sjutton år, kunde inte

förlika sig med sin tillvaro, varför visste vi inte, då han hade sin frihet och alla voro snälla mot honom utan fjäsk eller överdrift. Vi tänkte, att han var för gammal att ta emot gästfrihet av främlingar med samma trygga, obekymrade fröjd som de små.

En dag kom ett brev från hans förmyndare och slog ned som en bomb. I detta låg ett brev från den unge mannen själv till samme förmyndare, och det upprörde min man så att han fick ett hjärtanfall. Det fick inte jag, men jag satt där som en dåre och gapade, när jag läste hans skildring av sin dag.

Han fick gno från morgon till kväll, borsta skor, bära vatten, hugga ved, rensa trädgårdsland, och maten var inte vidare kraftig eller riklig i förhållande till arbetet. Han var en oavlönad sommardräng och ville bara tala om det, ifall förmyndaren skulle undra, när han kom hem, varför han ingenstans kommit med sina studier. Om nätterna kunde han ju ha läst, ty ingen kunde sova i detta förfärliga svenska sommarljus. Men då hostade han så mycket.

Min man ville genast ställa honom till rätta, men han var för klen, han kunde bli upprörd och dö, och det var pojken ju inte värd. Så att vi beslöto att ingenting alls säga till missdådaren, förrän vi lugnat oss litet, men han måste ha sett brevet och anat sig

till resten på min uppsyn, ty då jag gick ut i trädgården mot aftonen, följde han efter, gensköt mig, ställde sig mitt i min väg och sade: — Ni tror förstås att jag är ett vidunder av otacksamhet. Får jag försöka förklara för er, varför jag skrev som jag gjorde?

Förklaringen var ganska egendomlig. Han blygdes över att vara föremål för välgörenhet och led av att förmyndare och vänner i hemlandet skulle se ner på honom för det. Och då fick han infallet att framställa sig för dem som en, som med hårt arbete förtjänade vad han fick och mer till, det gav honom en slags upprättelse. Han medgav på min fråga, att det varit mindre ömkligt om han försökt att verkligen göra någon nytta och så betala av sin tacksamhetsskuld. Men han orkade inte annat än i fantasien göra det.

— Men hur ska ni förstå det här, min fru, som inte anar något om hur det är att vara från ett besegrat land eller att ha varit hungrig och ledsen hela sin uppväxt. Han förstod, att vi måste ju tycka att han var en lump, och nu ville han bort.

Med detsamma var jag inte ond längre, och nu sårade det honom, att man förstod honom, lät vara och översåg som med en barnunges dumheter. Han lade sig på knä och bad mig verkligen vara ond, det skulle ändå betytt, att jag tillräknade honom, att jag

frågade efter att förlora tron på honom. Vi försökte finna någon form för sammanvaro efter det, men det var så många uppträden, att till slut måste jag låta honom resa som han ville.

Våra bekanta undrade och frågade över den vackre unge mannens plötsliga hemresa, vi kunde ju ej ge rätt besked, och då vi inte kommit överens om någon gemensam förevändning, min man och jag, ljögo vi ojämnt. Så kom då det ryktet ut, att han och jag förälskat oss i varann, och att min man överraskat oss och gett honom respass.

Det var när det kom till mina öron, som jag gick till trollgumman för sista gången. Jag hade med mig lite till henne och satt och pratade en stund vid hennes säng. Under samtalets lopp frågade jag, om hon inte kunde ta bort en stor, ful fläck på mitt rykte. Hon hörde inte vad jag sa, och skrika alltför högt vågade jag inte. Hon trodde att mitt rykte var ett tyg.

— Gott tyg kan man ta ut alla fläckar på, sa hon.

Det tröstade mig, och jag brydde mig inte om det enfaldiga pratet. Det borde ha varnat mig. Jag borde ha förstått vad för slags uppfattning om mig som höll på att lagras i Broköping. Men jag lät ej varna mig. Och så försvann fläcken.

Men det var en spökfläck.

Fem år senare dök den upp igen. Då fick den unge mannen, som nu blivit så gott som en fosterson, figurera i en offentlig skrivelse — inlämnad till rådhusrätten av min dotter och måg — som bevis på huru jag uppfört mig under mitt äktenskap. Och berättelsen styrktes av intyg från min dåvarande tjänstepersonal, som sett honom knäfalla för mig i trädgården.

Min advokat rådde mig att genast söka få tag i honom, men han svarade aldrig på mitt brev, vilket smärtade mig rätt mycket då. Sen hände det så mycket värre saker, att jag glömde hela historien, ända tills hans brev kom i dag.

Han hade varit på studieresa i Amerika, men nu var han hemma och skyndade att ge mig den förklaring jag önskade. Den var mycket ordentligt och formellt uppsatt och fullkomligt korrekt. Dessutom var den styrkt och bevittnad, vilket var mycket rörande, ty det var ju inte så värst roligt för honom att lägga fram denna historia från sina dåliga nervers tid.

Men han skrev privat till mig, att han var glad att få göra det. Han var en man nu, och han var frisk. Historien hade ofta plågat honom, men nu sedan han fått hjälpa mig, var han fri.

Jag har gråtit över detta brev och jag har tackat

Gud, som hörde mina böner från den gången i trappan och icke tillstodde att jag skulle förgiftas av hat.

När jag torkat mina tårar, ringde jag till min advokat och begärde audiens för att delge henne skrivelsen.

17 februari.

Aldrig skall jag glömma det ögonblick, då hon steg ur bilen vid trappan till mitt sommarställe, dit jag låtit hämta henne en dag i augusti förra året. Jag stod i mitt matsalsfönster för att få en överblick av henne, redan innan hon såg mig.

En ung flicka i något slags sportdräkt steg ur, och jag tänkte: vilken matador, denna advokat, hon reser med stenograf, nu ska hon väl visa sig själv.

Men det kom ingen mera. Stenografen såg sig omkring och upptäckte mig i fönstret. Aningen av ett leende drog över hennes lilla bleka ansikte, ett leende, som var så pass bevandrat, erfaret och överlägset på sätt och vis, att jag började ana, att det helt enkelt var hon, som jag väntade.

Så fick hon övertaget över mig från första början och har sedan vetat att behålla det. Mer och mer har jag lärt mig uppskatta behaget att se upp till en yngre person, *då* var jag ännu inte så luttrad.

Ganska generad fick jag nu gå ut och ta emot henne. Frukosten blev mycket summarisk, sedan föreslog hon, att vi skulle dra oss tillbaka till ett rum, där vi voro ostörda. När jag noga stängt alla dörrar till mitt skrivrum, satte hon sig till rätta med en hög papper framför sig. Med glasögon på näsan, kort hår och — som jag trodde då — djupt allvar såg hon mest ut som en ung lärd.

Jag vågade icke säga ett ord, medan hon studerade den skrivelse, vilken min dotter och måg inlämnat till rätten med anhållan, att den ville förklara mig omyn- dig. Jag var oerhört nyfiken, ty jag hade ännu icke läst skrivelsen själv, jag visste bara om själva faktum, och det var då jag skickat efter henne.

Hon gjorde en hel del utropstecken och frågetecken och förde anteckningar — stenografiska — på ett papper.

Slutligen lyfte hon av glasögonen, satte ögonen i mig, så att det kändes ända ner i själen, och började göra mig de mest fruktansvärda frågor om mitt privat- liv, mig som kunnat vara hennes moder, om lyckan på ett tidigt stadium varit mig god.

Så här lät det:

— Fru Magni lär redan tidigt ha gjort sin man mycket olycklig.

— Vad nu, sade jag, jag har alltid trott, att det var mig det var synd om i detta äktenskap.

— Jaså, sade hon, varför det då?

— Å bara det, att min man var sjuklig hela tiden, och de tio sista åren fick jag oavbrutet vara hans sköterska.

— Emellertid står här att ni icke var snäll emot honom, när han var sjuk. Vad säger ni till det? Ja, det kan inte hjälpas, vi får lov att tala om detta.

— Det var en kortare tid, då jag inte var snäll, erkände jag. Men när jag kommit över den, var jag snäll i många år, fast det står väl inte?

— Det påstås också att ni höll igen med resor till läkare och utländska kurorter, men var mycket slösaktig, när det gällde att skaffa er kläder och vårda er själv och ert utseende.

Jag kunde icke svara på detta, mitt utseende hade i sanning varit så gott, att det skött sig gratis själv.

— Vid tillfälle kan ni göra en sammanställning ur era räkenskaper över vad det ena och det andra kostat, om ni har dem kvar, sade hon.

— Jo, visst har jag dem kvar, sade jag. Det finns alltså något man kan göra?

— Jag hoppas vi ska kunna göra en hel del, sade

hon. Men här är åtskilligt mera ni måste förklara för mig.

Kan ni till exempel ge ett antagligt skäl, varför ni drog er undan allt umgänge med era barn efter er mans död? Det förefaller ju i ljuset av vad som sedan hänt ganska rimligt, att ni inte trivdes, men det räknas inte som skäl.

— Jag avskydde min måg, sade jag.

— Skulle ni vilja berätta varför?

— Ja för advokaten är det väl ingenting att hålla på, men det kan inte stå i någon svarsskrift. Under min mans sista månader kunde jag ju inte hålla ögonen på min dotter, och så förlovade hon sig med denne Gösta Flach, som under skoltiden haft matdagar i vårt hus, det kallas nu att vara barndoms-vänner. Han anses duktig, fast jag betvivlar det, i alla fall så hade han nu blivit filosofie licentiat och skulle skriva en avhandling. Medan min man var döende slank han in i familjen utan äktenskapsförord eller någonting. Det gick så till, att en dag, då jag var ute och gick, passade fästmannen på att smyga sig in till min man och föreställa honom, att han och Astrid borde få gifta sig så fort som möjligt. Han fick också svärfars löfte, innan jag hann hem, det är ju så lätt med de döende. Då jag frågade varför, sade min

man, som han blivit inlärd, att det skulle vara så skönt att se Astrid gift. Men varför skulle det vara så skönt? Det var ju både tröttsamt och onödigt upprörande för oss alla. Men Gösta fick till stånd lysning alla gångerna på samma söndag, vilket skrämde min man och gjorde för honom klart hur nära slutet var. Och sen vigsel i sjukrummet, och så stannade han bara utan att vara ombedd. Ty våning hade de ju ej, och bröllopsresa kunde inte förekomma.

Ja där har ni anledningen till att jag avböjde deras invit att komma ut och fira jul med mig på landet, dit jag dragit mig tillbaka. Dessutom var jag oerhört trött.

— Det låter inte orimligt, sade advokaten, men varför fyllde ni då er villa vid jultiden med gäster, som var främmande för er? Det är inte förbjudet i lagen att ta emot gäster av alla åldrar och olika kön i sitt hus, men det ger er ett sken av excentricitet. Den som har författat den här skrivelsen har satt det på ett mycket skickligt sätt i samband med att ni inte bara förbjöd er dotter att hälsa på henne, men även försökte köra ut henne ur ert hus i staden.

— Det här är precis som ett förhör, sade jag.

— Ber om ursäkt, men det kan inte hjälpas, ifall jag ska åta mig er sak.

— *Vill* advokaten åta sig en sån persons sak?

— Ja, sade hon, det vill jag, men — — —

— Säg inget mer, jag ska tala om alltsammans, eller det mesta, tillade jag för mig själv. Jag var så naiv ännu då, jag trodde det fanns något man fick behålla för sig själv.

Och så försökte jag förklara hur det var med det där julfrämmandet. Jag berättade, att efter min mans död en ung man kommit till mig och förklarar, att min man brukat understödja honom, emedan de voro nära släkt.

— Sådana kommer alltid till förmögna änkor, sade advokaten.

— Jaså, sade jag, ja det kan väl hända, men den här var dessutom konstnär och värd att understödja, sade han själv. Han fick göra sig en ateljé av ett vindsrum ute på Stenbro. Därmed skulle det räcka enligt min avsikt, men han skrev till vänner i Stockholm och Paris och berättade om mecenaten (den rika och dumma käringen) på Stenbro. Och så kom det flygande sparvar från alla håll, fräcka hungriga sparvar, som jag roade mig att kasta smulor åt och sätta upp kärvar till i vinterkylan.

— Var där möjligen en, som hette Brorson, frågade

advokaten, jag tycker bestämt jag känner igen historien.

— Jag minns inte, vad de hette, men fräcka var de, och det tilltog dagligen. Jag var alldeles för trött att hålla ordning på dem, men jag stramade upp mig och körde av dem alla på en gång, då en av dem förförde min husjungfru. Jag köpte mig fri från hela bandet med att ge det respengar, och jag fick några dukar i utbyte.

— Här är bifogat ett intyg från bokhandlaren i stan, att fru Magni betalte dessa dukar med det fyrdubbla.

— Å, har han sagt det, sade jag, han har alltid varit min vän. Jag betalte i själva verket det tiodubbla.

— Jaha, sade advokaten och antecknade, jag skall titta på dem. Och sen ville ni plötsligt sätta upp ett sanatorium i ert hus?

— Det har varit något i den vägen här förr, sade jag, på min svärfars tid.

— Så bad ni era barn att flytta ut på gatan, trots att ni lovat dem huset.

— Jag lovade dem aldrig huset, bara att bo där tills vidare. Och jag erbjöd mig att bygga en femrumsvilla åt dem på det nya villaområdet, vilket inte kan kallas gatan för en ung familj. Men de trivdes bättre

i mitt stora hus med den vackra trädgården, så de vägrade. Då erbjöd jag dem att flytta ut till Stenbro. Nej där kunde de inte vara, där firade ju jag orgier med unga män. Jag erbjöd mig då att fira mina orgier i staden, men det hjälpte icke. Vi hade ett förfärligt uppträde, men jag gav med mig.

— Ja, jag ser det, sade advokaten. Ni gick upp till en fastighetsagentur och köpte ögonblickligen gården bredvid obesedd för 150 000 kronor, vilket anses vara hundra procent mer än den är värd. Inom tjugufyra timmar hade ni betalat den kontant, vilket blev möjligt genom att ni sålde några förstklassiga papper. Ni började genast vidlyftiga reparationer och att gräva grund till en flygel, vilket också anses abnormt. Dessutom anser man, att ert hushåll under våren var oerhört dyrt. Ja, en del uppgifter är nog lite kraftiga, om de stämmer. Detta sätt att göra affärer och handskas med pengar anser skrivelsen motivera att ni sättes under förmyndare.

— Jag håller alltjämt på med att reparera, och stenfoten är lagd, sade jag, utan att fråga efter vilka uppgifter hon menade. Jag skyndar mig nu, medan jag ännu har några pengar att regera med.

Advokaten satt tyst en lång stund.

— Det är något i det här förloppet som fattas,

sade hon. Jag måste ha en förklaring på edra handlingar.

— Det är väl nog, att jag är abnorm, sade jag trotsigt. Ty nu nalkades vi brännbara, heliga, fridlysta områden.

— Om inte ni vill tala om det för mig, så får jag ta reda på det i stan, sade hon.

— Gör det, sade jag, men ät lunch först.

— Ja tack, sade hon. Jag erbjöd henne icke min bil, emedan det inte föll mig in att hon menade allvar. Då lånade hon en cykel av min husa och for in till staden.

När jag kom in och skulle bjuda henne en cigarrett, var hon försvunnen. Ack, vad jag ångrade, att jag inte själv berättat om förste stadsläkaren!

18 februari.

När hon kom tillbaka, var hon mycket tankfull. Hon åt två liter körsbär utan att märka det. Jag hoppas, att hon icke märkte det sedan heller.

Jag försökte en stund att visa mig stolt och icke fråga. Men det gick icke länge.

— Vilka har advokaten träffat? Jag sade alltid advokaten till henne och hon ni till mig, men det fick hon.

— Man lägger här en moralisk måttstock på era handlingar, sade hon och svarade icke på frågan.

— Då har advokaten träffat stadsfogden, sade jag.

— Varför tror ni det?

Jag försökte lägga om min röst till ett brummande, som skulle härma en stor, grov äldre herre och sade: — "Det är oerhört av en änka att fara fram så. Fru Magni", här försökte jag med en kurtisant glimt, "ser ju inte ut för det, men har ju ändå sin tid bakom

sig och bör gå upp i ungdomens intressen i stället för att handla rakt emot dem.”

— Alldeles, sade advokaten. Ord för ord. Kanske fru Magni också kan redogöra för varför denna ansökan om att sätta er under förmynderskap är en — låt vara gammaldags, för vi är gammaldags i Broköping — hyllning åt kvinnan?

— Jo det kan jag, sade jag. Jag minns alltsammans från den dagen, då han var här ute och försökte övertala mig att frivilligt begära att bli satt under förmynderskap. ”Vi sätter kvinnan så högt, att en mor, som söker sitt på sina barns bekostnad och inlåter sig på förhållanden, som icke passar hennes år och ställning, anser vi icke vara en normal kvinna och henne vill vi ta hand om för hennes eget bästa, innan det går alldeles på tok.” Var det inte rätt?

— Jo, sade advokaten. Jag frågade honom, om han släppte från sig sina pengar åt sina barn. Då sade han, att han icke hade några barn, som skulle ärva honom.

— Ja, men *advokaten*, sade jag, han har ju två barn utom äktenskapet!

— Ja, då hade han ju rätt i alla fall, sade hon, såtillvida, ty de ska inte ärva. För resten höll jag aldrig på att komma från honom, han ville övertala

mig att övertala er att låta saken ha sin gång i stillhet. Vi borde inte inlåta oss i svaromål, sade han. Han ansåg, att för er skulle det göra så liten skillnad att bli omyndig. När ni var gift, skötte alltid er man affärerna, och sen måste ni ju ändå ha någon annan.

— Ja mig förespeglade han som en fördel, att jag skulle slippa ge bort ett öre till välgörande ändamål och att skriva på lån. Det skulle bli så lätt för mig att komma ifrån, bara hänvisa till förmyndaren. Han skulle gärna säga nej.

— Jag frågade honom förstås, sade advokaten, vad han skulle tycka själv om en sådan kränkning av sitt människovärde, och det påstod han var en illojal jämförelse. Vi skildes med det, att jag sa, att vi var när som helst beredda till en hygglig förlikning, om de ville återta sin ansökan, men annars skulle vi slåss upp till K. M:t. O, vad han var ond. Den, han blir inte god att ha till motpart.

— Å, sade jag, det blir inte lätt för honom att få några med sig.

— Var inte för säker, fru Magni.

— Jo, förlåt mig, advokaten, det kan jag då vara. Jag har alltid haft medhåll av män. De är ju så hänsynsfulla och hyggliga och så lätta att hantera om man tar dem rätt. Man får dem ju vart man vill.

5. — *W ä g n e r, Natten till söndag.*

— Ja, men ni har inte tagit dem rätt den här gången, sade hon.

— Nej kanske, men så ser man lite på dem och småler och vädjar till deras ridderlighet, det slår inte fel. Medan jag sade detta, var jag egentligen alldeles oerhört orolig över att jag inte fått brev från den viktigaste av dem på en hel vecka.

Advokaten svarade ingenting på mitt skryt. Till slut måste jag fråga, om hon fått den där förklaringen på mitt handlande, som hon letat efter.

— Ja, till övermått, sade hon.

— Vem då av? frågade jag häftigt.

— Ta det lugnt fru Magni, jag måste ju gå till dem, som lämnat intyg åt motparten.

— Lyssna till jungfruskvaller?

— Det kallas inte så på juridiskt språk, när det är edligt styrkta intyg. Jag frågade den där fru Anderson, den förra jungfrun, som vittnat om ert förhållande till fostersonen, och då — ja det kan väl hända, fru Magni, att hon pratat bredvid mun — men i alla fall, så sa hon, att den historien om tyska pojken talte ingen om numera, utan nu gick talet om förste stadsläkaren.

— Nå än sen, sade jag, jag skall gifta mig med honom. Vad är det för ont i det?

— Hon sa, att det har aldrig hänt i Broköping förr, att en änka ingått en ny förbindelse tre månader efter mannens död.

— Är det förbjudet då?

— Strängt taget är det förbjudet, när det gäller äktenskap. Den gamla lagen stadgade en sorgetid för änka på ett år. Den är minskad nu men inte till tre månader.

— Ja, men om man inte sörjer då?

Hon smålog lite.

— Det är inte fråga om sorg egentligen utan att förebygga varje möjlighet till sammanblandning mellan den dödes och den levandes barn, sade hon.

— Det var det dummaste jag har hört, sade jag. Sammanblandning! Ack, advokaten, sorgetid, det har jag haft i tio år.

Hon gjorde ett par krokar på sitt papper. Jag förmodar, att hon där summariskt nedskrev mitt äktenskaps historia för bättre minnes skull.

— Lagen drar upp mycket enkla linjer, sade hon.

— De är för enkla för mitt fall, sade jag.

— De är för enkla för de flestas, sade hon. Men det är nu så. Jag anser att Broköpings moraliska uppfattning också är lite för enkel, men den är mycket prononcerad och inte att leka med.

Jag vågade icke fråga, om man sagt henne hur brådsnabbt mitt förhållande till förste stadsläkaren utvecklats. Det fanns ju en möjlighet, att stan inte visste det på dagen, och då vore det ju dåraktigt att tala om det. Dessutom var jag lite generad för det själv.

— Det var alltså för hans skull fru Magni ville ha igen sitt hus och sedan köpte Sörensenska tomten?

— Ja visst, sade jag, han önskade sig ju ett sanatorium. Kunde han inte få det då?

— Det påstås, att fru Magni ska ha sagt åt sin svärson att ni ämnade förslösa allt ni ägde och hade på att uppfylla förste stadsläkarens önskningar?

— Ja, och det skall jag göra, om jag får leva och ha hälsan och behålla mina pengar, sade jag. Men jag sade icke "hans önskningar". Vi hade ett förfärligt uppträde, då jag bad dem flytta och hålla till godo med en villa. Gösta hånade mig för min medelålders erotik. Då sa jag, att jag skulle förslösa allt vad jag ägde på min medelålders erotik. Varpå han med många eder bedyrade, att det skulle han veta att hindra. Aldrig i livet tänkte jag på nånting i stil med denna ansökan till rätten, men jag blev alldeles utom mig ändå, mest över att min dotter höll fullkomligt med sin man. Så utom mig att jag störtade storgårande genom staden mitt på förmiddagen bort

till förste stadsläkaren och bröt mig in till honom, som hade mottagning.

— Jag vet det, sade advokaten. Och ni gav hans sköterska kraftiga blåmärken, när hon försökte hindra er. Hon påstår, att ni visade en vansinnig människas styrka.

— Påstår hon, sade jag. Är det inte ganska ändamålsenligt att styrka förlänas en, när man vill övervinna ett hinder? När som helst annars skulle detta fruntimmer kunnat peta kull mig, men den gången rådde jag på henne. Har hon också givit intyg?

— Ja, det har hon, sade advokaten.

— Nå och förste stadsläkaren då?

— Ja, det är ju det underliga, sade advokaten, att här står icke ett ord om honom. Här står att ni med en vansinnigs styrka tilltvingade er tillträde till en läkares mottagningsrum, men icke att han var i rummet. Det var det, jag tyckte var så gåtfullt. Men vi behöver ju inte ha denna rörande hänsynfullhet i vår svarsskrivelse.

— Jo, för guds skull, sade jag, vad tänker ni på, det skulle vara oerhört taktlöst att blanda in honom. Det får advokaten klara på något sätt ändå.

— Jag förstår, sade hon. Det är ju naturligt. Men jag skulle gärna vilja tala med doktor Salten.

— Ja, det ska vi ordna, sade jag. Han har rest till Tjeckoslovakiet för att titta på ett sanatorium där. Han kommer nog snart hem.

— Ja, sade hon betänksamt, det vore bra.

Jag frågade, om hon tyckte, att min sak stod illa.

Hon sade, att det var mycket farligt att komma alldeles på sned med sin omgivnings moraliska värdering. I Stockholm skulle jag kanske inte alls väcka sådan fasa som i Broköping, men det var ju Broköping, som skulle avgöra målet. Moralbegreppen förvandlar sig hastigt i vår tid, sade hon, och då kan den, som tillhör en inbrytande tid till åsikter eller åtminstone till handling, lätt bli betraktad som abnormal av dem, som döma efter en annan tids måttstock.

Jag förklarade, att det var mycket smickrande, att hon ansåg mig tillhöra en ny tid, men det gjorde jag inte, jag var bara mycket förälskad och det hade hänt förr. Mina pengar voro upphovet till hela olyckan.

Hon vidhöll, att man kunde skapas om av en ny tids åsikter utan att vara medveten därom. Förutsättningarna kommo, då jag blev ensam och fick förmögenhet att råda över.

— I ert fall, fortsatte hon, blir risken ökad därav, att det är män som ska döma er. De måste ju utgå från

vad de anser normalt hos en kvinna, vilket så lätt blir vad de anser för dem lämpligt. Och givetvis handlade ni emot deras intressen genom att slarva bort pengar som er måg räknat på att övertaga och genom att trots er ålder söka lägga beslag på förste stadsläkaren, som borde ha gift sig med någon av deras unga döttrar. Ni är på alla sätt ett utomordentligt dåligt exempel.

— Vad tycker ni själv? frågade jag taktlöst.

— Det är ju frågan om ni bör fränkännas er rättskapacitet, sade hon. Jag kan inte tro, att det skulle fallit dem in att sätta en man under förmyndare för det här. Men en kvinna har rätt till samma frihet som en man, det är en principalsak.

— Bära sig lika illa åt, menar fröken?

— Det är inte mitt uttryck.

— Men ni menar det?

— Ja, även det, sade hon utan att småle.

Det kunde jag nu för min del icke gå med på. Jag var ju icke uppfostrad med några jämlikhetsidéer. Emedan jag var mindre intelligent än männen, måste jag i gengäld vara mera moralisk, det har alltid varit min tes, vilken jag nu upprepade.

— Var så god, sade hon då, det är det ingenting som hindrar, om fru Magni håller på det.

— Ja, det gör jag, sade jag. Men jag har inte varit omoralisk. Jag skötte min man plikttroget till hans död, var honom inte otrogen. Han hade också förtroende till mig. Han skulle varit den förste att bli ond över det här. Sen träffade jag en öm och tapper man, som jag älskar och vill leva med till min död. Vad är det för omoraliskt i det?

— ”Det är mot naturens ordning”, sade advokaten, fru Magni är ju över fyrtioåttå år.

— Då skall de inte tala om naturens *ordning*, sade jag, när den slarvar och inte passar på födelsedagar. Varför gjorde den mig inte till en mormor då? Jag är ju inte rultig och gråsprängd och snäll och försakande och passande för änkelila.

— Nej, fru Magni är inte det, sade hon.

25 februari.

Jag var litet osäker inför mötet med advokaten, ty jag har inte träffat henne, sedan hon reste från Broköping och då var hon ond på mig, nej inte ond, men jag kände mot mig ett slags vänligt: "Ja för all del, jag förstår allt mänskligt, även er", som sårade. Dessutom tyckte jag det var oerhört obehagligt att besöka ett advokatkontor. Jag kastade långa blickar omkring mig upp- och nedför Malmskillnadsgatan, innan jag skyndade in i hennes port.

Här fick jag vänta, och det tyckte jag inte om. Jag hade ju kommit på slaget fem minuter över den utsatta tiden. Där kom ett par klienter till medan jag satt där, litet svårbestämbara personer. Vem kunde veta vad för slags besynnerliga ärenden de hade, eller vad de trodde om mig?

Slutligen kom en karl ut, vit som ett lärft. Jag fick stiga in och fann, att advokaten var lika blek

hon. Hon bjöd mig på en cigarrett, hon pratade om min bostad, om allt möjligt, medan hon besinnade sig på vad i all världen jag kommit hit för. Så måste hon ändå ringa och begära att få min akt. Hon slog upp det, som kallades fru Magnis akt, och där låg överst en anteckning.

— Stadsfogde Kvarstad har förgäves sökt fru Magni, sade hon nu. Han ringde hit och meddelade, att fru Magni mottagit ett anbud om förlikning från sin dotter, samt undrade vad ni sade till det.

— Jag brände brevet oläst, sade jag och blev lite haj.

— Det gör ingenting, sade hon, det var ingen förlikning att reflektera på. Underkastelse begärdes nu mot fagra löften för framtiden. Men jag blev glad, för det visar, att motparten är osäker.

— Vad ville de?

— Säkra sig halva förmögenheten nu, så fick fru Magni ostörd slösa bort resten, utom 50 000, som skulle köpas en livränta för, så att ni aldrig skulle behöva komma på Broköpings ålderdomshem.

— Vad sa advokaten?

— Att vi var vid gott mod och skulle strida vidare. För resten förklarade han, att han i egenskap av ordförande i aktiebolaget Billiga hyror var spekulant

på Sörensenska huset. Han ville ge 80 000 för det, fem mer än det var värt. Jag erinrade om överförmyndaren och sade 150 000. Då avbröt han samtalet, och på den punkten står det.

— O, tänkte jag, detta måste Georg Salten få veta. Men det sade jag inte.

Jag tog fram mitt brev från den tyske pojken och visade henne. Hon blev riktigt rörande glad.

— Det där ställer vittnenas vederhäftighet i en utmärkt ofördelaktig belysning, sade hon. Jag har en hel del annat material också, jag tycker det artar sig bra. Vi ska vara vid gott mod. Vad gör ni i Stockholm? Har ni några bekanta?

Jag nämnde doktor Musselman och hans fru, men sade att jag inte ville träffa dem.

— Doktor Musselman, sade hon, ja visst, han svarar på alla enquêter och mycket förnuftigt ofta. Skulle inte han kunna ge oss något intyg?

— Bevara mig väl, sade jag och flydde.

Gå till Artur och Karola och tigga intyg om att jag kunde sköta mig själv! Nej, hellre evig omyndighet.

Jag gick rakt ner till telegrafstationen vid Vasagatan. Här hejdade jag mig.

— Jag har aldrig lovat att inte telegrafera till

honom, tänkte jag. Så gick jag in och författade följande telegram: Kvarstad spekulerar på Sörensenska huset bjuder 80 000.

Men jag satte inte något namn under.

Redan nästa kväll kom det svar. Jag hade varit på posten och prenumererat på Broköpings tidning, och postexpeditören hade smålett mot mig. Jag blev mycket förvånad, ty tre gånger har jag nu smålett förgäves utan svar, och den här gången var det han. Det var liksom om han känt i luften, att jag nu, sedan den tyske gossens brev kom, icke längre hatar människorna, men så subtil kan en postexpeditör väl inte vara. Hur som helst, han smålog, och då gjorde jag vad jag alltid tycks göra, jag utmanade honom. Jag betalade med hundra oväxlade kronor, och det gick bra. Så lämnade jag också fram ett korsband till den tyske pojken, och han sade: — Det här väger lite mer än ett korsband får göra, men det får väl gå.

Han överträdde reglementet för min skull, det var som en fläkt från gångna tider!

Jag blev riktigt i gott humör över detta, och när jag kom hem, stod utanför min dörr en stor silkespappersvirad försändelse från en blomsterhandel.

Jag bar skyndsamt in krukans och sade till mig själv: seså, det kan vara mutor från stadsfogden.

Det var ett sirligt knoppande körsbärsträd, men anonymt. Då förstod jag att det icke kunde vara från stadsfogden, ty så förtroliga äro vi ju icke, som väl är.

Det måste alltså vara svar på telegrammet, det var ju utan underskrift som detta.

Han skulle naturligtvis inte ha skickat mig det, han borde ha hejdat sig vid tanken, att det kunde vara mig en svår frestelse. Men män hejdar sig väl inte vid en sådan tanke, kan jag förstå.

Medan jag gav det vatten, erinrade jag mig, att det var på dagen ett år sedan vi träffades första gången. Och nu visste jag inte vad jag skulle tro. Kunde det vara en känslösam gest för ett minnes skull? Omöjligt, nej, icke alldeles omöjligt.

Jag betraktade omslaget från blomsterhandeln och stred en svår strid med mig själv, om jag skulle ringa dit. Jag gjorde det dock icke, men nämnde i förbigående för fru Lundström nästa morgon att kortet, som skulle varit med, var borttappat. Och det behövdes inte mera, hon var redan samma eftermiddag tillbaka och förkunnade, att dom som var mindre än fruns kosta arton kronor, och att det varit en stilig herre med grått hår, som köpt det, men något kort hade han inte lämnat.

Han var alltså i Stockholm. Jag gick icke utom dörren på tre dagar och fru Lundström fick göra mina uppköp. Hon fick tro att jag var sjuk eller låta bli.

Under tiden hann körsbärsträdet slå ut från knopp till blom och vissna ner, och jag hann följa min historia genom samma förlopp.

Det var samma luft som nu och samma förkänsla av vår med sol och takdropp och fläckar av svart jord i det vita den dag, då han kom för första gången till Stenbro. Jag hade nyss förut gjort storrengöring efter mina genier, jag njöt av att vara ensam, av att ha återvunnit krafterna, tänkte med vemod men dock gärna på det förflutna, och, så löjligt det än kan låta, jag var nöjd med mig själv, ty jag hade skött mitt värv väl intill slutet. Ja jag gick där i mina drivbänkar och kände mig trygg och myndig i vissheten att ha handlag med livet, medan jag samtidigt ödesdigert misskötte mitt förhållande till min dotter och måg.

Doktor Georg Salten, den nyinflyttade förste stadsläkaren, kom på besök samma dag jag tog in de första rädisorna. Han kom vandrande ut till Stenbro en vacker ljus middagsstund i slutet på februari. Jag visste inte vem den långa raka herrn var, som kom

över gårdsplanen, men jag såg genast, att han hade svarta ögonbryn och icke var från Broköping. Jag kom från bänkarna med rädisknippan i handen, han tog av sig hatten och blottade ett grånat, yvigt hår. Jag hade ett par jordiga handskar, han ett par vita av tvättskinn, så att jag stod där och fumlade för att få av mina, och var lika röd om kinden som rädisorna, sade han sedan.

Hans ärende intresserade mig ofantligt. Han hade med sig en gammal medicinsk tidskrift, där gamle doktor Magni och hans hälsokälla i trädgården skildrades. Han ville veta hur det förhöll sig med den där källan, om den var verklighet, om vattnet var undersökt, om han annars fick låta göra det? Och huset, där den ryktbare gamle Magni bott, det var då det vackraste gamla hus han sett, var det möjligen min avsikt att lämna det? Hade jag redan givit bort det till svärson och dotter, som det sades?

Jag sade, att jag skulle låta hämta vatten för analys, det var bäst att jag ställde om det, så att min måg inte fick misstankar. Men doktorn måste själv komma och hämta provet hos mig om två dagar, ty Broköpings alla öron stodo på skaft.

Han rynkade genast ögonbrynen litet, och jag till-

lade för att släta över: — Ja, som de gör över hela världen och förmodligen även i Stockholm?

— Ja, det vill jag lova, sade han och skakade på sig, som om han skakat av sig något obehagligt. Jag anade att man icke borde tala om öron i hans sällskap och frågade, om jag kunde hoppas på någon renässans för källan, som råkat i glömska och vanvård.

Hoppas gjorde han för sin del. Jag förstod att han kände sig ha för liten verksamhetskrets här i Broköping, att han gick och sökte någonting, som kunde ge utlösning för hans energi och kanske komma honom att glömma ledsamheter.

Han stannade en stund och drack eftermiddagste med mig, och jag märkte att han, liksom kungliga, gjort sig tillräckligt underrättad om den han skulle besöka för att kunna framställa lämpliga frågor. Då han antydde något om vad jag nyss genomgått, fick hans ansikte plötsligt ett sådant uttryck av medlidande, av vördnad inför sorgen och döden, att det vällde upp en våg inom mig av . . . av vad? Av förundran över att en mans sinne kunde vara så känsligt, fast lidandet och döden varit hans yrke under ett långt liv, av glädje att möta en man, som icke räddes visa en känsla, av tacksamhet att den i denna sekund gick

ut mot mig. Från det ögonblicket hade jag sträckt vapen, ifall jag nu nånsin haft några.

Även jag behövde ju något att samla min energi omkring, och jag var barnsligt glad blott åt möjligheten, att jag kanske skulle få göra något med mina krafter, mitt hus och min tomt och min källa. Jag hade ju rest med min man på sanatorier i tjugu år över hela Europa, och hur ofta hade jag inte sagt honom: — Jag önskar att *jag* en gång finge sätta upp ett sanatorium, för nu vet jag då, hur det inte ska vara, och hur det ska vara också.

När doktorn kom ut och hämtade vattnet, som jag på underliga vägar förskaffat, började tanken på sanatorium och gemensamt arbete till och med få konturer i vårt samtal. Jag talade sakkunnigt, och att jag hade pengar, visste han. Dessutom fann han att vattnet smakade gott och lovande. Dessutom hade jag en alldeles ny klänning utan så mycket krusflor på.

Nu var jag förälskad, till min förvåning, häpnad och utesägliga glädje förälskad efter så många år av ingenting. Dock inte värre än att jag behöll en flaska av vattnet för mig själv, som jag skickade för analys till Lund. Han skulle dels göra egna undersökningar, dels skicka upp prov till ett laboratorium i Stockholm.

Jag var otålig till dess svaret kom som en barnunge inför sin födelsedag. När jag fått det, kunde jag inte tyda det. Då ringde jag upp och berättade min dilemma, och min belägenhet roade honom mycket. Jag hade velat kontrollera honom, och nu stod jag där och fick be honom om hjälp därmed. Vi avtalade, att han skulle komma på middag, och så skulle han förklara analysen för mig. Så mycket kunde han säga att den givit lysande resultat. Men jag måste tiga som muren, det var mycket viktigt.

Till den middagen gjorde jag mig mycket besvär. Stenbro tog emot så väl det kunde, och själv satte jag på mig mitt halsband av lapislazuli. Det betydde att trotsa Tildas miner, men vad skulle jag göra, mina ögon äro ju precis likadana. De hade trots änkeståndet kvar sin blåa färg med gråa gnistor i, och de äro vana vid sitt halsband, så snart det skall vara det minsta festligt.

Det *var* festligt.

Det var ännu så ljusst, när vi satte oss till bords, att han icke märkte, att ljusen brunno i kandelabrarna, inte förrän senare.

Vi analyserade mycket mer än vattnet.

Vi kommo att bli oförnuftigt öppenhjärtiga mot varandra. För resten tycker jag egentligen att detta

oförnuft var förnuftigt, det var dock en hel och fullkomlig stund av lycka. Det skall väl vara något värt.

Vi berättade växelvis historier för varann intill sena kvällen. Det är den enda gången i mitt liv jag erfarit något, som, förmodar jag, kan liknas vid det konstnärliga skapandets glädje. Hela mitt långa liv var bara ett material att skapa en historia av för denne främling.

Jag påminde honom att han visat mig medlidande sist men erkände att jag icke sörjde min man. Jag sade, att när man på begravning och sorgvisiter beklagat min sorg, tänkte jag alltid: varför talar ni jämt om min sorg? I detta sammanhang är väl jag inte så viktig. Det är ju han, som är huvudpersonen. Jag har ingen egen sorg, jag sörjer bara hans sorg över att behöva dö vid femtio år, att inte ha fått känna vad det är att vara frisk ett enda litet tag först. Men detta har jag inte vågat säga till någon människa förrän till er nu.

Den sorgen, sade jag, har jag kvar än. Ofta stinger det till i mig av medlidande, och jag tror aldrig jag kommer att känna mindre vemod än jag gör nu vid tanken på detta, som kallas att gå bort, snarare mera. Och han bröt upp så manligt, vet ni, det kom fram

något hos honom, som jag inte sett så mycket av förut, tapperhet.

— Jag tänker att även ni har varit tapper, sade han, ni som varit sjuksköterska i så många år. Han ville hellre tala om mig än om min man.

— Inte har jag varit tapper alltid, sade jag. Jag har inte heller talat om för någon människa hur jag gjorde uppror i min själ, när jag först insåg att jag hädanefter bara skulle bli sköterska och högläserska och sällskapsdam och inte hustru. Det var en sorg i kulörta kläder, och *då* kunde man ha beklagat mig för att jag miste min man, men det gjorde man inte.

— När var det?

— För omkring tio år sen.

— Ni har bara fått ge och ingenting fått igen, sade han, och han såg åter så där gränslöst medlidsam ut, att jag skämdes.

— Inte *bara*, sade jag. Det är nog sant, att min mans kärlek sökte sitt, men den sökte det hos mig. Det är på sätt och vis en utsökt gåva, det förtroende den människa visar, som alltid tar emot utan tanke på att någon ömsesidighet kan vara nödvändig.

Sedan jag sade detta en förvårkväll i skymningen vid ett middagsbord med halvt nedbrunna ljus och blåa skuggor och röda vinreflexer över duken, har det

hänt mycket. Jag skulle icke säga det nu. Jag förstår, att det skydd min man gav mig, sin hustru, var så fullkomligt, att jag aldrig förstod, att jag var skyddad. Dessutom förstår jag mycket bättre nu vad en beständighet som hans betydde, även om det var en beständighet i att fordra närhet och vård.

— Och nu, när det skedet av ert liv är över? sade mannen mittemot mig.

Jag svarade inte. Jag minns att jag satt och lekte med vinglasen, så att de röda reflexerna dallrade över duken. Han lade sin hand över dem, som man gör, när man fångar en solkatt, och jag flyttade på glaset, och det gav alltid en anledning att säga något om, att jag var svår att fånga, eller så.

Jag sade: — Tala nu om något själv. Han njöt lika mycket som jag av att få göra det. — Ni skall veta, sade han, jag träffar sällan, åtminstone här, andra än dem, som begär något av mig, råd och upplysningar och hjälp. Därför är detta så sällsamt.

Jag tänkte för mig själv, att han ännu aldrig i sitt liv träffat någon, som begärt så mycket av honom som jag.

Han berättade mig mångahanda om sitt liv, jag borde ha lärt mig mera därav än jag gjorde. Han hade ett så älskvärt sätt att skämsam, blyg och

rörd berätta om vackra drag och sorgliga och fula drag ur sitt liv, så att man tyckte det fula var vackert, det vackra tillbedjansvärt och det sorgliga så sorgligt, att man skulle vilja visa honom oändlig ömhet hela sitt liv. Mest fäste jag mig vid historien om hur han som ung läkare studerat vid ett berömt amerikanskt institut och där lånat sig åt professorn för experiment med en ny vaccin. Det var att riskera livet, men han och tre andra, en japan, en tysk, en amerikan, hade gjort det i alla fall.

— Ni är den tappreste man jag känt, sade jag och glömde, att min man varit mycket tapper. Men detta var en mera romantisk historia. Jag trodde det var en dyrbar hemlighet han berättade mig och visste icke då, att den stått i tidningarna vid hans femtioårsdag.

Jag borde ha lyssnat mera noga till allt det han berättade mig, som inte stått i tidningarna, till det han berättade om sitt misslyckade äktenskap, sin vetenskapliga ärelystnad och bitterheten över professuren han inte fick. Det kunde jag ha haft mycken nytta av. Jag lyssnade nog, men jag kunde till exempel aldrig tänka mig att berättelsen om hans förra äktenskap kunde ge mig någon ledning. Jag trodde att

det gjorde en sådan himmelsvid skillnad vilken kvinna det var, men det gör det nog inte.

Underbara voro för oss båda dessa resor i ett främmande, okänt människoliv, mötet med en färdig människa, med allt vad märkligt det betyder. Vi sågo varann ibland in i ögonen med en outtalad fråga: är det du, nykomna, okända, som skall ge mig ersättning för vad jag förlorat och dessutom det jag aldrig ägt?

Jag vet inte om öppen hjärtigheten föddes ur en ännu icke erkänd lust att äga varann, eller om ur lusten att äga varann föddes öppen hjärtigheten, jag har aldrig spekulerat över vem det är av kropp och själ, som leder eller vem, som följer.

Men jag vet, att min man och jag under åren blev svalt förbehållsamma och konventionella mot varann som syskon. Den kunskap om varann vi fingo genom ständig sammanvaro hade intet av den förtrolighet, som skapas av den närmsta närhet i världen. Vi visste vad den andra skulle säga och göra, men vi lämnade alltid själens insegel obrutna, ja, även in i döden.

Jag har hela tiden haft ett litet hemligt sår över att jag så genast och gärna blev Georgs väninna. Men det var inte för min mans minnes skull utan därför,

att hos mig fanns kvar en rest av den uppfattningen, att detta blir inte en fin dam så genast och så gärna.

Jag har däremot hela tiden haft mycket klart för mig, att det var den kvällen, innan en ny man ännu rört mig eller talat om kärlek, som jag begick mitt verkliga trohetsbrott mot den döde. Det var, när jag lämnade ut vårt förhållande till en annan och bröt mitt hjärtas obrutna insegel.

1 mars.

När jag ringde till min dotter för att varsko henne, att jag tänkte komma ner till gården och visa doktor Salten den, kom jag verkligen inte ihåg att vi voro ovänner, att vi icke träffats på flera veckor, så helt upptagen av detta enda intresse var jag. Gösta svarade iskallt, att det nog inte var så lämpligt, han gjorde antydningar om hennes tillstånd, som läto mig förstå, att hon var illamående av en begynnande graviditet. Det imponerade inte alls på mig som nyhet i det ögonblicket. Jag sade bara: — Kära du, vi ska naturligtvis undvika sängkammaren.

Varpå jag kom.

Det unga herrskapet visade sig inte, vi gingo omkring överallt, jag visade huset från källare till vind, och han var alldeles hänförd över dess möjligheter, över trädgårdens storlek och trädens skönhet. Jag var hela tiden så glad över hans belåtenhet, att jag inte

bekymrade mig ett ögonblick över de ungas hållning. Det var alltså värt att läggas för hans fötter, detta hus, och då betydde allt annat föga.

Jag gick som på luft, inga hinder funnos för min vilja, ingen oro, inga farhågor.

Vi åto middag sedan hos honom och diskuterade bland annat byggnadsplaner. Det var nu klart, att vi skulle ha sanatoriet gemensamt. Att det skulle bli allt annat också genom hela livet, tog jag för givet. Jag tog också för givet utan att veta något, att han var en skicklig läkare, vilket han händelsevis är. Det ska vara ett fruntimmer för att bära sig så åt.

Han måste i alla fall ha undrat litet över att jag tog svårigheten med barnen så lättsinnigt, ty han såg betänksam ut, när jag sade: — Dem bygger jag en villa åt, så är den saken klar.

— Gör upp med dem så fort som möjligt, sade han.

— Ja, det skall jag göra i morgon.

Det blev ett fruktansvärt uppträde. Först kom Astrid, flödande över av tårar över att hon icke hade någon mor mera, ingen att anförtro sig åt och söka tröst och hjälp hos just under denna tid. Jag tröstade henne så gott jag kunde ändå, bjöd henne ut till mig, försäkrade att det skulle gå bra och inte bli svårt, såvida hon bråddes på mig och min släkt. Men verk-

ligt gripen var jag inte, och det kände hon. Sen kom Gösta, och då måste jag komma fram med mina planer. Jag sade, att jag behövde huset själv, men att jag skulle bygga en villa åt dem.

Det blev en våldsamt opposition, som jag inte väntat. De hade fått egendomskänsla gentemot detta hus, och de fnyste föraktligt åt en femrumsvilla. Gösta och jag grälade med höjda röster för att överrösta varandra och Astrid, som stortjöt.

Så småningom fick Gösta övertaget. Han skymfade och hotade mig utan att Astrid tystade på honom. Hon kanske ville men är feg.

— Tant mutar honom, skrek han, tant köper honom. Räcker det inte med festmiddagar och bilturer, ska det vara ett hus också! Men jag skall veta hindra det.

Jag räddes inte hans hotelser, men jag var utom mig över detta oerhörda upptråde i och för sig och dessutom rådlös. Det var då jag störtade genom staden med gråtande tårar och vräkte undan sköterskan, som vaktade Georgs dörr. Det var då jag icke fick se det där uttrycket av medlidande, som jag tränat efter så våldsamt, att jag fått krafter att övermanna ett stort, ungt, vältränat fruntimmer.

Men jag ville inte erkänna, att det var något som brustit hos honom, jag sade mig, att jag begått ett

felgrepp, som måste gottgöras. Och jag återvann behärsknigen så fort, att han blev riktigt flat, torkade mina tårar och bad honom gå tillbaka till mottagningen. Han ordnade för mig inne på sin egen säng och bad mig ligga stilla, tills han slutat för dagen.

Innan han kom igen, hade jag gått.

Det dröjde inte länge, förrän han var ute på Stenbro, och hur lätt gick det inte för honom att stryka bort min missräkning över det sätt varpå han tagit emot mig. Han nämnde inte om det, och jag var så ångerfull över att jag gjort skandal, som han avskydde, att jag inte visste vad jag skulle hitta på.

Han var absolut emot på att jag skulle vräka ut barnen med lagens hjälp. Kunde jag inte förstå, sade han, att det gick inte an om inte för annat så därför att sanatoriet skulle bli impopulärt redan från början. Det argumentet böjde jag mig för, men jag var mycket ledsen. Plötsligt fick jag en god idé: jag köper huset bredvid i stället!

— Ja, men källan då?

— Jag måtte väl åtminstone, sade jag, få ta den biten av trädgården, där källan ligger, och Sörensenska husets tomt gränsar ju intill vår.

Detta fann han vara en idé att tänka på och råde

mig att höra mig för lite försiktigt om huset var till salu och vad det kostade.

Men hela natten sen han gått, låg jag vaken, exalterad av kärlek, av hat och av maktkänsla och skratade för mig själv åt hans min nästa dag.

Och nästa dag gick jag bort till stärbhusets ombud och köpte huset kontant. Titta så mycket på det behövde jag ju inte, vi hade umgåtts hos Sörensen i tiden, jag kände både hus och trädgård. Jag mindes också hur Sörensen brukat skämta med min man att om han ville, kunde han ta upp en lika skarp källa på sin tomt som vår, och min man sade alltid: gör det då!

När det var gjort, for jag och köpte biljetter till kvällens gästspel från Stockholm. Vi beslöto att äta middag samman och sen gå på teatern, vilket vi gjorde till publikens djupa förtrytelse.

I det lämpliga ögonblicket visade jag honom kontraktet. Han var både tjusad och skräm, *då* trodde jag han var mest tjusad, *nu* tror jag att han var mest skräm över min plötslighet.

Men vi gingo vidare på vår väg, vi rekvirerade en arkitekt och tillsammans med honom gjorde vi upp ritningar till ombyggnaden och till en flygel, där badavdelningen skulle vara. Jag drog mig dock ännu

för att bryta ner staketet mellan trädgårdarna, men även det skulle göras, när Gösta och Astrid reste bort.

I huset bodde två familjer, de fingo skadestånd för att flytta genast. Så vidtalades en entreprenör, och när arkitektens förslag var slutgiltigt färdigt, reste Georg upp för att visa det för Artur Musselman. Han gillade det, och vi skrevo kontrakt. Så började arbetarna att dra in på tomten.

Jag förstår nu, att det var vid denna tidpunkt, som Gösta började konsultera läkare och jurister om mig. Jag talade om för Georg att stadsfogden kom ut till Stenbro för att be mig ställa om att arbetarna icke skulle störa Astrids morgonsömn, d. v. s. vänta att börja arbeta till klockan tio. Jag talade däremot aldrig om för Georg, att han slutade med att föreslå att jag godvilligt skulle begära mig under förmyndare. Hade jag gjort det, så hade han kanske förstått, att något förbereddes. Nu kom Göstas ansökan till rådhusrätten att sätta mig under förmyndare som en blix från klar himmel.

Vad som skrämde mig mest vid detta var icke själva saken utan det att min vän i första ögonblicket fullkomligt förlorade fattningen.

Nu borde han ju ha stått vid min sida — så föreföll det åtminstone mig.

Men först föreslog han att vi skulle inställa alltsammans, och sen, då jag absolut vägrade, reste han huvudstupa till Tjeckoslovakiet för att se på sanatorier. Jag fick ensam vidtala advokaten och ta emot folkets mummel och bereda mig till process.

Men jag framhärdate med att bygga. Jag sade mig själv: tålmod, lugn, ståndaktighet, så skall jag reda ut detta. Vår lycka är värd det, han är värd det.

När jag går igenom denna historia med mig själv, finner jag, att den knappast innehöll något så iskallt ögonblick, som det, då jag en dag kom fram till mitt nyköpta hus för att inspektera ombyggnadsarbetena och fann, att arbetena voro inställda. Det fanns ju mera upprörda ögonblick, men i stridens hetta känner man icke så mycket de hugg man får. Och detta ögonblick inför det tysta, tomma huset var nyktert, det var ett ögonblick, då jag för första gången såg klart vad det egentligen var som skedde. Jag sökte ett ögonblick först skydd bakom tanken, att här kunde vara strejk, efter det var så tyst, men förkastade den. Ty lönefordringar eller tvister om arbetsvillkoren skulle ju ha blivit meddelade mig, som var byggherre.

Ja, men inställandet av arbetet måste ju i än högre grad vara min angelägenhet. Jag gick runt huset, jag

gick in, vandrade från rum till rum, här fanns inga arbetare och inga verktyg.

Nu var jag rädd.

Jag var så rädd, när jag ringde på till entreprenören, att jag darrade och knappt kunde tala. Han sade, vad jag fruktat att han skulle säga, nämligen att han skrivit till doktor Salten och frågat, om han stod för kontraktet och bygget ifall, ja, ja ifall, och det hade doktorn svarat på, att det gjorde han visst inte, och då hade han beslutat att inställa tills vidare, men det skulle väl snart bli avgjort vid rätten, och då kunde de sätta fart igen. Men ville jag nu genast lämna honom hela summan eller lämna den till doktor Salten, ja, med ett ord ordna så att han inte riskerade något, så naturligtvis — — — Jag hörde sedan, att det kom honom väl till pass, han hade andra arbeten, som brådskade.

Jag skrev till advokaten och besvor henne att komma, jag telegraferade en gång, två gånger, hon var på semester. Då for jag och hämtade henne, stackarn, i min bil.

Av en händelse fick jag samma dag, som jag reste efter henne, veta att Georg redan varit hemma två dagar. Jag förstår inte nu, att jag inte fallit på den idén att han ville dra sig tillbaka. Det hade jag icke,

och det var mig som om himmel och jord störtat samman. Jag störde under färden ständigt den stackars flickan vid min sida i hennes försjunkhet över vad hon kallade en underbar, gyllene höstdag med att fråga samma saker och begära samma försäkran, att vi skulle vinna. Hon var mycket tålig, men lämnade många frågor utan svar.

Väl i Broköping förskaffade hon sig genast avskrift av ett dokument, som inkommit till rätten. Min motpart, det vill säga mina barn, hade skaffat ett läkarutlåtande angående min sinnesbeskaffenhet, givet "på grundval av deras skrivelse med åtföljande intyg". Mig hade den olycksalige aldrig sett för sina ögon, han var från Stockholm, där man vet allting ändå.

Jag har aldrig läst något maskinskrivet utlåtande om mig själv förr, det var mycket underligt. Det var mitt porträtt på sätt och vis, men just med de små förändringar, som vanställa bilden. Man behöver som bekant inte alls vara mycket svullen i ansiktet för att bli sned och ful och komisk.

Utlåtandet gick ut på att jag fullkomligt saknade balans och förmåga att sovra och att undertrycka mina impulser. Jag överlade icke, hade inga hänsyn och moraliska betänkligheter, beräknade inga följder.

Och där kunde bevisas en bestämd ökning i farten, om vilken man kunde vänta att den skulle fortsätta. Ännu strax efter min mans död hade jag överlagt en vecka, innan jag köpte en bil. Artisterna hade jag dock kört bort, när de blevo mig för dyra. Det visade att jag då ännu såg en gräns, för vad jag hade råd till. Några månader senare köpte jag hus utan att blinka och löste ut hyresgästerna, ingick stora avtal med arkitekter och entreprenörer. Jag förde också ett överdådigt levnadssätt. Det var min broms som icke fungerade.

Och detta blev så ödesdigert, just därför, att jag hade hand om en så stor förmögenhet, det gav mig möjlighet att blixtnabbt följa alla mina passioner. Där icke den inre regulatorn fanns, kunde fattigdomen ha tjänat som en sådan. Nu fanns icke heller den. Han överlämnade åt rätten att dra konsekvenserna.

Det där sista, påstod advokaten, var lovande, det lämnade rätten fria händer.

— Hur kan den där herrn från Stockholm veta något om min bil, sade jag, det står inte ett ord om den i anklagelseskriften.

— Detsamma har slagit mig, sade advokaten, han

måste alltså haft en hemlig dokumentsamling eller också skrivit på grundval av förtroliga upplysningar. — Jag ska anmärka detta, sade hon, och begära fram dokumenten.

Hon frågade vad jag eljest hade för synpunkter på utlåtandet. Jag sade, att jag icke kunde förstå, varför jag skulle anklagas för att jag icke använde min broms just under min färd mot ett mål jag ville nå så fort som möjligt: nämligen förste stadsläkaren.

— Det står icke ett ord direkt om honom här i skrivelsen, men bilden av mig blir ju fel, mente jag, om man icke tar med i den det mål, mot vilket mina handlingar syftat. Bilden av min vrede mot barnen, som är så utförligt skildrad, blir också fel, när man icke säger, vad jag ville med mitt hus och vad det var för planer de satte sig emot, och varför jag avskydde Gösta.

— Ni får väl tycka om vem ni vill och avsky vem ni vill, sade hon.

Därpå försvann hon precis som sist på husans cykel utan att säga något och jag fick inte ur henne var hon varit.

Först flera veckor senare fick jag veta, att hon varit hos Georg och föreslagit honom att genast gifta

sig med mig, dels för att denna oklarhet om motivet för mina handlingar skulle skingras, dels för att inte riskera, att en blivande förmyndare trasslade och förbjöd äktenskapet. Jag fick också sedan veta, att han sagt nej.

3 mars.

Det förlöpte veckor av tystnad mellan oss sedan hans hemkomst från Tjeckoslovakiet. Förevändningen att han skulle studera sanatorier fick förfalla. Därunder gick rättegången sin väg fram, och dagarna blevo korta och mörka. Jag gjorde ett par försök att komma i kontakt med honom på telefon, ty oavsett allt annat var det ju vansinne att vi icke talades vid om våra gemensamma affärer. Men då han icke var att träffa, om av en händelse eller med avsikt, och då han icke svarade på ett brev, försjönk även jag, och lät tiden och händelserna gå som de ville, allt i avvaktan på att utslaget snart skulle falla, och jag bli fri. Vad som skulle hända sen, visste jag inte, men jag skulle åtminstone få upprättelse, det trodde jag säkert. Jag hoppades ännu på den mannamån jag skulle åtnjuta som kvinna.

Advokatens försvar var lagt i min mun och måste

ha låtit underligt för dem som kände mig. Skulle inte en man, lät hon mig indignerad utropa, som ägde bortåt en halv million få köpa ett hus för 150 000 och reparera det? Fick inte en man försumma sin släkt och underlåta att bjuda sina barn ut till sig på julen? Skulle inte den motpart bli utskrattad, som åberopade sig på en mans vin- och cigarräkningar, hans bilresor och personliga umgänge, hans uttryck i vredesmod, eller de blåmärken han givit en sjuk-sköterska? Däremot stod där ingenting om Göstas manöver för att bli gift med Astrid, och där stod ingenting om att Salten kommit upp med sanatorieplanerna och att vi ämnat gifta oss. Det stod bara, att jag försäkrat mig om en skicklig läkare, som skulle leda det sanatorium jag planerade. Advokaten påstod att det var onödig diskretion, men han hade ju skrivit till henne — tänk som han ändå litade på oss! — och anhållit att slippa bli inblandad.

Vid ett rättegångstillfälle i början på december förkunnades, att utslaget skulle falla om en månad.

Kort därpå tog borgmästaren ledigt och reste till Italien. Det trodde vi vara ett gott tecken, då blir det yngre, mera fördomsfria män, tänkte vi, som komma att avgöra saken, men det var ett kapitalt misstag.

Det var de yngsta medlemmarna i rätten, som fällde

mig. De äldre hade en viss umgängessolidaritet, ett visst hänsynstagande för gamla tiders skull och min mans. De yngre läto sin antipati råda. De voro solidariska med Gösta.

Jag hade levat utan kontakt med mitt umgänge i Broköping nu under månader. Men någon gång före utslagets avkunnande, jag antar det var före jul, fast jag firade ingen, fick jag ett brev från rektorskan Lindgren, vice ordförande i min fredsförening. Hon rådde mig, mycket vänligt för resten, att resa utomlands och inte vara hemma, när utslaget föll.

Jag skulle alltså förlora? Det låg i luften att jag skulle förlora. Och när jag nu ändå skulle få mina gärningars lön, så tyckte man lite synd om mig.

Jag reste inte.

Ånej.

När det blev klart, att jag ämnade framhärda, kunde Georg icke längre uppskjuta det avgörande samtalet med mig. En afton kom han ut till Stenbro, han såg oerhört pinad ut, och han förklarade genast att han haft en svår tid, vilket jag inte betvivlade, men jag tyckte, att om vi hjälpt varandra genom detta och varit två, så skulle det ha varit mindre svårt.

Han visade mig i alla fall den artigheten att gå igenom en invecklad avskedsceremoni med mig, som

han trodde skulle behaga och trösta min romaneska natur. Det var inte hans fel att den upplöste sig i förvirring, och att den slutade förargelseväckande, det var mitt. Det var jag, som inte föll in med mina svar så, som han beräknat.

Han sade, att först när vi rotat ut erotiken ur våra liv, skulle vi bli fria och lyckliga människor. Jag borde givetvis göra det, och han skulle göra det själv.

Jag sade: — Men varför? varför, varför?

Han svarade att den varit vår olycka.

Jag ansåg att Gösta, denne lymmel, varit vår olycka. Jag sade, att jag ändå inte kunde fatta hur Gösta i all sin ondska kunde förstöra min älskades känsla för mig, jag var ju densamma nu som den gången han blev förälskad.

Han sade, att vi kunde alltid hålla av varann, men för denna känsla var närhet icke nödvändig.

— Var den då ett hinder?

— Nej, men här var det ju ödet, som var emot oss, Kismet. Man fick böja sig.

Då sade jag: — Jag trodde du var den tappreste man i världen, men du är feg. Kismet, jag vill inte höra talas därom. Du är rädd för att man skall säga, att du dragit fördel av min blinda dyrkan för dig, du är rädd att jag skall förlora processen, du är rädd

för inblandning, jag vet det, för skandal, för människor. Du är slutligen också litet rädd för mig.

Det var då ceremonielet tog slut.

— Jag skall säga dig, sade han, att jag är *mest* rädd för dig. Du är för mycket för mig, för mycket fest, för mycket himmel och flamma, för överväldigande, jag tycker om dig, men jag orkar inte leva med dig. Jag kan inte ha en fru som stör mottagningen och kommer hem från sina morgonuppköp med ett hus. Det är inte processen, det är inte skandalen, det är du.

Varje ord var som ett knivhugg. Jag tiggde och bad honom att ta dem tillbaka, jag hånade, fnyste åt honom, smädade honom för att han kastade sig över mig, när det ändå bara var hans feghet för människors dom, som låg under alltsammans. — Å, du hade nog varit glad åt fest och himmel och dyrkan, om jag fortfarande varit den jag var, om detta allt icke hänt, om jag behållit mina pengar.

Han reste sig för att gå.

Då lovade jag honom med en dyr ed att aldrig försöka återse honom, att aldrig skriva, att aldrig besvära honom, om han blott ville visa barmhärtighet och ta tillbaka, att det var mig själv han icke uthärdade,

Ja, då tog han tillbaka, då lovade han att aldrig ta sig en annan kvinna, kanske lovade han mer ändå, som jag inte uppfattade.

Det var inte så noga med eder denna natt, man tyckte man kunde hålla vad som helst, livet var ju ändå slut.

Landskapet belystes av en halväten efternattnåne, när han till slut lämnade Stenbro. Jag stod på min trappa i den hårda vinternatten och såg hans långa gestalt försvinna ur mitt liv. Då märkte jag att han svängde runt med käppen ett par tag, och förfärad undrade jag om han var glad? O, han fick inte vara glad, då jag var vild av sorg. Jag sprang efter honom, ropade hans namn och frågade: — Är du glad?

Ingenting kunde vara mer stillöst än detta. När man med högtidlig ed lovat, som jag gjort, att icke mer söka kontakt med en person, så springer man inte efter honom fem minuter senare.

Han stannade käppens glada svängningar, vände sig om och sade: — *Nej, jag är icke glad.* Men jag vill bara säga dig, att om *du* bryter *dina* löften, så kommer jag att betrakta mig löst från mina. Gå in, du förkyler dig. Och så försvann han. Inte anade jag då, att hans nästa replik till mig två månader senare skulle bli ett körsbärsträd.

Jag vill inte tänka på, jag vill inte tala om de dagar som nu kommo.

Jag tänkte inte på utslaget, det hade ju redan fallit för min del, jag tänkte inte på bygget, inte på att ordna för mig inför utsikten att bli omyndig, som jag förstås borde ha gjort. Jag bara vandrade längs vägarna i mörkret, och när det var ljust, låg jag i min säng.

Advokaten förstod, att något var på tok, och hon kom ner till mig för att vara i min närhet, när utslaget skulle falla. Hon var mycket ledsen inför stämningen av nederlag, och tog det mycket hårt att rådhusrätten dömde mig omyndig och förordnade stadsfogden till min förmyndare och förvaltare av min egendom. — Kanske jag inte har skött mig, sade hon.

— Jo då, tröstade jag, men ser advokaten jag är ett dåligt nummer att göra en principalsak av.

Men hon hade på intet vis förlorat hoppet att vinna till slut, och hon var mycket ivrig att med mig diskutera utsikterna för en vidare process. Jag gav mitt samtycke till, att vi skulle fortsätta, men hon kunde inte få mig att intressera mig för saken. Hon försökte förklara för mig, att det var tur för oss att rätten icke varit enig, utan att dess t. f. ordförande fått fälla utslaget. Hon påstod, att dess motivering var svag

och ohöljt manligt partisk och antipatisk och att valet av förmyndare var ganska angrifligt, då stadsfogden ju var intresserad på andra sidan.

Då jag fortfarande var slö och bara svarade ja och nej på måfå ut i luften, blev hon ledsen och ond.

Hon undrade, om jag inte tänkt mig in i, att man förfarit på ett oerhört sätt med mig och berövat mig min dyrbaraste egendom, rätten att råda över mig själv.

Jag svarade som det var, att min dyrbaraste egendom hade jag förlorat för fjorton dar sen. Det var förste stadsläkaren, och annat brydde jag mig inte om.

— Fru Magni ska få se, sade hon, vad det kommer att betyda rent praktiskt, ifall ni inte har något sinne för kränkningen av ert människovärde. Ni är flyttad tillbaka till tiden före Fredrika Bremer. Ni kan inte företa er en juridisk handling, ni kan inte ta ut pengar på bank, ni kan inte ingå äktenskap utan stadsfogdens tillstånd.

— Jag tänker ändå inte ingå några. Och pengar får jag väl alltid. De finns ju, fast stadsfogden får ta ut dem i stället för jag själv.

— Ni ska få se hur det blir att bero av stadsfogden, sade advokaten profetiskt.

— Livet är ändå inte värt att leva, svarade jag.

— Vi får talas vid om alltsammans, när fru Magni hämtat sig lite, sade hon då, förståndigt nog. Hon avstod från att söka pressa fram intresse hos en person med en knivspets i hjärtat och tog avsked i det hon sade, att hon skulle lämna in besvär hos hovrätten före klagotidens slut, och sen vore det bra, om jag kunde komma upp till Stockholm, så att vi finge resonera om själva motiveringen, som skulle lämnas in senare. Jag tror att hon sade detta, emedan hon ville ha mig bort från Broköping, och det lyckades också. När hon reste, tog hon med sig alla geniernas dukar, vilket Tilda tyckte mycket om och jag med.

Utan att be om lov av förmyndaren, utan att nämna ett ord till någon i förväg, gjorde jag mig i ordning att resa. Jag valde den dag, då jag visste, att det skulle bli känt att jag klagat, ty jag hade lärt mig nu att stadsfogden ansåg sig även vara min moraliske förmyndare, och jag väntade, att han skulle anse sig ha rätt att gräla på mig.

På tre veckor hade jag lärt mig, att jag måste både leva och äta, och att det icke var nådigt att äta ur stadsfogdens hand.

5 mars.

Det har blivit kallt igen så pass att färjorna ha utbytts av små ångslupar med en vass för, som kan skära och plöja genom drivisen. Mälarfjärden liknar ett jättelikt puzzle, men jag har leda vid puzzle sedan de sista fem åren, och jag är glad att jag slipper foga hop denna.

För båtkaptenerna däremot är denna puzzle mycket intressant, och de se piggare ut än någonsin. Det gäller att ta tag, och driva på så långt det går, att backa och ta ny sats igen, att väja och vika men aldrig förlora huvudkursen. När jag sitter och ser på dessa manövrer från mina fönster, förstår jag, att redan det är ganska mycket att hålla en isfri ränna öppen och inte frysa fast.

Den ena kaptenen pratar gärna, när han ligger vid kajen. Han känner alla och till slut även mig så mycket, att jag kan få en hälsning och ett par ord.

Jag pratar också gärna, ty jag är så ensam hela dagarna. Jag har ju bara fru Lundström. Från Vår Herres arbetsförmedling har inte kommit någon arbetsanvisning än, men jag hade ju heller inga vidare betyg.

Jag tycker om att skvallra litet om människorna som bo i trakten, det ger hemkänsla och trevnad. Om dem, som bo i de stora husen, är det inte så lätt att veta något. De dölja sig bakom sina många dörrar. Men i den lilla pråmstaden, där händer mycket och på Långholmen sedan. En dag kommo mannen och kvinnan från pråmen gående *i överrock och vinterkappa* och hade ett annat par i sällskap. Alla fyra voro så hesa, att de knappt kunde viska till varann, men mannen köpte fyra polletter och delade ut med en avvärjande rörelse åt de andra, som ville betala. De gingo ombord på Kungsholmsfärjan, och kaptenen på min båt sade till mig i förtroende: — Dom ska över till Lindhagen. Jag förstod inte alls vad det betydde, men han förklarade att de skulle gifta sig. Då jag gjorde en slags min av förvåning, sade han: — Å, karln han vet nog vad han gör, skulle han bli instämd för att han lönnbränner, så blir hon ju jävig och kan inte vittna, när de är gifta.

Om inte deras båt redan hunnit så pass långt som

den hade, så tror jag, att jag försökt hejda henne i sista stund. Ha vi kvinnor ett övertag, så veta vi då aldrig att behålla det!

Emellertid gick jag och köpte en kalvstek och lite uppskuret, och det bar jag bort till pråmen, äntrade den, öppnade en lucka och lät gåvan dansa ner i bröllopgårdens mörka hål. Det beredde mig ganska stor glädje, och jag var riktigt uppspelt när jag kom hem. Men när jag träder in i mitt rum, sitter Karola Musselman i min soffa!

Jag flängde av kläderna i tamburen och skulle flyga i famnen på henne, men i samma ögonblick kom en tvekan över oss båda, och denna korta tvekan skapade den stämning, som gjorde det omöjligt.

Ack, tänkte jag med djup tristess, Karola och jag äro inte vänner mer. I hela världen finns inte en enda fast punkt.

Det var svårt att le mot Karola, aldrig har det varit så svårt att le.

— Välkommen, sade jag, och hon svarade: — Din städerska sökte förmå mig att vända, så jag får be om ursäkt, att jag gör intrång, men jag måste tala vid dig. Hon pekade på Broköpings tidning och sade: du förstår nog varför.

Det förstod jag inte, ty såvitt jag sett stod där ingenting om husköpet och förste stadsläkaren.

— Ja, kära Karola, det har hänt så mycket, sade jag, så jag vet inte var jag ska börja eller sluta.

— Kära Anna, svarade hon, du behöver inte alls inviga mig *nu*. Jag måste bara tala med dig om vad vi ska göra med Broköpings fredsförening.

— Fredsföreningen, vad är det med den? frågade jag. Karolas hållning, hennes snävhet och likgiltighet bragte mig alldeles ur fattningen. Jag märkte inte då, att den bara dolde smärta över att hon inte förr fått mitt förtroende. Just nu kände jag den som en bitter förolämpning, ty jag älskar ju Karola. Jag har knappt ägnat henne annat än en flyktig tanke på halvtannat år, men jag älskar henne ändå, och det ville jag hon skulle begripa. Jag har alltid älskat henne ända sen vi voro små och gingo i förberedande samman. Första åren bestod kärleken till henne som till alla andra i en älskvärd tillåtelse att beundra mig för min söthet och för den säkerhet och lätthet i umgängelse med människorna som den gav mig. Längre var allt vad jag gjorde utomordentligt för Karola, som själv var ful, tafatt och blyg.

Det var först, när det gällde att välja yrke, som Karola visade en egen vilja och gick före, medan jag

3. — *W ä g n e r, Natten till söndag.*

följde efter. Hon ville ägna sig åt sjukvård, det hade hon vetat sedan första förberedande och alltid i skolan varit fanatiskt intresserad av människokroppen, denna underliga människokropp utan kön, som vi pluggade i tre terminer. Jag var just vid utträdet i livet en smula allvarligt stämd av en kärleksbesvikelse och gjorde Karola sällskap till Röda korset. Till min egen förvåning visade det sig att jag klarade mig bra. Redan som elev blev jag omtyckt av sjuka, kamrater och läkare, jag var solstrålen vid sjukbädden, medan Karola var den trygga handen och det modiga hjärtat. Somliga värderade mera solstrålen, men det gjorde Karola ingenting att bli ställd i skuggan, hon var tvärtom stolt över mina framgångar och höll mig med tålmod och bestämdhet i tukt, så att jag ej skulle slarva eller glömma mina plikter utan utmärka mig.

Plötsligt hände att en läkare började intressera sig för oss. Vi trodde båda, och alla andra med, att det gällde mig, men det var inte så. Småningom blev det klart för honom, för mig, för yttervärlden, för Karola, att det gällde henne. Hon var den första att säga: — Ofattligt. Ofattligt framför allt innan han provat, om jag var uppnåelig. Men han visste vad han ville,

och han vann henne från hennes älskade yrke genom ridderlig uppvaktning.

När jag nu tjugufem år senare betraktade henne med en sidoblick i spegeln på mig själv, slog det mig hur klok denna karl varit. Jag hade god tid att tänka det, ty hon sade ingenting mer efter repliken om Broköpings fredsförening.

Tiden hade verkat till Karolas förmån. Han hade haft blick för den Karola som vi andra inte sågo då, men vars egenart och stil nu, sedan hon var bortåt femtio, voro uppenbara för alla.

Det är förstås en stor risk att ta sig en kvinna ung, ty man vet icke vad som skall bli av henne. I de flesta fall besanna sig även de värsta farhågor. Men skall det vara någon utsikt att äventyret avlöper lyckligt, då skall man välja som Artur Musselman en kvinna vars ofullkomlighet innebär möjligheter och sporrar till ansträngningar, icke en som likt mig var storbelåten med sin egen skönhet. Min vilja har alltid varit att bibehålla mig, och det har jag gjort, hennes har varit att förvandla sig, och det har hon gjort.

Jag försökte tänka mig vilka slutsatser Artur Musselman skulle göra om han än en gång skulle kritiskt och väljande betrakta oss båda, liksom den gången. Det skulle icke kunna gå för honom, ty han skulle

icke mer kunna bedöma Karola utifrån, men *om* det ginge, så skulle han med stolthet bekräfta sitt vai för tjugufem år sen. Han skulle se på mig och mitt omsorgsfullt och en aning omodernt kammade svarta hår, mina alltjämt mycket blå ögon och vackra ansiktsform. Och han skulle ge mig ett vitsord, som kunde fröjda en tävlande på en trädgårdsutställning: väl konserverad.

Men vore det så, att han måste tillbringa resten av sitt liv med mig, skulle han alltid frukta för det ögonblick, då jag komme att övergå från kvinnlig mjukhet till degighet, det steget är gudnås icke långt. För Karola däremot behöver han ingen fruktan hysa. Hon är på säkra sidan. Hon är öppet och ärligt en människa, som har levat länge och är stilig just därför. Hon har råd nu att ha så hög panna, så lång näsa och överläpp. Hon har räddat sig över i en överklass av utseende. Hon har för alltid undgått det öde, som drabbar nio tiondelar av oss kvinnor, detta förbannade, skamliga och orättvisa öde att bli fula på gamla dar. Hon befinner sig, tycktes det mig i det mest triumferande stadiet av en kvinnas liv: en hustru utan oro för rivaler, en älskad moder till långa söner, en verksam människa i världen.

— Du ser på utsikten, Karola, sade jag, tycker du att här är vackert?

— Varför skall vi två tala om utsikter, sade Karola, det har vi väl aldrig gjort.

— Låt oss hellre tala om dig.

— Det har vi väl heller aldrig gjort, sade hon med plötslig överraskande bitterhet. Hon *hade* alltså brytt sig om att stå i skuggan.

— Tillåt mig bara säga, sade jag ödmjukt, att du aldrig varit så stilig, och att jag känner mig gammal och landsortsmässig bredvid dig.

— Prata inte dumheter, sade Karola strängt, du är ju mycket elegantare än jag (vilket var en påtaglig osanning). Ditt hår är ju dessutom alldeles svart, men jag är grå. Hon tog av hatten och var ännu sötare i kort grått hår, vilket hon förstås visste.

— Varför var du inte på årsmötet? sade hon.

— Årsmötet? Jag visste inte att något sådant ägt rum. Jag borde ju ha vetat, att det enligt stadgarna skulle hållas i mars, men jag hade inte tänkt en tanke på fredsföreningen. Karola sade ingenting, hon bara slog upp Broköpingsposten och visade mig en notis. Jag läste den och fann då, att Broköpings fredsförening på årsmöte dödat sig själv. Rektorskan Lindgren hade fungerat som ordförande vid mötet, och

många olika meningar hade i början gjort sig gällande. Slutligen segrade de, som ville upplösa föreningen, och vid omröstningen var det bara en enda medlem, som vågade rösta mot åtgärden. Hånfull anmärkning från redaktionen: när inte fredsdamerna kan hålla sams, hur ska man då våga nedskriva försvaret?

Att läsa detta kändes som att läsa sin dödsannons. En social dödsannons åtminstone. Det var ju *min* fredsförening, jag hade stiftat den på tillsägelse av Karola, och i tio års tid varit ordförande och skattmästare, hållit sammanträden i min salong och inbjudit och tagit emot föreläsare. Förut hade mina kamrater i styrelsen låtit mig leda i allt, nu upplöste de min förening utan att ens tillfråga mig om min mening, utan att ens kalla mig till sammanträdet. Vad trodde de? Kanske att jag satt inburad, att jag var för förvirrad att läsa eller svara på brev? Om jag varit hederligt död, hade man åtminstone hållit ett minnestal över mig, nu nämndes jag ej ens.

Jag blev verkligen mycket upprörd, och jag gav min indignation fritt lopp i visshet om, att Karola skulle gilla, att jag reagerade mot denna kränkning av mitt människovärde.

— De vågade inte välja om mig till ordförande,

och det må ju vara hänt, sade jag, människorna är ju falska och fega och har kort minne. Just nu har de glömt vem jag egentligen är, fast de haft mig bland sig hela livet. Men de kunde ju ändå iakttagit några slags former, det här är så sjaskigt och dilettantmässigt. Det är nog meningen att jag ska känna förolämpningen, men jag ska triumfera över dem.

När Karola hört på detta och mer till, sade hon: — Det faller dig inte in att tänka på själva saken?

— Vilken sak?

— Att en fredsförening här i landet dött, i en tid då inga får dö.

— Ja, men Karola, undra på det, efter allt som hänt.

— Det hör väl inte dit. Tror du inte det händer andra något. Min yngsta pojke har jag fått följa till Davos — — — och lämna där ensam.

— O, så förfärligt, och du har inte talat om det för mig? Jag kunde ju ha följt med.

Karola smålog mot mig ett leende, vari låg en avgörande dom över mig som vän.

Jag vågade inte fullfölja ämnet utan sade: — Ja, men Karola, varför ska du ha en fredsförening i Broköping? Min man sa alltid, att jag inte gjorde mer nytta med den än en skida gör nytta på sommarn.

— Det är inte sommar, sade Karola. Men om du tycker det, varför har du då i tio år varit ordförande i föreningen?

— Av kärlek till dig, Karola, kunde jag ha gjort tråkigare saker än så, svarade jag.

Dessa uppriktiga men oöverlagda ord hade en överraskande verkan. Händelsevis råkar man röra vid en fjäder och dörrar springa upp.

— Jaså, sade hon och fångade med en skicklig rörelse min blick, som jag undanhållit. Har du känt så inför din uppgift, då kunde Broköpingsdamerna gärna avsätta dig.

— Det är inte tråkigt med fred, förklarade jag förskräckt, men det är tråkigt att arbeta, därför att man inget kan göra till eller ifrån.

Karola släppte min blick och såg ut över vattnet, isen och färjorna.

— Ni är er lika allihop, sade hon, ni, som inget vill och lever så där apropå. Ni skyller på, att när ni inte blivit utrikesminister av England, så lönar sig ingenting. Man ska inte begära att få vara det, man ska arbeta ändå.

— Karola, sade jag, erkänn att du begärt det.

— Ja, sade hon, visst har jag det. Men *nu* så vet jag, att jag inget annat är än en daggmask, som

luckrar upp jorden och förbereder den på detta enkla vis för sådd, och då är jag en mycket duktig daggmask och sätter min ära i det.

— Du pratar, Karola, sade jag, du nöjer dig inte med det, inte ens med att vara ordförande i daggmaskarnas fredsförening, om jag känner dig. Du måste vara trött just nu, du talar som en trött människa.

Jag var djupt olycklig och skamsen över att jag varit med om att göra Karola trött och ledsen. Jag var tydligen av de ljumma och skenfredliga, salongspacifist och namnkristen, allt vad Karola måste hata. Jag sade henne det, och mitt erkännande retade henne så, att hon blev alldeles svart i ögonen.

— Det vore så gott att ge upp, sade hon och satte på hatten.

— Vad? Mig?

— Dig och allting.

— Vi är omöjliga, åtminstone i Broköping, sade jag, men ge inte upp ändå, det bleve så enformigt.

— Det är nog inte ni som är omöjliga, sade hon, och förargelsen slog över i vemod, vilket var tusen gånger värre. Det är jag, som är omöjlig. Ingen är opåverkbar, men det behövs en oerhört stark påverkan, och min kraft förslår ingen vart. Jag talar, orden för-

svinner i sugningen av det jagande livet. Kan du begripa, varför jag inte håller mun och odlar min kål?

— Det är just det charmanta med dig, Karola, sade jag, att vi får vara din kål.

Karola smålog litet. Charmant är just ordet, sade hon. Nej, adjö med dig, kommer du inte och hälsar på hos mig nån dag? Till exempel när jag kommit tillbaka från Broköping, det kunde ju vara lustigt nog. Jag ringer på då.

— Vad skall du göra där då?

— Har du inte fattat det, jag skall göra en ny fredsförening.

Då hon gått ut i tamburen, kände jag, att jag inte kunde uthärda att låta henne gå.

— Karola, ropade jag efter henne, ska du gå så här? Ska du inte vara lite snäll?

Karola kom tillbaka, till sin eviga heder kom hon tillbaka.

— Lilla gumman, sade hon, visst vill jag vara lite snäll, när du bara ber mig. Kan du inte begripa det, när jag kom hit, fast du sprang undan i Bryggargatan för mig häromdan.

— Vill du? sade jag med utesäglig glädje och flög i hennes famn. Det var ett svindlande ögonblick av

fröjd, då vi äntligen funno varann igen efter att ha talat så länge.

— Varför kom du inte till oss tidigare? sade Karola grälsjuk och öm på en gång. Du kunde väl ha vänt dig till oss, när det trasslade sig för dig under dina veliga försök att få det lite bra. Nu är det verkligen i sista ögonblicket. Vad skall jag göra för dig? Vill du ha igen Salten eller vill du inte?

— Tack, jag tror inte det, sade jag och försökte med blödande hjärta att härma hennes ton av hälften allvar hälften raljeri. Men kanske du kan hjälpa mig att få igen min rörelsefrihet. Det vore bättre om du kunde öva ditt inflytande på den där psykiatern, som skriver intyg om att jag saknar hämningar, och det utan att ha sett mig.

— Vem är det? frågade hon.

Jag nämnde hans namn.

— Ve dig, sade hon, han kan inte åtkommas. Har han sagt att du saknar hämningar, så gör du.

— Jag förstår, att det är vansinnigt förmätet, sade jag, men jag skulle vilja förklara lite för honom. Det är inte sant att jag saknar hämningar, men det är sant, att de inte rådde med att stå emot en vårflood i augusti, för det är en ofantlig vårflood det, och nu

är den förrunnen, och man kan gott utan risk låta mig reda upp mitt liv själv.

— Känner du det verkligen så? frågade Karola.

— Ja, jag tror allt det, svarade jag, själv något flat över denna plötsliga kavata deklARATION, som sluppit ur mig, utan att jag förberett den.

— Då behöver du ingen hjälp, sade Karola bestämt.

— Jo visst, sade jag, behöver jag hjälp till att få igen mitt människovärde.

— Men söta Anna, sade Karola ivrigt, sitt människovärde kan man väl inte få av någon, det ska man väl — — —

— Tyst Karola, bad jag förskräckt och lade handen över hennes mun, det där vill jag säga själv.

8 mars.

Advokaten var vid ett strålande humör, vad hon är söt, när hon är glad som en lärka över att kunna bräcka en motpart.

— Fru Magni, sade hon, om ni *nu* frågar mig, ifall inte er process är den märkligaste jag någonsin fört, så skall jag gå med på det. Kan man nu bara tänka sig, att något sådant skulle hända som detta, och hända just i det ögonblick, då jag sätter mig ner för att skriva en ny inlaga för att ge hovrätten in.

Hon teg och betraktade mig på sitt välbekanta, genomträngande sätt, väntande att jag skulle falla in och instämna i hennes glädje och förvåning. Jag förstod, att något hänt, som jag antogs veta och borde veta, och försökte genast låtsas, som om jag var med, fast jag inte var det.

— Ja, tänk! sade jag. Men min djupa rodnad för-rådde mig för denna skarpsynta varelse, som i så hög grad arbetar med fingerspetsarna i sitt yrke.

— Fru Magni vet det inte, sade hon. Ni har antagligen läst artikeln i Broköpings Tidning, tittat ve-modigt på förste stadsläkarens porträtt och tänkt, att, ja, den här historien angår inte mig längre.

— Alldeles, sade jag. Jag skall tala om för advokaten, vad jag tänkte: Så här tänkte jag: ja så, var det bara för Sörensenska *tomten* han skickade mig ett körsbärsträd. Nu har jag sagt det, med risk att ni anser att Broköpings rådhusrätt dömde fullkomligt riktigt.

— Det var nära därän en gång förr, sade hon strålande.

— Ja, sade jag, jag vet precis, det var då jag inte brydde mig om att jag blivit flyttad tillbaka till tiden före Fredrika Bremer. Jag vill säga, att jag börjar begripa nu i alla fall, att det är otrevligt. Stadsfogden skrev till mig och grälade över att jag givit skriftligt på att försörja de sex geniernas barn från konstnärsvintern. "Det var mycket obetänksamt, men det kan väl fru Magni inte rå för", sa han. Jag skrev, att jag anhöll att få rå för lika mycket som han.

— Ja, se där, det var bra. Vi ska insistera på att få rå för, varenda missförhållande i hela världen vill jag, att vi ska rå för. Vad det angår, så kan de vara nog så frikostiga, ibland. Vi är oansvariga och

vi rår för, vi är de yttersta och ändå den främsta orsaken till allt tokigt.

— Jag har alltid tyckt det vara ganska tjusande att vara bland de yttersta, sade jag, men då har jag förstås fått ut mellangiften i kärlek.

Hela tiden medan vi pratade, undrade jag om hon ville straffa mig för min slöhet att inte ta reda på vad som hänt med att länge hålla mig på glödande kol så här.

— Vad består den stora nyheten i? frågade jag till slut. Om det är sanatoriet, så vet jag ju redan, att Salten håller på att intressera folk för att förverkliga idén den här våren i stället för den förra. Jag hoppas han finner andra, mindre komprometterande mecenater.

— Nej, men källan, sade hon. Det är ju den stora överraskningen. Just när jag sitter och ska vispa upp handlingarna till min besvärsskrift och göra det mesta av den tyske pojken och vad jag kan ha, så får jag se i tidningen, att det upptäckts en hälsokälla på Sörensenska tomten. Och den ska vara så pass, att det väcker uppseende även i vår tid, när det finns radium i varenda bondbrunn.

— Ja, men det är ju alls ingen överraskning, sade jag, eftersom det var med den förhoppningen jag

köpte stället. Jag visste ju att det där märkliga vattnet fanns i min trädgård, och så tänkte jag i värsta fall lägga källan till Sörensenska tomten, men det var ju så mycket bättre, att den var åtkomlig även på den nya tomten.

När jag såg advokatens ansikte förvandlas, så förstod jag, att jag sagt något ofantligt. Hon var mällös, och jag skyndade mig att förklara:

— Jag visste ju, att det fanns en hälsokälla på min tomt, och därför hade vi först tänkt lägga sanatoriet där, och använda den.

— *Men varför har inte fru Magni sagt mig detta?* Det ger ju köpet och reparationerna ett helt annat utseende. Nu blir det ju en vettig affär!

— Det förstod jag inte, för jag brydde mig bara om det för hans skull. Och dessutom hade doktor Salten bett mig tiga, det skulle ju vara en hemlighet med vattnet. Och det var han, som haft idén från början, så han kunde ju bestämma. Jag har tänkt så lite på hela saken, sen jag inte mer var hans vän och kompanjon. Jag gjorde i alla fall så mycket, så att jag skickade ett telegram och varnade honom, när jag hörde att Billiga hyror spekulerade. Och nu har han väl släppt ut den stora hemligheten för att få pengar, kan jag tro.

— Det var nog inte meningen, att den skulle komma i tidningen förrän han köpt huset, sade advokaten. Men har man sett en karl, som kan tiga? Nu får han betala mera för tomten, än han annars fått göra, vilket gläder mig alldeles oerhört. Det var en lycklig slump, för ni skulle förstås ha sålt huset till denne knöl utan att andas till mig om källan.

— Nej men *advokaten!*

— Ja jag saknar ord för hans uppförande mot er.

— Men när han inte älskade mig så!

— Det kan ingen tvinga folk till. Men han visste vilken roll husköpet spelade i processen och löste er inte från ert löfte att tiga med vattnet, vilket ger hela saken en förnuftig mening. Nu har det ju alltid hetat, att det var absurt och huvudlöst, och det har jag tyckt också, fast jag ansåg att varför inte, ni fick göra huvudlösa saker. Ni fick gärna bära er åt som en dåre för en mans skull, eftersom de gör det så ofta.

— Ja, men det *var* bara av huvudlös kärlek, sade jag, det stämmer. Och inte hade jag väl hållit så på det där löftet, om jag förstätt att det var så viktigt med vattnet.

— Viktigt! Vi hade kunnat vinna i rådhusrätten, varken mer eller mindre.

— Men det är finare att vinna i hovrätten, och det

9. — *W ä g n e r, Natten till söndag.*

måste vara mera frestande för en hovrätt att ändra, för då vet den att den gör något.

— Tror ni, sade hon, gnistrande av förakt, att doktor Salten hade den synpunkten, när han tigande bevitnade hur hälsovattnet hölls utanför processen och bara tänkte på att inte bli inblandad?

— Han hade inga synpunkter, försvarade jag honom. (Man får verkligen inte tala illa om den enda älskare jag haft i mitt liv.) Förstår advokaten till exempel själv vad symtom betyder, när det gäller en sjukdom? Läkaren begriper genast, men själv kan ni inte tyda tecknen i ett halsprov eller vad det kan vara. Lika bortkomna är vi andra inför era processer, inte begriper vi vad som är viktigt eller ej.

— Om fru Magni tror jag det, sade hon. Men Salten, ånej, han är ju ändå — — —

— Ja, han är ju ändå bildad, medgav jag, och om han vore sjuk själv, skulle han veta allt om det och vara lika olycklig som advokaten vore, om ni låge i en personlig process, och på pricken visste allt vad er motpart kunde hitta på för rackartyg. Jag ville inte byta med någon av er, jag är hellre sjuk och dör och förlorar processer utan att förstå sammanhanget.

Nu började advokaten skratta. Hon medgav att det

låg något i vad jag sagt. Jag såg på klockan: — Måste jag inte gå, sade jag.

— Nej, vänta litet. Hur ska vi kunna leda i bevis, att ni vetat om vattnet hela tiden?

— Ja, det är väl mycket enkelt, sade jag. Jag har ju den där analysen av vattnet, som jag lät göra i Lund för över ett år sen. Herren är de därars förmyndare. Laboratoriet i Lund har säkert min egenhändiga förfrågan kvar, så att den går att bilägga.

— Om det får gå så här, så blir fru Magni så klok, att ni kan dela med er av varan, sade advokaten. Jag skulle vilja skåda in i mågens själ det ögonblick då kontraktet skrivs under. Salig över att pengarna flyter in igen, men ängslig att ni skall bli klok på kuppen! Livet har sina situationer.

— Jag har alltid hoppats att Vår Herre skulle leka litet med honom, sade jag. Det måste vara frestande, han är så högtidlig, Gösta. Får jag nu höra inlagan?

Hon hann inte svara förrän det ringde interurbant.

— Broköping! sade hon till mig.

När samtalet var slut, såg hon på mig och sade: — Jaha, nu är Sörensenska huset sålt. Salten hade bjudit 90 000, och det hade stadsfogden tänkt ta. Säga vad man vill, men han är så hederlig, att han inte ville säga nej till ett anbud, som han tyckte vara

bra, även om han kunde ha haft mera fördel av att trissa upp priset och avskräcka Salten för att få huset själv sedan. Jag föreslog honom att försöka med 130 000, och sen har det underhandlats några dar, och nu är de eniga om 127 200. Ni har alltså förlorat 22 800, och det får man utan att anses tokig. Doktor Salten erbjuder sig också att ge er aktier i bolaget för de pengar ni lagt ut för arkitekten och till entreprenören. Det är underligt med ohederliga karlar, att de kan vara hederliga i affärer. Och det bästa av allt är, att nu så kan jag med gott samvete göra fru Magni klok. Jag behöver inte hålla på att ni har rätt att vara som en man.

Jag var i mitt inre inte riktigt med på det här. En röst sade mig, att om affären fått en fördelaktigare utgång än man kunnat hoppas, så rörde det inte den djupare frågan om vem jag var. Men jag kunde inte komma fram med det nu, inte förvirra henne i hennes tankegångar.

— Får jag höra nu, sade jag.

— Nej, sade hon, kom igen i morgon, jag får lov att skriva om alltihop. Den här gången kan ingen makt på jorden förmå mig att skona förste stadsläkaren i Broköping, medicine doktor Georg Salten.

9 mars.

Drivisen seglar fram och åter över Mälarfjärden, alldeles som färjorna. Ibland ger den sig i väg bortåt Norrström så att man tror sig ha sett den för sista gången, men innan den hunnit bort dit, där det kraftiga strömdraget kunde föra den till havs, har vinden kastat om och så kommer den snopen tillbaka. Vid västlig vind komma nya, grova, vattenfrätta isflak, fulla av infrusen vass från Mälaren och bära bud om att den håller på att göra sig fri. Man oroar sig inte över att de äro så tjocka, de äro ofarliga minnen av vintern, som övervunnits.

Denna kväll då jag satt hemma och tänkte på vad advokaten sagt om att jag var riktigt klok och inte längre behövde kräva som min rätt att bära mig åt som en karl, tyckte jag att även min hamn började bli isfri. Det kändes skönt, ty jag har aldrig riktigt trott på hennes resonemang. Det har inte synts mig

troligt, att det skulle tilltala hovrätten, eller att denna höga institution skulle uppskatta den smulan skoj och ironi, som flickan kryddar med, även om det är på vår bekostnad.

Men hela tiden i denna glädje över att vinden vänt sig och drivit isen ur min hamn, ängslade det mig att hon skulle dra in Georg i skrivelsen. Det kunde kanske synas löjligt för *henne*, att båda parterna gingo omkring hans namn och hans del i historien så försiktigt som man rör sig omkring ett sjukrum, men jag var glad åt det.

Ja, det får väl sägas rent ut att jag känt det som om det funnits en väg tillbaka till honom, så länge som jag undvikit att kompromettera honom i denna rättegång. Nu skulle denna väg spärras för alltid.

För honom var måhända allting slut den gången, då han gick ifrån mig svängande med käppen — ehuru vad vet jag om det! Men man avslutar aldrig ett mellanhavande samtidigt, man må svära aldrig så många eder på en gång. För mig var stunden inne nu, det förstod jag helt enkelt på att mitt hjärta flamvärkte. Om jag tillstodde att hans namn och del i historien skulle nämnas i min plaidoyer, då kunde jag ju icke mera ens trösta mig med drömmen om att vi skulle återförenas. Han hade kanske icke uppskattat att han

sluppit att nämnas hittills, men han skulle säkert upp-
röras, om han komme med nu. Och därmed skulle allt
vara fördärvat, icke bara framtiden men även det för-
flutna. Här stod å ena sidan minnet, ömheten inför
minnet och drömmen, som icke var någon dröm, å
den andra min rättvisa sak, min rätt och min fördel.

Nu måste jag välja.

Det syntes mig så underligt, att medan han levde
sitt liv i Broköping med arbete, bekymmer, trevnad
och trötthet, varom jag intet visste, stod här honom
ovetande en kamp och skedde ett val, som rörde ho-
nom. Och här satt jag och hade det så illa ställt för
mig, att jag antingen måste begå en taktlöshet genom
att låta advokaten dra in honom eller en förkros-
sande dumhet genom att icke tillåta det.

Plötsligt slog det mig som en utväg att slippa från
både dumheten och sveket, att jag själv med egen hand
i stället för advokaten skulle kunna skriva avsnittet
om Salten i skriften.

Denna tanke syntes mig självlysande riktig, och
jag ringde hem till advokaten för att delge henne den.
Hon sade: — Skriv gärna, fru Magni, och kom hit
med det i morgon bittida, men jag lovar ingenting.

Ja, jag slog mig ner och försökte till en början

skriva i advokatens stil, men det glömde jag snart bort.

Jag blev inspirerad av själva skrivandet, alldeles som om jag haft några slumrande författaranlag. Pennan var ett medium, genom vilket jag framkallade en annan Georg än den jag vanligen ser framför mig. Här kom fram den tappreste man jag känt, den, som ännu icke varit feg, den vackraste, den ömmaste, den visaste, den som givit mig en kärlekens erfarenhet jag utan honom aldrig ens anat.

Det var i denna stund icke så avgörande, som det syntes förut, att glädjen blivit så kort.

Till och med om alltsammans bara varit den kvällen på Stenbro, då vi gåvo varandra gåvan av det framfarna, och av vad vi blivit genom det framfarna, det var dock en hel och fullkomlig stund. Viljan hos mig att pressa denna stund på mer än den kunde ge, drev honom till hans dröjande medgående. Min visshet, min trygghet, min glädje märkte icke ovissheten, som gick bredvid mig, märkte icke osäkerheten han dolde av feghet och hövlighet, dessa bundsförvanter, som avlösas av sveket, när deras krafter äro slut.

Jag tänkte på Göstas grymma ord: Tant mutar honom, tant köper honom. De ha ofta sargat mig sen, och jag har sagt mig att kanske var det sant. Kanske

är jag sån, att jag mutar och köper mig kärlek, kanske är han sådan, att han tar emot.

Nu dödade jag för alltid dessa Göstas ord. Jag grävde en grop åt dem, jag begravde dem och välte en tung sten över dem. Av ömhet, av djup, tacksam, lycklig ömhet hade jag handlat hela tiden, den särskilda allt förstörande ömhet som kärleken ger och som är ljuv för båda, så länge de älska, men som omärkligt blir besvär och boja och fjäsk, när kärleken gått, som gör allt vackert och självfallet.

Om jag bara haft lugn nog den gången att tänka ut varav motståndet kom, som jag kände, så hade det kanske gått bättre. Men jag förstod icke att det kom av att jag gjort för mycket av situationen, därför pressade jag den på ännu mer. På detta sätt gjorde jag honom desperat, och då blir även den hänsynsfulle grym.

Varför har man icke vishet nog att låta den lyckliga stunden komma och gå, varför måste man försöka spika fast solstrålen, som lyser upp ens vägg? Vad har hela livet tjänat till, när man inte lärt sig ens det?

Denna natt, tyckte jag, att det låg ett ljus in över hans handlande och hans handlandes orsaker, så att allt blev klart. Det var icke för min olyckas och van-

heders skull han slet sig loss från mig just i det ögonblick, då det varit hederligast att stå mig bi. Det var helt enkelt *mig* han icke orkade med, mig, myndig eller omyndig, hedrad eller vanhedrad. Man kan säga, att här var tragedien om en oförbrukad kvinna och en trött man, en bråkig, överdriven kvinna och en ömtålig man. Men när man har sagt allt detta, finns kvar alla de hemliga skäl dem ingen vet, ej ens de, som handla efter dem.

Men denna förklaring var ingenting nytt. Det var precis den som Georg själv för två månader sedan givit mig på sitt uppförande under uppgörelsen på Stenbro, och som jag då fnyst åt och stämplat som lögn och icke velat diskutera. Två månader hade alltså hans ord tagit för att nå mig och nu voro de framme. Det bevisar ju om man beräknar ljudets hastighet, att avståndet mellan oss den natten på Stenbro måste mätas med astronomiska mått.

Så som han nu stod där, i min skrift, hade han inga fel. Det var samme man som advokaten kallat ohederlig och jag kallat feg. Intet hos honom var förändrat, icke ett ord, en handling tillagd. Det var bara belysningen som var en annan.

Jag vill inte påstå att advokaten gillade denna belysning. Jag var så generad, när hon skulle läsa min

plaidoyer, så att jag bad att få sitta i ett annat rum. När hon kom ut för att hämta in mig, såg hon mycket rolig och blandad ut.

— Jag skall låta denne förunderlige karl vara, sade hon. Men *en* sak måste ni låta mig få bifoga. Det är ert brev till laboratoriet i Lund. Jag begärde det telegrafiskt i går och har det redan här. Lovar ni det?

— Ja, så gärna, sade jag, om advokaten lämnar doktor Salten i fred.

Hon visade mig mitt brev. Det började så här: "Doktor Georg Salten, den bekante specialisten, har gjort mig uppmärksam på..."

Hon gav mig en tjuvpojksblick, och så började hon läsa sin besvärsskrift.

— Det är för besynnerligt, sade jag, sedan jag hört på inledningen en stund, jag både känner igen det här och känner det inte. Det är som om jag läst det förut.

— Fru Magni har säkert inte läst precis detta, sade advokaten, försvarande sin författarära. Men jag har läst många romaner i mina dar och följen är den, som jag nu ser, att jag omedvetet har gjort berättelsen en smula litterär. Men det är bara bra, även hovrättsråd har läst romaner, och så känner de igen sig. Dessutom är det ju ett ämne att göra en roman av.

Jag kände mig plötsligt helt stolt. Jag dugde ändå till något: en romanfigur. Visserligen är icke författare så granntyckta, att det kan betraktas som en stor utmärkelse, men en liten!

Advokaten började med att dra upp den Magniska familjens fredliga liv under årtionden i Broköping. Det var riktigt vackert att höra om den solida familjen med de korrekta familjeförhållandena, vanorna, vänkretsen. Hustruns ömma vård av mannen, hans tacksamhet som han visade genom att testamentera henne sin förmögenhet, som var så solid, att den bevarats oskadad genom krisåren. Så talades om dottern, som ömt älskat sina föräldrar och gärna vistats i hemmet intill den dag, då hon kom under en ung mans inflytande, som beslutat sig att genom henne vinna en sorglös tillvaro.

Med honom börjar själva romanen. Han har smugglat sig in i familjen, användande sig av den döendes svaga tillstånd för att få honom att gå med på giftermål i största hast. Han gör icke min av att skaffa någon bostad åt sig och sin hustru, och änkan låter honom bo kvar tills vidare, medan hon själv flyttar till landstället. När hon sedan begär igen dispositionen över sitt hus och erbjuder sig att bygga det unga paret

en villa och ge dem ett årligt apanage, avslår svärsonen anbudet och fordrar att få stanna kvar.

Här avbröt jag enligt överenskommelse och frågade, om inte min sak stod så bra, att jag kunde avstå från att lägga fram det där om hur han lurade min man. Eftersom det är Astrids tid just nu, och hon kanske i denna stund ligger på Broköpings BB.

Denna hjärtnupenhet satte sig advokaten absolut emot. Hon förklarade, att vi behövde allt vårt krut. Om motparten har skildrat ert sätt mot barnen, så måste vi ta fram motiveringen, det hjälps inte.

Ja, jag gav med mig, och så kom vi till hälsokällan. Här stod att om *jag* varit tokig, som lagt ut en massa pengar på att starta detta företag, så var så god och spärra in dem, som nu fortsatt det, samt med dem, som satsat pengar till det. Att jag vetat vad jag gjorde, visades av medföljande avskrift av mitt brev till laboratoriet i Lund och av den analys jag fått av dem.

— Ja, men allvarsamt, sade jag, ska vi ta med det där? Det *kan* finnas andra än advokaten, som härigenom kommer att tänka illa om doktor Salten.

— Jag hoppas det, sade hon. Jag har icke sagt ett ont ord om honom i skrivelsen, men jag hoppas att andra ska göra det.

— Ja, men om jag inte vill.

— Då avsäger jag mig processen. Kom ihåg vad alla människor hålls och tänker om *er*!

Ja, så fick jag ge mig. Men jag höll styvt på att jag inte köpt gården för annat än att imponera på doktor Salten.

— Ja, tacka för det, sade hon. Alla människor vill imponera, det är det djupaste mänskliga behovet näst efter att äta. Men ni ville imponera genom en förnuftig handling, inte genom en oförnuftig, som jag och alla andra hittills trott. Endast doktor Salten har vetat motsatsen och tegat, fast han nu finner affären så klok, att han gör den själv.

— Läs vidare, bad jag.

Hon läste vidare. Nu kom hon till det nya material hon hopsamlat efter rådhusrättens utslag. Hon tog upp saken med den tyske pojken och läste upp hans intyg. Det gjorde sig utmärkt. Min dotter som skvallrat, mina jungfrur som skrivit intyg om uppträderna i trädgården mellan honom och mig, alla kommo i den ömkligaste dager. Det framstod klart hur de tytt till det värsta en oskyldig historia. Och när advokaten därpå avfärdade Astrids påstående, att jag inte varit snäll mot hennes far, med att här såg man ju vilket avseende man kunde tillmäta hennes omdöme om mig, lät det bestickande riktigt, tyckte jag. Jag

tyckte knappt vi hade behövt att bilägga avskrift av ett brev från min man, men det höll hon på.

— Vad sedan köpet av tavlorna angår — — —
fortsatte hon, och hennes tonfall blev så hemlighetsfullt, att jag riktigt hajade till.

— Vad nu då, utbrast jag, det fattas bara, att de är odödliga mästerverk — — —

— — — angår, så har man klandrat det huvudlösa däri och ansett att jag betalt fyra gånger så mycket som vad de voro värda. Men även på denna punkt visar sig att jag förstått saken bättre än motparten och dess experter. Om jag endast ville sälja *två* av dessa tavlor, skulle jag förtjäna dubbelt så mycket på dem, som vad jag betalt för alla tillsammans. Jag har redan anbud från flera konsthandlare, som önska köpa dessa tavlor, se bil. 5, men det är möjligt, att jag föredrar att skänka åtminstone en av dem till Nationalmuseum, som redan inköpt ett verk av samme konstnär, och som, enligt vad jag tror mig veta, gärna skulle — — —

— Nej, hör nu advokaten, sade jag, låt mig inte tro mig veta för mycket, det går aldrig väl.

— Ja, men det är alldeles sant, sade advokaten. Hennes kinder voro röda. Kommer fru Magni ihåg Karl-Edvard Brorson?

— Ingalunda, sade jag, jag har glömt vad de hette, och hur de såg ut. Men hur har advokaten kunnat spåra upp detta, det kallar jag genialiskt.

— Jo, sade hon, jag sade mig själv, att det var tänkbart, att bland sex målare kunde finnas *en* konstnär, och så tog jag reda på deras namn och vände mig till en sakkunnig. Och verkligen, vi hade tur. De fem var klåpare men den sjätte ett geni. Och händelsevis har ni två tavlor av honom också. Jag har tagit hit dem och hängt upp dem, vill fru Magni se på dem? Ni bör ju ändå ha sett dem, nu när jag breder ut mig över er urskillning även på detta område. Jag är själv alldeles förtjust i dem, sade hon.

Vi beskådade dem, de voro i mitt tycke förfärliga.

— Vill advokaten ha den i present ni tycker bäst om? frågade jag.

Hon rodnade av glädje, den lilla flickan. Och sen smygtittade hon på dem under hela konsultationen.

Jag berömde henne med uppriktigt hjärta för hennes skrivelse. Jag sade, att jag välsignade henne för att hon varit advokat hittills, men att jag önskade, att jag kunde honorera henne så bra, att hon finge ägna sig åt sport och handarbeten och oskyldiga böcker för all framtid sedan hon vunnit min process. Ty jag tyckte synd om henne, att hon skulle veta så mycket

om människorna, i synnerhet om oss äldre och vår skröplighet och om män: — Det är ju sådant, som man brukar hålla hemligt för unga flickor, sade jag.

— Jag är för ung, sade hon glatt, att få pension som kloakrör än. Men tänk gärna på min ålderdom, fru Magni, för kloakrör förbrukas fort.

— Ja, det skall jag göra, sade jag, men apropå det, när återfår jag nu dispositionsrätten över min förmögenhet?

— Om ni överhuvud gör det så är det *säkrast* att bereda sig på att vänta ännu ett par månader fast det kan gå fortare också.

— Ett par månader! Detsamma sa advokaten, då jag kom upp till Stockholm! Jag trodde jag bara hade ett par veckor kvar!

Jag kände det som om jag blivit kastad ur mina nya ställningar av tiden, som jag trodde mig ha vunnit så mycket på. Så föll mig något in och jag sade:

— Tror inte advokaten, att jag åtminstone med anledning av husköpet kan be stadsfogden om en förhöjning av mitt apanage?

Det trodde hon, och så frågade jag, om jag inte fick bjuda henne på middag.

— Om jag skall säga sanningen, svarade hon, så

tror jag inte jag kan uthärda att vänta så länge med att prova tavlan på en vägg jag tror blir bra. Vill inte fru Magni äta hos mig i stället? Jag kan göra ordning lite mat på ett ögonblick.

Jag hade de underligaste föreställningar om hennes hem och hennes mat, men följde gärna med just därför. Tänk, jag har aldrig en gång frågat om hon hade något hem, någon mat, någon vägg att hänga tavlor på! Men det hade hon minsann, alltsammans.

Hon hejdade bilen på hemvägen framför ett char-kuteribolag och köpte snabbt en hel middag. När vi kommit in i hennes dubblett, sade hon: — Det dröjer nog ändå en stund innan det blir klart, har fru Magni något emot att träffa Brorson? Han kunde ju bäst säga, var tavlan skulle sitta.

— Inte alls, sade jag, jag minns inte hur han ser ut, och han kommer nog inte heller ihåg mig.

Hon strålade upp och skyndade till telefonen, och jag kunde inte hjälpa, att jag hörde: — Hör du, kan du tänka att jag har *fått* din ena tavla och kom nu och häng den åt mig.

Den tonen kände jag igen! Så talar man. Nu fick hela episoden med tavlan sin förklaring. Advokaten var icke en så övernaturligt förutseende jurist, som hon givit sig sken av att vara, hon var en ung dam,

som inte kunde tåla att hennes geni togs i klump med dessa slynglar, som exploaterat mig och sålt mig värdelösa tavlor. Av ärelystnad hade hon räddat hans ära inför mig, och därmed fört vår sak framåt. Ty det var givet att Brorson skulle göra mig en stor tjänst genom att vara ett geni.

— Give Gud, tänkte jag, att jag icke i honom känner igen den, som förförde min husa. Ty då avslöjar jag honom. Jag var svartsjuk som en moder om flickan.

Men det var icke han, nej, nej, det var bestämt icke han. Jag försökte frammana det utseendet för mitt minne, och det var som om jag skymtade en svart lugg då. Och denne Brorson var blond och öppen, varmed jag icke vill ha sagt att han var värd *henne*.

Tillbedjansvärda unga människor! Hur glada, hur strålande. All yrkets smuts var avtvättad från hennes själ, inte skuggan av någon kunskap i hennes ansikte denna kväll. Den hon haft var glömd. Och samma lunda hade det gått honom.

Jag bröt tidigt upp från middagen, och därvid märkte jag, att målargeniet kunde vara tacksamt. Den känslan hade jag icke sett spår av förut, ehuru jag gett honom mat och husrum i sex veckor. Men jag antar, att man hos alla människor kan väcka tacksamhet, bara man

hittar den rätta handlingen, och den består tydligtvis ofta i att gå sin väg. Tyvärr kan man icke gå utan att ha varit närvarande.

För resten skall jag icke vara bitter mot honom, ty han var mycket angenäm och förklarade utan nedlåtenhet för mig varför hans tavlor måste vara så rysliga. Jag tror, att jag snart kommer att förstå det, ja, jag måste förstå det för advokatens skull. För hennes skull måste också denne yngling hela tiden ha varit mera sympatisk än de andra, fast jag icke märkt det i det allmänna självsvåldet och övermodet.

Han liksom Salten måste ställas i en fördelaktig dager, och det är den som gör det. Allting är en ljusfråga, även två gånger två.

15 mars.

Det höll på att gå på tok med Karolas och min återuppståndna vänskap, då jag vägrade äta lunch hos henne i går. Hon påstod, att det var en förolämpning mot hennes man, hennes söner och henne själv att antyda att de icke skulle uppföra sig utsökt mot mig. Jag sade, att jag icke en sekund tillät mig betvivla att de skulle uppföra sig utsökt, men jag skulle ändå veta vad de tänkte. Jag visste ju, att jag var i onåd hos hela det manliga könet utom hos en post-expeditör. Ja, det är sant, vidhöll jag, då hon började skratta åt sammanställningen: jag och onåd. Jag älskar och beundrar dem som jag alltid gjort, men jag umgås inte med dem, förrän jag vunnit i hovrätten, för då kan jag sätta mig över deras diagnos.

Karola varnade mig allvarligt för den smygande och farliga sjukdom, som kallades förföljelsemani, och frågade, om jag ville komma senare på eftermiddagen

då, när hon var ensam. Jag lovade komma, om hon lovade, att jag skulle slippa se skymten av någon av herrarna Musselman.

Det hade egentligen varit bra att få lunch hos Karola, ty jag ägde icke mera än en krona. Men lyckligtvis var det sista mars och jag borde ha sexhundra kronor att hämta på advokatbyrån.

På vägen dit gick jag och tänkte på hur roligt det var att Karola kommit tillbaka till mig, att hon grälat och varit god, och att hon var så ivrig att dra in mig i sin familj. Det upprättade mig på ett helt annat sätt än den lyckade försäljningen av Sörensenska huset och tavlorna. Det var som om något läkte hop inom mig. Detta att någon behandlade mig som en riktig människa, kom mig att hoppas på den dag då alla skulle göra det, alla eller tillräckligt många. Jag skulle då kunna sitta till bords med herrarna Musselman, jag skulle kunna visa mitt barn kärlek och se på Gösta utan vämjelse. Jag skulle kanske till och med en gång längre fram kunna återvända till mitt hem.

Medan jag sneddade över Brunkebergstorg för att nå Malmskillnadsgatan, där advokaten bor, slog plötsligt en tanke ner i mig: här går du och gör upp framtidsplaner och i dem ingår icke hovrättens utslag en gång. Det fyllde mig med en svindlande känsla av

frihet, jag stannade tvärt, och en bil, som beräknat, att jag skulle fortsätta min linje, måste göra en häftig knyck för att ej köra över mig. Manövern lyckades, men bilen strök alldeles förbi mig och flådde min paraply, så att spröten kommo i hjulet.

— Längtar frun till himmeln? frågade chauffören ilsket.

Jag svarade inte, men jag måtte ha sett lite underlig ut, för passageraren frågade, om han fick köra mig till min bestämmelseort. Jag tackade, ty lyckan, chaufförens häftiga tillrop, chocken, paraplyn, som visade vad mitt eget öde kunnat bli, gjorde mig en smula vimmelkantig.

Han anmärkte, att det var farligt att tvärstanna mitt i körbanan. Jag sade, att om döden träffat mig just då, hade den träffat mig i ett lyckligt ögonblick, så det hade kanske varit bra. När vi stannade framför advokatens port kom hon själv gående, och vi stötte samman. Hon såg en smula förvånad ut men sade bara:

— God dag, fru Magni, följ med upp.

Jag tackade herrn i bilen för älskvärdheten, gav chauffören min krona och gick upp. Här blev advokaten genast kallad till telefon, jag vände mig till

kassörskan för att få mina pengar. Hon räknade upp tvåhundrafemtio kronor och gav mig.

Jag stirrade på henne och frågade vad hon trodde jag skulle göra med dem. Jag hade väntat mig minst sexhundra, helst något mera, nu sedan försäljningen skulle inbringa pengar. Kassörskan visade mig då räntmästarens redovisning. Den upptog bland annat skatt, ett par räkningar och min nya klänning från F. H. Johansson. Dessutom husjungfruns kvartalsunderhåll, hon som fått ett barn efter konstnärsvintern på Stenbro. Lades så mina tvåhundrafemtio kronor till, uppgick räkningen till ettusenfemhundra kronor. Det var hans allvar, jag kunde icke få mera för mars. Egentligen skulle jag inte haft något alls.

— Ja, men det kan jag inte leva på, förklarade jag bestört. Jag har tusen utgifter just nu. Advokaten trodde, att jag skulle få höjt underhåll, och det har jag räknat med. Tror inte fröken, att jag kan få lite pengar här?

Kassörskan gav mig en blick, som rymde en värld av förakt, men hennes tonfall var fullt korrekt, då hon sade:

— Jag skall fråga advokaten. Annars så hade vi en liten räkning på fru Magni just färdig.

Hon gick och kom tillbaka med besked, att om jag

ville vänta, så kanske finge jag höra vad stadsfogden hade att säga. Advokaten hade för länge sedan beställt samtal till Broköping med anledning av hans peningsändning.

Jag väntade och såg folk samla sig för mottagningen, mina bröder och systrar i fördomelsen. Det kändes så lugnt och tryggt att sitta bland dem, om det fanns någon rangskillnad bland oss, så hade jag åtminstone inte upptäckt den, jag kände jämlikhetens och kamratskapets trevnad, där jag satt bredvid ett ganska otrevligt fruntimmer. Här passade jag bättre än i Karola Musselmans prydliga matsal, bland hennes prydliga manfolk.

Nu kom emellertid rangskillnaden in. Jag fick nämligen ett hemligt tecken och togs in i ett avsides rum till advokaten, som sade: — Förmyndaren ger icke ett öre mera. Han försvarar sig med, att han icke har mera räntor disponibla just nu. Jag sade, att han kunde ju ta av kapitalet, av vilket en del, enligt vad jag vet, är mycket lättåtkomligt placerat. Men han ryste i telefon över detta förslag. Jag frågade varför kapitalet skulle vara heligt. Han sade att kapitalet *var* heligt.

Det kan ju inte gärna vara av omtanke med fru Magnis ålderdom han vägrar att plocka ut några

hundra kronor. Åt vem förvaltar stadsfogden kapitalet? frågade jag. Och då sa han ärligt som det var: — Åt arvingarna, i går fick den unga frun en son.

— Jag trodde, de skulle ha blivit mjukare nu, sedan min sak står så bra, sade jag och låtsades icke om det där om sonen.

— Han lät inte mjuk, sade advokaten, vi får bereda oss på en hård strid än. Emellertid *ska* de inte lyckas att svälta ut oss. Fru Magni, ni får ligga i och spara. Det är saken värd. Jag stammade något om hennes arvode. Hon sade, att det fick vara så länge, när det gällde en sån här rolig process.

När jag stod ute på gatan med min fladda paraply hade jag alldeles förlorat lusten att gå till Karola, men jag vågade ej låta bli. Östermalm syntes mig också farligt och förnämt, avskräckande på alla vis. Jag var så underlig till mods. Jag hade fått en dotter-son, jag hade varit nära döden, jag skulle börja spara.

Är det så, att större ting ske mig nu än förr, eller bara att min skorsten blivit sotad och fått bättre drag? Händelserna susa igenom mig som lågor.

Det var så underligt att tänka på denna min dotter-son som icke fick vara min. Om det skulle varit någon dag, då Gösta skulle meddelat sig med Astrids moder, borde det ha varit i går, men han hade icke gjort det.

I alla fall skulle jag köpa något till honom. Han skulle få en dopgåva med risk att jag fick den tillbaka. Inte förrän jag stod inne i guldsmedsaffären hejdade jag mig vid den sällsynta tanken: nå men pengar? Nästa tanke var: jag kan ju sälja min safiring.

Jag valde nu ut en vacker, dyrbar bägare av stora mått, som nästan var som en pokal, och sen frågade jag om de ville köpa safiren och ge mig mellangiften i pengar. Den förskräckta bodfröken gick efter ägaren, som tittade på pokalen, på mig, på ringen och bad att få betänka sig. Han fick mitt telefonnummer, och jag gick med ringen och utan pokal.

Så långt hunnen, kom jag på tanken att pengar överhuvud kunde skaffas genom att jag sålde saker, så slapp jag att spara. Jag äger ju så mycket bara på Stenbro. Lyckligtvis drog jag dit en hel del från stan. Det skulle inte göra mig det minsta att bli av med min bergkristallkrona till exempel och det antika silvret. Men hur skulle jag komma åt det, hur skulle jag kunna lista mig till mina egna ägodelar? Resa till Stenbro var otänkbart, be någon hjälpa mig vågade jag inte. Ja, min ställning var inte trevlig. Frihetskänslan från Brunkebergstorg, som fört mig nära döden, var försvunnen.

Karola visade mig den stora artigheten att ha sopat sitt bord och sitt sinne rent från arbete, tills jag kom. Hon förstod att skapa en fullkomlig frid omkring oss för ett par timmar. Ett avlägset sorl av röster, tamburringningar och telefoner hördes, men den utomordentliga personalen hejdade allt.

Vi talade förstås om den välsignade processen, och jag berättade för henne, att min sak stod bra nu, och att jag med säkerhet hoppades att vinna.

Det blev hon verkligen rörande glad åt, men hon försökte ändå intala mig mod att bära en möjlig missräkning genom att säga, att djupare sett var det inte så avgörande, om jag vann eller förlorade. Hon förstod icke, att denna högstämnda uppfattning, som en sekund varit min, tål jag icke att få mig påtvingad av någon annan.

— Vänta du Karola, sade jag bryskt, tills någon stor olycka träffar dig, så får du se hur beroende man är. Eller om du kom i en sådan här konflikt som jag mellan dina egna krav på livet och dina barns krav på dig.

Karola sade med låg röst, som om hon anförtrott mig sin djupaste hemlighet, vilket hon kanske gjorde, att man var icke så beroende som jag trodde, när man insett, att man själv inte var något absolut av-

skilt från andra. Då fanns inte heller den där motsättningen, sade hon, mellan mina krav och andras.

— Å, sade jag, det finge du se om de ställde orimliga fordringar på dig. Hon sade, att det fanns inga orimliga fordringar. Man kan aldrig bli utpumpad eller ta slut om man bara håller förbindelseleden öppen mellan sig och det outtömliga livet, för då är alltid rik tillförsel.

— Ja, men mitt lilla hjärta, sade jag, du torde observera, att om det är riktigt, så får du aldrig dö. Kan du avstå från att dö, som ska bli så skönt?

— Man vilar aldrig i sin grav, sade Karola, det är bara ett dumt talesätt. Du borde förstå det, som har barn, sade hon.

Jag tänkte, att jag förstod henne bättre just nu, än jag skulle ha gjort, innan jag fick veta om barnbarnet, men jag tyckte inte om utsikten. Jag, som man sökt utplåna och underordna och ta ansvaret från, jag ville hellre vara ett tydligt jag med mina gränser utstakade och sen dö rejält. Det kunde vara Karola, vars jag ingen satt i fråga, som sorglöst lät det rinna ut i livets allmänna flod.

— Man får väl den filosofi man ska ha, liksom de barn man ska ha, sade jag.

— Vet du, sade Karola litet frånvarande, motsättningen mellan våra varianter är väl inte så stor.

I nästa ögonblick trädde Artur Musselman in utan varning, det var väl därför att hon hört hans steg som hon såg så frånvarande ut. Hon försäkrar, att hon inte hade en aning om, att han skulle komma hem mittpå dagen, men jag tror henne inte, ty Karola älskar att arrangera.

När jag i tankarna jämfört Karolas man med Georg har jag alltid tyckt att Georg låg över i utseende. Nu kunde jag inte förstå, hur jag kunnat se så galet. Artur, ehuru något åldrad, något men mycket litet, är oöverträfflig. Det är en helt annan värdighet över honom och överlägsenhet. Jag förstod varför Georg alltid varit så angelägen att fråga Artur till råds. Varför hade inte jag gjort det själv?

— Hur mycket vet han? frågade jag Karola.

Han svarade själv, att han för Saltens räkning löst ut alla skrivelser och läst dem. Men att han visste, att han därmed icke visste allt.

Jag ryste. Jag vågade icke fråga vad Georg skulle med skrivelserna till. Det kunde ju inte bara vara pervers nyfikenhet.

Ack vad jag var dum, han ville väl kontrollera att

han icke var inblandad. Jag erfor ett ögonblicks stolt-
het över att han icke var inblandad.

— Hör du Artur, sade jag, min advokat föreslog
en gång att jag skulle begära ett intyg av dig, att jag
var klok. Jag avböjde den gången, men om jag nu
bad dig om ett sånt att ge Hovrätten, vad skulle du
då göra?

— Kära Anna, sade han, måste det vara på fläcken?
Du måste först ge mig tid att lösa de flesta ännu oav-
gjorda filosofiska, psykologiska och sociala problem.
Och så har jag en sån oerhörd respekt för Hovrätten.
Jag kan se men inte döma, de måste döma utan att se.

— Du har ett fint sätt att uttrycka att du håller
med Gösta, sade jag. Nu begriper jag vad advokaten
menade med, att du svarar så bra på enquêter.

Artur föreföll verkligen road av att efter alla skrivel-
ser granska föremålet självt och glatt överraskad över
att det gick in på att diskutera sitt fall. Han visste ju
att jag på morgonen bestämt vägrat att träffa honom.

— Varför retar du dig på mitt svar? frågade han.

— Hon retar sig på alla svar, sade Karola, hon
har förföljelsemani.

— Det är mycket förklarligt, sade Artur, men jag
skulle vilja träffa din advokat, Anna, och varna henne
en smula för detsamma.

— Han är förälskad i henne för att hon är så liten och fräsch och har så söta porträtt i tidningarna, det är därför han vill träffa henne, sade Karola svartsjukt. Det är ju så vansinnigt, att hon driver satsen, att du får bära dig lika illa åt som män. Det är ömkligt, att det inte ska vara något annat än detta, som unga begåvade kvinnor som hon fattar av friheten vi fått.

— Hur vet du att hon inte fattar mera? frågade jag upprörd. Jag blev åter så där sjudande ond som när de upplöste fredsföreningen för mig. Hon fattar mycket mera, men fast hon förstår vad *jag* behöver, begriper hon mycket mera av frihet än du.

Jag såg att Artur gav Karola en varnande blick att inte svara och jag tänkte: jo där rök intyget. Men Artur sade något oerhört överraskande, som kom mig att glömma min vrede. Han föreslog mig att följa med Karola och honom till Broköping. Karola skulle dit och göra en fredsförening, och han skulle se på Saltens bygge. Då passade det väl bra, att jag for hem och såg om mitt hus. Det skulle vara nyttigt för mig.

Det kunde visst ha passat, mycket bättre än de anade, eftersom jag måste sälja mina ägodelar för att få pengar att leva.

— Ni vill väl aldrig i livet fara med mig tvärs genom Broköping, sade jag.

— Jo, sade de båda, naturligtvis.

— I öppen bil?

— Ja, i öppen bil.

Då började jag storgråta, och Karola grät med över att jag grät.

— Ja, men om jag förlorar?

— Då ska vi fara med dig ideligen, ideligen, sade Artur.

— Jag *kan* inte resa, förrän jag vunnit, sade jag, men det att ni *velat* fara med mig är nästan lika fint.

— Du kommer att kunna det, Anna, sade Artur, det är jag viss på.

1 april.

Han kom på samma sätt som sist, på aftonen utan att ha underrättat på förhand, alldeles som om han toge för givet, att jag alltid sitter hemma. Jag hade totalt glömt bort honom och inte alls oroat mig för hans kärleksdikter, trots att han dröjt länge över den bestämda tiden.

Mig föreföll det som om han varit ännu äldre och magrare än sist, men det kan ju också vara, att det var en så ljus kväll, att han syntes bättre.

Jag tyckte det var synd om honom, och jag önskade, att jag hade haft något nytt att berätta för honom, eller att jag kunnat trösta honom på något sätt.

Han såg sig så granskande omkring i rummet, att jag frågade, om han fann det förändrat på något vis.

— Ja, nej, sade han, ja — — — i alla fall så är boken här nu. Jag passade på i kväll, för jag förmodar det är sista kvällen.

— Sista kvällen? upprepade jag, min dumbom, av vad då?

Han rodnade.

— Det är sista mars i dag, sade han.

Då förstod jag, han hade hoppats att jag skulle flytta, och att fröken Arvidson skulle komma igen i morgon. Han hade sett sig omkring efter koffertar, när han kom.

Han höll ganska länge på med att placera in boken på sin rätta plats. Slutligen vände han sig om och såg på mig med en blick, som sade: detta är outhärdligt.

— Jag har hyrt på en månad till, sade jag.

— Tänker ni sedan förlänga kontraktet ytterligare? Det lät som om han sagt: tänker ni förlänga pinan ytterligare?

Jag förklarade att Ringmans byrå, som hade med hennes affärer att göra, inte ville hyra ut mera än för en månad i taget. Den femtonde april skulle jag få besked, om våningen var ledig också i maj.

— Det är rysligt mystiskt det hela, sade jag, alldeles som om det låge någon hemlighet bakom.

— Å, sade han, det tror jag inte precis. Det är väl en ganska vanlig historia, att en ung dam ger sig ut att resa ensam.

— Ja, men hon brukar i så fall skriva en massa vykort, sade jag. Men det kanske *ni* har fått?

— Hon kan skriva eller låta bli och komma hem eller låta bli, sade han och såg så ond ut, som om jag gjort honom något illa.

— Ja, naturligtvis kan hon det, sade jag, om hon är en självständig dam och har egen reskassa.

— Ja, det har hon, men hon tog ut allt vad hon hade på banken och for i väg, sade han. Och så oberoende är hon inte, att hon inte måste arbeta när de pengarna är slut. Men det här sättet att plötsligt begära tjänstledighet och sen säga upp platsen, när hon inte fick ledighet, det kommer alltid att ligga henne i fatet. De gjorde revision efter henne, och även om allt var klart, så blir det ändå alltid en fläck.

— Jag tyckte hon såg ut, som om hon visste vad hon gjorde i allra högsta grad, sade jag.

— Nej då, sade han. Det trodde jag också först, men aldrig har jag blivit så överraskad, som vid närmare bekantskap med fröken Arvidson. En förtjusande person, men fullkomligt ohanterlig, som svenskor är.

Jag tyckte, att jag skulle kunna vara med på att diskutera svenskor med honom och ohanterliga kvinnor i allmänhet, men inte just fröken Arvidson. Var-

för jag frågade, i vilket land det växte hanterliga kvinnor.

— Efter vad jag tror i Danmark, sade han till min stora förvåning.

— Varför tror ni det? frågade jag.

— För de har inte läst så mycket Ibsen och Ellen Key, sade han.

Kanske en bokman måste gå efter sådan litterär kompass på sin bekymmersamma väg efter en hanterlig kvinna, men jag tyckte det lät mycket underligt.

— Det är inte alls underligt, sade han. De två har proppat våra kvinnor fulla med åsikter om att allting skall vara så kolossalt, för att inte vara osedligt. När en svenska gjort en tragedi av det, som skulle vara trevligt och lättsamt, då är hon på säkra sidan i fråga om sedlighet.

— Jag trodde inte våra unga flickor läste Ibsen och Ellen Key och hade såna bekymmer, sade jag.

— Nej, det tror jag inte heller, men fröken Arvidson var ju inte så ung, flög det ur honom, och så rodnade han igen. De unga har ingen form alls, och de lite äldre har en överdriven litterär form, sade han dystert.

— Jag tror vi är såna av oss själva, sade jag. Ty

jag visste, att jag var överdriven, men jag kände mig verkligt oskyldig till att ha blivit det genom några författare, ty jag hör inte till dem som komma läsvägen vare sig till sanning eller förvillelse.

Men han påstod, att man kunde vara litterärt påverkad utan att veta det, och sade detta med sådan auktoritet att jag inte vågade säga emot, ty han, som är på Riksbiblioteket och lånar ut böcker, måste väl veta det.

Jag hade ingenting att säga, jag kan inte föra en litterär diskussion, och då han trodde, att jag ville han skulle gå, reste han sig. Men jag förstod att han ännu hade något på hjärtat.

— Ja, lycka till i Danmark, sade jag.

— Danmark? sade han, jäså, ja visst. Ånej, är man svensk så får man slita med dem. Förlåt att jag tagit upp tiden för er.

— Det har varit mycket intressant, sade jag, och när jag får något vykort skall jag komma upp på Riksbiblioteket.

Han gick, en smula lättad tror jag, och jag satte mig till rätta för att läsa i de falska profeter, som förstört fröken Arvidsons och herrns på Riksbiblioteket lycka. Han kanske hade rätt, ty de voro mycket lästa, det syntes. Jag läste några förstrukna ställen

och plötsligt hittade jag i marginalen följande anteckning:

”Jag vill veta, om han älskar mig lika mycket som förr, men det svarar han inte på. Han säger att man kan inte veta, om denna tisdag är lika blå som förra lördan var röd. Och då han ser, att jag blir ledsen, så går han och funderar över det ett par dar, och sen så frågar han, om jag vill att vi ska gifta oss!!! Giftas just när kärleken håller på att dö!

Jag vill bort ur detta!!!”

Mannen från biblioteket har bestämt rätt, tänkte jag och slog igen boken, ty det hade ju varit indiskret att läsa vidare.

5 april.

Nej, guldsmeden ville inte byta min ring mot en pokal, vilket bevisar, att han är en stympare till guldsmed. Jag tänkte först vända mig till någon annan, sedan slog det mig, att jag kunde ju ge Astrid ringen sådan den var. Den skulle hon aldrig skicka tillbaka, därtill är den för dyrbar och för sällsynt skön: ett djupblått vatten, med en iskant av diamanter längs stränderna.

Jag hade fått den, när jag själv blev moder. Jag blev glad då, för att göra min man en glädje, annars tyckte jag att allt förbleknade bredvid denna lilla flicka, som sedan gjort mig så olycklig.

För mig var det en mycket blandad glädje att få en son av Gösta in i familjen, nu tillhörde denne drummel för evigt oss, om man så tusen gånger körde bort honom. Men Astrid måste ju nu vara lika glad som en gång jag och lika litet drömma om att glädjen

kunde förbytas i smärta eller om att den största stolthet i världen kunde bli den största förödmjukelsen.

Jag drog av ringen, det kändes en smula tomt, ty vi ha blivit så goda vänner. Jag tyckte att den blåa vattenytan riktigt mörknade som av ett moln, medan jag satt där och grubblade över de ord, som skulle åtfölja gåvan.

Det blev bara detta:

Jag tänker på den gången då du var så liten som nu din son.

När jag kom in på postkontoret på Hornsgatan fann jag en främmande herre på den plats, där min postexpeditör brukat sitta — min så att säga därför att jag lekt leken att vara vänlig med honom. Då kunde jag inte förmå mig att lämna ringen i den nyes händer. Jag tyckte, att jag måste ha en smula personligt sammanhang med i denna handling, som var av så stor betydelse för mig. Jag frågade var min fanns och fick veta att han förflyttats till Kungsholmen. Var på Kungsholmen, det vågade jag inte fråga, och så begav jag mig ut för att leta.

På det sättet kom jag över till motsatta stranden, till mina kvällars genomskinliga land och fick se hur det såg ut i verkligheten.

Jag hittade honom icke på det första kontoret, där

jag sökte, men på det andra. Där var han, men, o ve! på utlämningen!

Jag gick i alla fall fram till honom och frågade, om han inte trots allt ville sända av åt mig en safiring, värd ettusen (1 000) kronor. Den var en gåva till min dotter vid hennes första barns födelse. Detta angick honom icke, men jag måste berätta det.

Paketet var ofullständigt lackat, vilket gladdde mig mycket, ty så fick jag följa med in i ett inre rum och låna hans privata sigill.

Där inne anförtrrodde han mig som svar på min meddelksamhet, att han snart skulle befrias från disk tjänst och få sitta och vara chef här inne eller någon annanstans. Då skulle han lämna av redogörelser och tabeller och kassor. Att det kunde vara någon befordran, hade jag svårt att förstå, det borde ju vara bra mycket bättre att handskas med människor. Han svarade, att endast få av dem voro så trevliga som jag, och så skakade vi hand, och han lovade att rekommendera mig hos sin efterträdare vid disken.

Det kändes så gott att ha skickat av ringen, med de ord av godhet jag fogat vid den, och just nu gjorde det detsamma, hur gåvan blev mottagen. Men nu stod jag på Kungsholmen, och klockan var icke mera än

elva, och jag visste icke mer, vad jag skulle göra den dagen.

Utanför rådhuset stannade jag, gripen av lust att gå in, men tillbakahållen på samma gång av skygghet. Medan jag stod där obeslutsam, fick jag se en ung dam komma rakt mot rådhusportalen från Polis-huset. Hon var klädd i en vårdräkt av kort jacka och mycket kort kjol, ett vitt skjortbröst och slips i samma färg som hattbandet. Dräkten var så modern, maskulin och kokett, att jag just därför icke fattade, att det var min advokat, som bar den, förrän jag såg den tjocka portföljen som tyngde ner hennes vänstra axel, när hon gick. Hon bär den alltid i vänster hand för att skona den högra, som har nog av arbete ändå. Hennes lilla kropp är därför alltid litet sned, ett yrkesmärke, som rör mig och ofta leder mig att tänka på de yrkesmärken hon måste få i själen.

Innan hon fått syn på mig, gick hon mycket allvarsam med rynkad panna och en smula neddragna mungipor, men vid min åsyn strålade hon upp och underrättade mig genast om, att nu fanns det *hopp* om, att vi kunde vinna i Hovrätten, ty den hade kommunicerat. Jag stirrade på henne, ty jag trodde hon menade, att den gått till nattvarden i sluten trupp, innan den upphävde underrättens beslut om mig. Men

det betydde bara, att den satt sig i förbindelse med min motpart, för att ge den tillfälle att yttra sig över advokatens skrivelse, en i mitt tycke alldeles onödig älskvärdhet. Skrivelsen var ju oemotsäglich.

— Ingenting är oemotsäglich, svarade advokaten. Vill ni följa med in, jag har strax ett mål, jag kommer just från min klient på rannsakningsfängelset.

När jag såg hur hemmastadd hon rörde sig i detta överväldigande hus, dess korridorer, förrum och salar, såg hur glatt, respektfullt och höviskt alla bemötte henne, trodde jag att jag drömt historien om målargeniet Brorson. Varför jag fann honom oförenlig med rådhuset, eller med respekt av män, det vet jag inte, men det var så. Det enda, som gjorde, att jag visste jag ej drömt, var färgerna i hennes dräkt. Dem hade endast en målare kunnat sätta hop, men där fanns icke en karl i rådhuset, som icke såg dem. Jag kom till och med på en domare med att se gillande ut. I detta ögonblick fattade jag, att domare kunna vara människor även i Rådhus, vilket förut aldrig fallit mig in. Därav följde med nästan ofrånkomlig vishet, att det satt människor även i Hovrätten.

Advokaten gick före, och jag följde imponerad efter, tills vi kommit till den avdelning, där vårt mål skulle behandlas. Vi kommo in i ett förrum, där det luktade

ungefär såsom jag känt mig nu i över ett år. Advokaten såg på en lista, som var uppslagen på väggen, och konstaterade, att hennes mål vad det nästa, så gingo vi då in.

Hela mitt mål vid Broköpings rådhusrätt behandlades och avdömdes utan att jag själv satte min fot inom dess väggar. Jag visste icke, hur det såg ut i en domsal. Det var en chock för mig att se hela skådespelet med domarna på den upphöjda estraden, fången i rannsagningskläder där nedanför, konstaplar, advokater och vittnen. Sådant hade jag sett på teatern men aldrig haft klart för mig, att denna teater spelades varje dag, och att på detta sätt avgjordes människöden. Denne fånge var en riktig fånge och kunde inte gå ut och byta kläder i sin loge eller lämna teatern vid föreställningens slut. Han hade, medan han ännu kunde göra vad dårskap han ville, öppnat en gaskran, då hustrun sov, och sedan själv lagt sig vid hennes sida. Men grannarna vägg om vägg hade märkt lukten och avvänt uppsätet, innan det hunnit fullbordas. Polisrapporten om denna tilldragelse upplästes och genomgicks av domaren. Medan jag satt i åhörarbåset samman med grannarna från nödbostaden, där detta skett, hade jag samma underliga känsla av att det som hänt aldrig kan rapporteras, som jag haft, då jag läste

barnens skrift mot mig och advokatens försvarsskrift. Detta är säkert *likt* det som hände, tänkte jag, men det, som verkligen hände, kommer ni aldrig åt. Händelsens fotspår funnos kvar klara och tydliga i den här stackars karlns hjärna, ända till ni började komma med edra frågor. Sen blev den utplånad av era steg och sulor och är icke mer i sin ursprungliga form.

Då salen utrymdes för rättens överläggning, sade jag till advokaten, att jag icke begrep hur någon kan våga döma.

Hon svarade, att det begrep inte heller hon. Hon kunde försvara och åklaga, och redan det var svårt. Men för att fälla en rättvis dom i det här målet, måste man dels vara mer än en människa, dels förstå hur det känns att bo i nödbostad med ohyra och hur man är till mods, då man vrider upp en gaskran.

Jag frågade, om hon hade samma intryck som jag, att förhöret och rapporten förvillat minnet för mannen, så att det var därför han trasslade in det så mycket.

— Dels det och så osäkerheten om vad som är farligt och vad lämpligt att säga. Det får dom ju veta först efter polisrapporten är färdig, när de får sin advokat, och då är det så dags. Ni ska lägga märke till min klient. Det är inte av trilska hon inte ger upp allt vad hon tagit, utan därför att det är så mycket,

och hon inte lagt varenda näsduk eller nattskjorta på sinnet. Skulle fru Magni göra det?

Mannen med gaskranen avfördes till rannsakningshäktet, och så kom vår klient. Det enda jag såg av henne var en mycket konstrik frisyr sådan som uppapperskor hade förr i världen.

Det var vittnesförhör. Två portvakter, en medtjänare och en expressdräng lovade och svuro eden på en gång. Sedan fingo alla avträda utom portvakterskan Karlsson, och då såg jag på fångens rygg, att hon blev häftigt upprörd. Advokaten måste fram och lugna henne. Detta var säkert huvudvittnet, arvienden, angiverskan. Fru Karlsson dolde icke hur härligt det var att få vittna om allt, som funnits i den anklagades koffert på vinden. Här kom fram nya brott, ogifta Andersson hade icke avlagt fullständig bekännelse, sade domaren med uttråkad röst. Det roade honom icke att rota i underkläder, sidenblusar och servetter. Det drog dessutom ut på tiden. Plötsligt gjorde portvaksfrun en upptäckt och föll domaren i talet: — Titta, Jenny har ju fruns fina sköldpaddskam i håret! Den har inte frun tänkt på att sakna bara.

Advokaten inföll blixtnabbt: — Frun kanske har klippt sig? Det var en mycket enkel anmärkning, men den gjorde sig bra. Domaren frågade strängt: — Har

hon klippt sig? vilket fru Karlsson måste medge. Därmed var på något vis hennes elaka avsikt bragt i dagen, och den anklagades vänner gladdes, när hon snopen fick avträda ur salen och ge rum för expressdrängen. Jag gav särskilt akt på en ung man bredvid mig, som andlöst följde förhandlingarna.

Han liksom jag var alldeles ursinnig på en herre i salen, som stod mittemot advokaten vid skranket. Han ville absolut ha flickan till så stor brottsling som möjligt. När Karlsson berättade, hur hon stulit ett par klänningar ur altifinpåsar och sen blåst upp påsarna, så att de såg fulla ut, då sade han: — Vilken förslagenhet, den förvärvar man endast genom mångårig vana. Han ville också ha noga reda på hennes förflutna liv och dess mörka punkter och hörde expressdrängen på dem. Flickan stod där och lät allt gå över sig, men då åklagaren började tala om hennes olika fästmän, blev hon rasande och tog några steg mot honom, så att vi alla höllo andan, alla utom hennes konstapel, som försjunkit i behagliga drömmier. Men hon gjorde intet försök att slå, hon bara ropade ut över salen: — Vem är det, som anklagar mig?

— Seså, sade domaren, det är allmänna åklagaren. Advokaten yrkade på en lindrig straffsats med

hänsyn till förmildrande omständigheter. Hon ansåg att det hos den häktade fanns ambition att hålla sig uppe, och att där fanns virke till ett annat liv.

Domaren frågade ironiskt, vad hon stödde denna förmodan på.

— Jo, sade advokaten, jag kände henne förra sommarn, då hon låg i Lilljansskogen om nätterna, *och hon lade upp papiljotter varje kväll.*

Domaren smålog som om det varit ett skämt, vilket det icke var.

Plötsligt reste sig den unge mannen bredvid mig och sade: — Jag ska gifta mig med henne, så fort hon blir fri!

Flickan vände sig snabbt om, och jag såg för första gången hennes ansikte, nu genombävat av en mäktig häpnad som inför något underbart. Och väl måtte hon vara gripen av en stor förundran, det var redan jag. *Henne* tillföll den stora, milda, underverkande kärleken, henne!

Det blev åtta månader, och flickan föll ihop gråtande. Den unge mannen ropade: — Då hinner jag bygga färdigt vårt hus. Under ett ögonblick vände jag huvudet åt hans håll, när jag sedan tittade efter advokaten, var hon borta med flickan och konstapeln.

Det dröjde länge, innan hon tittade in i dörren

till förrummet, där jag satt. Hon berättade, att hon följt flickan genom den underjordiska gången tillbaka till rannsakningshäktet, och hur konstaplarna varit snälla och tröstat henne med att berätta hur mycket nyttiga saker man fick lära i fängelset. Hon hade fått veta, att dom som varit i Växjö några gånger blir riktigt bildade.

— Nu får jag skynda mig hem, sade advokaten, men först ska vi kila in här på kaféet mittemot och beställa henne kaffe. Vi gingo dit, och jag hörde advokaten framme vid disken beställa kaffe med bröd åt Jenny Andersson. Varpå konditorifröken svarade: — Det är redan beställt kaffe åt henne.

Vi visste nog av vem!

— Ja, sade advokaten, då får vi väl skicka det åt mannen med gaskranen. Fröken, en kaffe åt herr Johansson.

— Vilken av dem? frågade fröken, här är tre.

— Han som förgiftade sig och hustrun, fröken, blanda för all del inte ihop dem för oss.

— Jag ska be att få bjuda de andra, sade jag.

Fröken på kaféet såg inte det minsta häpen ut.

— Dom vill helst ha bakelser, sade hon.

15 april.

Detta år har jag döpt till året Ovisshet, och april till månaden Förtröstan. Förtröstan nämligen, att det skall gå bra för mig, och att jag skall rädda mer ur olyckan än jag i katastrofens ögonblick anade. Ja, kanske att jag skall vinna något nytt därjämte.

Hur kunde jag ana vad denna dag skulle bringa mig emot aftonen!

Den satte upp ett soligt ansikte, och när jag kom i lä för de skarpa vindarna under Långholmens små alpväggar, var det varmt.

Alla träd hade mjuknat mot våren, utom askarna, som äro motsträvigast av alla. Alarna blommade redan, och videt var ulligt och silvergrått. Bäckarna risslade ner mot Mälarfjärden, och till och med i fångelset var det vår, ty i fångträdgården gingo några utvalda fångar och lade gödsel på landen.

Och i dag blev en fånge fri. Jag mötte honom på Långholmsbron, när jag var på väg ut på min tidiga

morgonpromenad, mötte honom men förstod det inte, ty jag har aldrig tänkt på vad det betyder, när en man kommer en tidig morgon på denna bro med en väska i handen och klädd i en förfärligt skrynklig överrock. Det var färjkaptenen som senare på dagen talte om, att en livstidare kommit ut i dag, benådad i senaste konseljen. Och då förstod jag genast att det var honom jag mött fast han gått så stilla, så vanligt och låtit sin blick glida över mig och mina kläder utan minsta intresse.

Jag försökte i tankarna följa hans vägar i staden och föreställa mig vad han skulle bruka sin frihet till. Jag hoppades att han inte skulle råka ut för någon, som begärde, att han skulle bruka den till stora ting redan första dagen.

Frampå aftonen ringde advokaten, att hon skulle komma upp. Hon lät så där skonsam som hon gör, då det är något tråkigt, och jag vågade icke fråga henne vad besöket gällde. Det stod genast klart för mig, att jag förlorat i Hovrätten, och att det var vad hon tänkte tala om för mig.

Det kom en underlig domning över mig, som om all kraft övergivit mig, och jag önskade bara ett: jag vill bli ledsen, men jag kunde icke. Det dröjde icke länge förrän hon kom, och hon såg ganska allvarlig

ut, lade sin stora portfölj från sig och sade: — Jag har så mycket att göra i morgon, så jag tänkte jag skulle passa på i kväll och delge er en skrivelse från motparten, som kommit i dag. Hon framställde det ungefär som om jag gjort henne en tjänst med att hon fått avbörda sig ärendet, ändå det måste ha burit henne emot att denna vårkväll rota i smuts och grymhet och lögn.

Och så satte hon sig att läsa upp den för mig. Att jag överlevde den skrivelsen tror jag berodde utslutande på, att hon förstod att läsa den med en ironisk betoning, så att den blev parodisk.

— Jag som trodde att advokaten gjort dem mål-lösa med den förra skrivelsen, sade jag så snart jag hämtat andan. Men nu ser jag att ingenting är oemot-sägligt.

— Alltså icke heller denna skrift, sade advokaten.

Det förstod jag däremot icke. Den lät så hemskt trovärdig, den höll sig så lömskt nära sanningen, och ibland var den sann. Gösta eller om det nu var stadsfogden hade gått över mitt förflutna med trå-lare en gång till, och de hade fångat i nätet några upprörda ögonblick, några oförnuftiga handlingar, men alla stilla dygn och veckor hade stannat kvar på botten.

Advokaten sade, att det var då verkligen inte mycket de fått trots fiskemetoden. Hur ofta hände det inte att mödrar förolämpade barnens uppfostrare, när de sade sanningen om ens barn? Att gråta utanför en kyrkdörr, medan man väntade ut prästen, för att fråga hur man skulle förvärva tålmod mot en sjuk och få ett barmhärtigt sinne var visserligen oförnuftigt, men icke direkt vanhedrande. Detsamma kunde sägas om tilltaget att skicka upp en azalea till stadens bokhandlare, därför att han hjälpt till att välja böcker till en läsecirkel. Jag borde trösta mig över omdömet att vi valt osedliga böcker, flertalet voro ju av nobelpristagare eller av medlemmar i Svenska akademien. På det sättet gick hon igenom hela denna avdelning på det mest tröstande sätt, men hon blev mera allvarlig, när hon kom till den brokiga skildringen av mitt liv, sedan jag blivit omyndig, en skildring som var "byggd på uppgifter, som stått oss till buds", hette det.

— Vem är det som har förrätt fru Magni, sade hon, vem har haft fru Magnis förtroende?

Jag måste erkänna att det var städerskan. Jag har pratat med henne om allt möjligt om morgnarna. Inte kunde jag drömma — — —

— Nej, man kan inte drömma, sade advokaten, men fru Magni borde ha varit mera försiktig.

— Jag anade inte, sade jag, att jag haft något komprometterande för mig. Jag *har* uppsökt en präst i församlingen för att be honom döpa om ett barn, men det var ingen förevändning. Och jag var inne på två postkontor — inte tre — innan jag hittade den rätte postexpeditören, som ensam kunde skicka av ringen. Men inte gav jag honom tusen kronor, det var ju assureringssumman för paketet. Och jag har låtit överraska mig skurande en trappa, och jag har tagit emot ett körsbärsträd och två gånger fått besök av en herre, som var här i våningen på förra frökens tid. Jag har ställt mig i vägen för en bil på Brunkebergstorg, och jag har pratat med färjkaptenen och givit pråmkarlen en lysningspresent och bjudit två rannsaktionsfångar på kaffe. Man hinner med mycket dåskaper, när man inte har någon regelbunden sysselsättning. Men jag går ändå inte med på att det är passionen som styr mitt liv.

— I det har fru Magni ju sällskap med större delen av mänskligheten, sade advokaten, som om hon visste det.

— Ja, må vara, men läkarintyget skriver *i abnormt hög grad*, och jag bara frågar, om det är rätt? Det är

sista bittra droppen i kalken, när de skriver, att skildringen av mitt liv, sedan jag blev omyndig, tydligt visar, hur lyckligt det är för mig, att jag icke har dispositionsrätt över min förmögenhet. De vill få Hovrätten att tro, att om jag haft min halva million, skulle jag ha förstört den på postexpeditören, prästen, färjkaptenen och herrarna Johansson på rannsakningsfängelset. Varför inte också prämkarlen då och herrn från biblioteket?

Advokaten försökte lugna mig. Hovrätten var nog mera begävad än jag trodde, och fast motparten, sedan husaffären gått bra, inte alls låtsade om, att den förut byggt sin argumentering på husköpet och fått mig omyndig på detsamma, så hade nog inte Hovrätten glömt det. Och den skulle nog inte döma mig efter vad min motpart trodde kunde ha hänt, om jag haft pengar.

— Vi får lov att göra en redogörelse över vad som verkligen har hänt, sade advokaten, det kan tyckas förödmjukande, men det kan inte hjälpas. Kanske ni kan göra det själv?

Jag sade, att jag redan gjort det, och då ville hon höra mina anteckningar. Jag läste upp bitar därur, och fast jag hoppade över mycket, tog det lång tid. Jag förstod det, ty hon såg ett par gånger på klockan.

När jag slutat, reste hon sig och bad att få låna telefonen. Hon begärde ett nummer, och då hon fått det, sade hon bara ett enda ord, men ett viktigt: redo.

Sedan förmanade hon mig att skriva av mina anteckningar i stället för att gråta. Hon tröstade mig med att min dotter säkert inte hade en aning om denna skrift, och att den var den oåterkalleligt sista, och att snart var prøvotiden slut.

Jag ville ha henne att säga att mina utsikter inte försämrats genom detta, men det fick jag henne inte till.

— Vad nu, fru Magni, sade hon, vi ska väl slåss till sista man och inte tänka på utgången utan på fäktningen.

Hon var mycket rar, men tänkte hela tiden på annat, och när hon gick, glömde hon skrivelsen.

Jag förlåter henne det, men det blev min olycka.

När jag blev ensam med den, tog den makten över mig. Jag kunde inte låta bli den. Ju mer jag läste i den, ju mer kände jag mig utlämnad och skymfad inför människorna i den värld, som varit min. Nu skulle hela Broköping säga att jag jagade läkare, präster, postexpeditörer och förbrytare utan annan

anledning än den att de voro män. För resten gjorde jag det.

Skrivelsen påtvingade mig sin uppfattning om fru Anna Magni. Mina motargument läto ihåliga, och slutligen försänktes jag i den djupaste ovisshet om det, som rörde mig allra närmast, nämligen min identitet.

Vem är jag egentligen? Kvinnan i fiendernas skrivelse eller kvinnan i försvarsadvokatens? Det föll mig i detta ögonblick icke in, att anse Hovrätten som auktoritet i den frågan.

När mitt klenmod förtärt mig själv med hull och hår, gick det vidare och förtärde också mitt enda stöd i livet: advokaten. Vad hade jag för anledning att lita till henne, att hon skulle vinna min process? Hennes principer måste ju förefalla Hovrätten motbjudande, det vore mänskligt.

Då hade säkert fru Lundström mera gehör. Hennes synpunkter voro inte moderna, och hennes lögnhistorier inte oävana. Men förlorade jag, då vore jag för alltid överlämnad på nåd och onåd åt människor utan nåd.

Jag såg för mig en rad av trakasserier till livets slut. Hur fruktansvärt! Men då fick jag i min förtvivlan en idé. Tänk om jag i sista stunden skulle

bjuda förlikning och så lista mig till bättre villkor? Gösta, så resonerade jag, kan ju lika litet som jag läsa Hovrättens tankar. Även han står alltså inför en viss risk, ty han vet, att om jag vinner, så blir det inte *han* som får den Magniska förmögenheten vid min död. Tänk om jag skulle offra min ambition, som kanske ändå är falsk, och erbjuda ett avtal!

Något slaknade av inom mig, och jag kände nu först riktigt hur spänt jag levat i månader. Att ge tappt har sin tjusning, jag erfor den nu. Ingen möda mer, ingen ansträngning, ingen strävan till klarhet, samling och form. Ingen oro för utgången, ty det fanns ingen.

Men goda kapitulationsvillkor ska jag skaffa mig, tänkte jag. Jag får gå till en ny advokat. Femtontusen om året minst och ett avtal så säkert, att de aldrig kan lura mig. Kanske kan jag få mer. Ju äldre jag blir, ju dyrare för mig att tillfredsställa mina ömkliga passioner! Ty jag har dem ju, det är nog sant, som de säger, de vet det nog.

Jag var så förvirrad denna natt, att jag trodde mer på mina fiender än på mig själv. Ja, jag var för några timmar den de sade mig vara.

Det lönar sig inte alls att skriva av mina anteckningar, tänkte jag. I stället bjöd jag mig själv på ett

sömpulver. Jag uthärdade icke längre medvetenhetens pina.

Jag drömde en otäck dröm. Förlikningen hade kommit till stånd, och när väl namnunderskrifterna voro på papperet, började jag håna Gösta, för att han givit mig så goda villkor. Du har överbetalt mitt människovärde, sade jag. Med femtusen om året, men det är rätt åt dig!

Men detta syntes mitt dröm jag så skändligt, att jag vaknade, darrande i hela kroppen. Det dröjde en stund, innan jag fick klart för mig, att jag icke ingått någon förlikning, att allt ännu var oavgjort. Det var en kort stund men den ohyggligaste jag hittills upplevat. Jag kan aldrig beskriva med vilken fröjd jag under återvändande medvetande tog upp spänningen igen, oron, mödan, ovissheten.

Jag steg upp, kastade på mig en morgonrock och gick in för att sätta mig till det arbete advokaten påbjudit. Vad har jag lekt för underlig lek med mig själv, frågade jag. Är det något hos mig, någon vilja neråt, som måste släppas lös och få sin högtidsnatt att rasa ut på för att kunna tämjas sen?

Det fick för resten vara detsamma med den saken, nu ville jag bara begå en modig handling, som kunde ge mig upprättelse. Jag funderade på vad som kunde

vara riktigt modigt. Det måste vara något, som var lika modigt som min feighet varit feg.

Vårnatten var icke vit nog, för att jag skulle se att skriva vid den. Jag tände lampan och satte mig till mitt arbete. Nu kom jag in under ett annat inflytande igen, jag hörde rösten av mitt eget uppriktiga jag. Och märkte nu vad det var jag slet sig fram till under all nyckfullhet och planlöshet på ytan. Det var något helt annat än en skändlig förlikning. Jag hoppades också Hovrätten skulle förstå när den läste det, att jag ofta varit för ledsen för att vara allvarsam.

Plötsligt känner jag att en människa är inne i rummet. Jag flyger upp omedvetet i försvarsställning. Där står fru Lundström i dörren och stirrar på mig.

— Varför har frun lampan tänd? frågar hon. Hon frågar varför. Jag förstår nu, att hon ofta frågat varför, och att jag svarat utan att närmare tänka därpå. Morgonen är egentligen så strålande klar, att det icke syns, att lampan är tänd, men hon har märkt det, hon, van att iakttaga oegentligheter.

Denna gång fick hon inte något svar på sin fråga.

— Vad vill fru Lundström? frågade jag irriterad.

Jag tyckte att hon skyggade till för min ton, och att hennes röst lät osäker, då hon svarade: — Kaffet

är färdigt. För att inte ändra mitt uppförande, så att hon kunde bli varskodd, inbjöd jag henne att dela min första frukost, som jag brukar göra.

Jag smög mig till att se på henne ibland och var förvånad, att jag aldrig förr sett att hon såg lömsk ut. Aldrig hade jag heller förr undrat över att hon frågade så mycket. Vad jag gjort i går, om jag träffat några lustiga människor, det brukade ju alltid hända mig så mycket.

Det föll mig in att lägga en fälla för henne, och jag uppfann en historia i vilken den högst oskyldige kaptenen på färjan spelade en roll. Om jag tvekat en sekund förut, så var jag nu klar med henne. Hon var ingen skicklig spion. Det ska vara en sån som jag, som låter lura mig.

Slutligen var det så otäckt, att jag reste mig, lämnade min frukost och gick. På köksbordet låg den nyckel fru Lundström brukade använda för att kunna komma in utan att jag skulle behöva stiga upp om mornarna. Jag har verkligen gjort det lätt för mina fiender. Nu tog jag nyckeln och gav mig ut på min morgonvandring. Jag ville aldrig se henne mera. Det är för otäckt med människor som lura på varann, som bära på utsagda saker i den dagliga samvaron. Hur det än går för mig, tänkte jag, så vill jag ut ur denna

giftiga atmosfär. Jag vill leva i enfald, enkelhet och tro. Och i samma ögonblick jag fattat detta beslut, mindes jag med förskräckelse, att jag glömt låsa mina skrivbordslådor!

På förmiddagen, medan jag ännu satt och skrev, ringde Karola. Vad jag blev lycklig över att hon ännu icke rest till Broköping! Jag frågade henne, när de skulle resa, det skulle bli på fredagen. Stod deras anbud kvar att jag fick följa med? — Ja, naturligtvis, sade Karola. — Då gör jag det! — Så bra, sade hon, och lät glad men dock ej alls så, som om hon fattat hur hjältemodigt detta var.

— Ja, men jag får lov att tala om för dig, att det kommit en ny, ännu rysligare skrivelse.

— Ja, Artur talte om det, och det var därför jag ringde.

Hon är i alla fall en vän, Karola, som det kan vara något att ha.

Vi gjorde upp om att hon och hennes man skulle bo hos mig på Stenbro, och att hon skulle låna mig tvåhundra kronor att ta emot för. Hon skulle få igen dem, då jag sålt min bergkristallkrona eller också vunnit processen.

— Jag vill så gärna som jag lever ha en berg-

kristallkrona, sade hon, men jag vill ännu hellre, att du ska vinna.

Jag visste inte vad jag skulle säga, jag saknade för en gångs skull ord. Det är vänskap som är gränslös, icke kärlek, tänkte jag.

24 april.

Att resa hem!

Förr i världen var sista dan i Stockholm helt annorlunda. Man snodde omkring från morgon till kväll, man köpte presenter, gick på avskedsvisiter, och fast man noga underrättat om sin ankomst, telefonerade man ändå hem bara av längtan efter kära röster. I denna längtan blandade sig också nyfikenhet inför allt som kunnat hända i hemmet eller ute i stan, man längtade efter oskyldigt skvaller om förtrogna människor och vardagliga ting.

Jag hade nu inga att köpa presenter åt och inga avskedsvisiter att göra. Jag visste ingenting annat att ta mig till än köpa kläder, det är surrogat för allting. Så gick jag in till F. H. Johansson och frågade honom, om han hade en kappa med både en sorgsida och en glädjesida att använda vilket man ville. Han visade mig genast en sådan men utan den lust och glädje

13. — *W ä g n e r, Natten till söndag.*

man borde lägga i dagen mot en kund, som nyss betalt en räkning. Han snarast avrådde mig att ta kappan, och så tog jag den. Nederlagssidan var svart med några gnistor silver i, segersidan av silver med svarta stänk. Den ägde ingen avigsida, endast två rätor. Med den skulle jag vara beredd på allt.

Då transaktionen skulle göras upp, fick jag veta, att stadsfogden icke betalt den förra räkningen. Detta var intressant, ty han hade för fjorton dagar sedan redovisat summan som betald. Jag begärde en ny räkning och gick min väg utan kappa direkt till advokaten.

Hon åtog sig med glädje uppdraget att meddela stadsfogden min upptäckt. Samtidigt fick jag veta, att hon skickat utdrag ur min dagbok till Hovrätten och till fru Lundström hennes lön. Vi kommo öfverens om att för resten låta kvinnan vara. De ha väl intalat henne, att hon förrådde mig till mitt eget bästa. Antingen hon nu störtar mig eller ej, så var hon i alla fall en hjälte i fråga om knäna. Det var riktigt ynkligt, när hon var uppe och ringde och knackade och dundrade på dörren. Sista gången hörde jag Roalds späda stämma blanda sig med hennes men förhärdade mitt hjärta ändå.

Sista dagen i Stockholm ville aldrig ta slut. I min nöd fann jag på att gå upp till Riksbiblioteket. Jag

hade ju lovat att underrätta herrn med boken, om jag fick veta något. På estraden i läsesalen satt en herre, som företedde vissa likheter med den man, som nyss suttit i min soffa och talat om det, som var outhärdligt. Men denne herre var så hög och stram och han såg på mig så främmande och uttryckslöst, att jag tvekade om det var han. För att pröva skrev jag på en rekvisitionslapp: jag är uppsagd till första maj, och lade lappen framför honom. Jo, det var han.

Jag vågade inte sätta in min väska i kupén, förrän jag försäkrat mig om att Artur och Karola verkligen kommo med och icke hade ryggat i sista stund. De voro i alla avseenden ett förnämligt beskydd för en ärelös kvinna att äga, det märkte jag på ett herrskap från Broköping, som satt i samma kupé. Det vågade ej hälsa slarvigt på mig men ej heller tilltala mig, förrän jag tilltalade det och ej göra mig några frågor. Trots detta förstod jag vad en flykting känner, då han lämnar ett gömställe och ger sig ut bland människornas blickar igen.

Jag gjorde ett mycket egendomligt intåg i Broköping. Musselmans voro beslutna att vara riktigt snälla mot mig. Karola tog min arm, så fort vi satt foten på den brännande marken, och Artur min handväska. Jag vet icke varför han trodde, att situationen bleve

mig lättare, om jag förskonades från att bära den, men så var det.

Redan på stationshuset flaggades på halv stång, och sedan hela Storgatan uppför. Det var, upplyste chauffören, borgmästarn, som skulle begravas. Jag gladde mig åt att han genom min förskyllan kommit till Italien innan dess. Han hade ju rest dit för att slippa döma eller frikänna mig. Det måtte vara intressant för en domare på andra sidan graven, där Högsta domstolen är.

Just som vi på väg ut till Stenbro skulle fara förbi kyrkan, hejdades vi av processionen, som korsade vår väg.

— Stanna motorn, viskade jag till chauffören.

Jag satt och kurade ner mig bredvid Karola, men så kände jag makten av dessa människors närvaro så starkt att jag tvangs att se upp. Det var blott en sekund, sen kröp jag samman igen och blundade, ack vad processionen var lång, ändlöst lång, vad de gingo sakta!

Jag hade återsett rådmännen och notarierna, som dömt mig, stadsfogden, bokhandlaren, Gösta, Georg, redaktören av Broköpingsposten, som varit den hyggligaste av dem alla. Just i detta ögonblick gick det upp för mig hur sällsamt och vackert han handlat,

då han icke slagit pengar för sin tidning på att göra artiklar om mig.

Jag tyckte, att stadsfogden såg sjuk ut och att Gösta hade snuva, åtminstone snöt han sig just framför oss. Salten gick med sänkt huvud, generad till blods, det var så likt honom.

De syntes mig alla kortare än i mina föreställningar om dem, kortare och mindre fruktansvärda. De hade alla sina repor, som syntes i den klara vårsolen, de skulle alla dö.

Mitt vita hus låg inom det allra lättaste flor av blommande och knoppande träd. Dafnebuskarna blommade utanför ingången och lökarna sköto upp feta, knubbiga blad. Våren tog emot, den vänliga, oskyldiga, verkliga våren, så olik det trolltyg, som heter storstads-vår. Då bilen luftats bort, kände vi hur fin och kryddad av dofter luften var.

Min snälla Tilda, som med full rätt anser mig socialt sjunken, var salig över att doktor Musselman höll till godo med vårt beryktade ställe, ty hon dyrkar honom sedan många år. Så hade jag frid på den kanten, vilket var gränslöst skönt.

Jag måste ta en tur genom huset och se på alla ting jag ämnat sälja. Tänk, att jag trott, att det skulle

gå så lätt att haka ner min gamla bergkristallkrona och sända den till försäljning!

Artur blev sittande efter lunch för att vänta på telefon från Salten. Ja, där sutto vi och konverserade i allra största allmänhet, till dess att Artur plötsligt sade: — Du håller dig verkligen bra uppe, du Anna.

— Ack, om Tilda hört detta, sade jag.

— Är hon så egenrättfärdig?

— Ja, det är hon, men jag inbjuder ju till det.

— Det vore bestämt lättare för dig, Anna, om du finge klart för dig, att ditt fall icke är något undantagsfall, sade Artur med det ädelmod en sådan man som han kan ha råd att visa inför mig.

— Tror du jag skulle känna mig mindre utstött, om jag finge klart för mig att det finns gott om så dåraktiga kvinnor, menar du?

— Se upp för förföljelsemanien, sade Karola, vilket retade mig, utan att jag kan förklara varför.

— Nej, sade Artur, jag menar att de flesta människor — utom Karola — får pröva på livets rytmik.

— Det är inte förföljelsemani nu, Artur, svarade jag, men jag begriper inte ett dugg vad du menar. Jag trodde rytmik var något behagligt, men om du tror, att det jag provat på varit något behagligt, så misstar du dig.

— Jag skall försöka uttrycka det klart, sade han.

— Barnsligt enkelt, bad jag.

— Vi är så ömtåliga väsen, sade Artur. Han såg vänligt på mig medan han sökte efter lämpliga ord för mig. Och vi är så sammansatta väsen, vilket gör att inte alltid samma delar av vårt jag har överhanden. Med rytmik menar jag de olika perioderna i vårt liv, som avlöser varandra, utan att vi riktigt vet hur det sker, eller varför det sker. Man kan inte alltid förklara det med de yttre omständigheterna och inte heller med hälsa eller sjukdom.

— Min *hälsa* har det inte varit det minsta fel på, sade jag tvärt.

— Nej, det kan hända, att man inte har något påvisbart fel, och ändå kan man komma in i en dunkel och smärtsam period, då man varken har herravälde över sig själv eller omvärlden. Man saknar — — —

— Säg du gärna hämningar, sade jag uppmuntrande.

Vi brusto i skratt, man kan ju skratta åt snart sagt allting.

Jag försökte tillämpa det Artur sagt på mig själv. Det kunde vara sant, att jag varit inne i en period av ovänskap med mig själv och hela världen, och att jag kanske under en annan period kunde ha klarat

på ett helt annat sätt det som hänt. Men jag tyckte ändå, att de yttre omständigheterna inte fingo förbigås som förklaring till mitt uppförande. Man får ju vara möblerad som en fartygssalong med fasta möbler i hjärnan för att inte bli rubbad av något sådant, som det som hänt mig.

— Du är hygglig du, Artur, som bjuder till att förklara mitt fall och tröstar mig med att sådant kan hända andra. Det ligger också en viss tröst i detta, men något sådant som komma inför domstol, det är något enastående, det händer ändå inte andra.

— Domstol eller ej, sade han, så för vi alla en process till livets slut för att uppnå frihet och herravälde och hålla oss själva i vår hand. Varför tycker inte du det, Karola? Jag menar ju inte dig.

Hon hade ingenting sagt, men han ansåg sig veta ändå. Hon skrattade litet förtrytsamt.

— Du måste befria dig från den vanföreställningen, sade hon, att jag hänför alla allmänna resonemang till mig själv.

Jag tänkte, men mycket försiktigt, så att det icke skulle synas på mig, att jag aldrig träffat en så frijord fru, att hon icke gjorde det.

Jag kan ännu inte begripa vad som kom åt Karola i detta ögonblick, vet hon det manne själv? Jag bör-

jar bli van vid att folk säger och skriver oerhörda saker till och om mig, men den här gången kippade jag ändå efter andan.

— Jag tycker inte alls, att det är denna frihetsprocess Anna och hennes advokat har fört, sade hon, och det var som om hon burit på detta ända sedan vi talte om saken sist, då Artur hindrade henne att fortsätta.

— Ska du nödvändigt riva ner den lilla bryggan Artur byggt upp för att jag skall komma över till er andra igen? frågade jag.

— Jag har aldrig märkt något svalg mellan oss, som behövt spängas, sade hon då. Men man ska inte använda detta stora ord frihet om — om — —

— Pengar och Salten? inföll jag. Nej, kanske inte för den som hunnit så långt som du, men jag vet att djupt värdera båda delarna, därför att jag förlorat dem.

— Jag vill ha dig med på andra vägar, mot större mål, sade Karola, och det lät uppriktigt.

— Tack, sade jag, gärna det. Jag *förstår*, att det finns större saker, och om jag kan arbeta för sådana, fast jag icke är förbi och bortom det du föraktar, så vill jag göra det. Men jag anhåller att få tycka vad jag tycker, så länge jag tycker det.

— Du klarade dig, sade Artur.

— Det har hon alltid gjort i alla gräl, och jag känner på mig, att hon ska vinna sin process, sade Karola.

Den sista meningen hörde Tilda, när hon kom in, det såg jag på hennes roliga min.

— Vad ville Tilda? sade jag.

— Doktor Salten är i telefon.

Artur reste sig genast, men Tilda sade med all den betoning, varav hon är mäktig: — Doktorn ville tala med *frun*.

26 april.

För min del hade jag varit säker på att vi skulle få vänta förgäves på Saltens ringning. Men när han ringde, förvånade han mig inte genom att be att få tala med mig. Det hade ju varit rätt ohövligt att be att få tala med min gäst utan att låtsa om mig, så laddad som situationen var. Och han är, liksom fredlig nötboskap, endast ohövlig till självförsvar.

På vägen ut till telefonen hann jag bara tänka detta: nu är han inte rädd för mig längre.

Han stammade litet på första orden, när han önskade mig välkommen tillbaka till Broköping och efterhörde min hälsa. Han trodde uppenbarligen, att jag efter detta var att räkna med som en oundviklig del av hans Broköping, och jag brydde mig inte om att säga mot honom på den punkten, om jag eljest kunnat tala. Det var spännande att se, hur han ut från den förutsättningen skulle ordna upp sitt förhållande till

mig. Han gjorde det på det gentlemannaaktiga vis, att han föreslog mig att följa med Musselmans och titta på sanatoriebyggnaden. Så finge vi ett tillfälle att talas vid om aktierna jag skulle få för mina utlägg.

O, det ville jag inte! Jag plågades, jag skämdes, jag sjönk genom jorden. Men jag sade bara: — Ja, aktierna, dem kan inte jag göra upp om, det är stadsfogde Kvarstad.

— Ja, han vill helst ha reda pengar av mig, han, och det har jag inga, sade Salten, men det får vi tala om muntligt. Du följer med då? Får jag skicka och hämta er alla tre med detsamma i den nya sanatorie-bilen?

— Jag skall tala med Musselmans, sade jag, dröj ett ögonblick.

Varpå jag uppenbarade mig i förmaket, där Artur och Karola sutto med ögonen mot dörren. Jag förklarade hastigt vad han ville, och Karola sade: — Gå du och säg ja för oss alla tre, Artur, sätt dig, Anna, vet Tilda var konjaken är?

— Jag följer inte med, sade jag.

— Jo, sade Karola. Han vill bli vän med dig, umgås under nya förutsättningar. Jag var färdig att förgås av nervositet, när han dröjde att ringa så länge. Jag visste det nämligen. Tag nu sken i vackra hand, flicka.

Förstår du inte, vad detta innebär av övervinnelse för honom också? Men bli bara inte förälskad i honom igen.

— Jag lovar ingenting, sade jag. Nej, nej, det är inte alls så att jag har några planer eller ens önsningar. Men jag kommer aldrig mer att lova någonting.

— Vilket som helst, så måste du klara detta, sade Karola. Vad ska han tänka, om du inte kommer med?

Jag förstod, att Karola hade rätt, och att jag måste klara detta. Det var något som mitt tidigare handlande obevekligt drog med sig.

Jag gjorde mig i ordning och sade hela tiden tyst till mig själv: botgöring för oblyghet, botgöring —

Bilen kom, Artur och Karola pratade om den med chauffören, som hade spritt ny uniform. Tilda svepte fällen om oss och kunde inte hålla sig från att fråga:

— Hur många ska jag duka för?

— Det ska jag ringa om, svarade jag.

— Frun glömmer inte det då?

— Nej, visst inte, sade jag retligt, men så glömde jag det ändå.

När vi nalkades grinden till mitt eget hus, körde vi om en liten barnvagn. Den okända sköterskan svängde in genom grinden utan att stanna och se sig

om efter oss. Jag uppfångade bara en glimt av en kind under suffletten, men det var ändå en sådan sensation, att när sen Salten kom ut och mötte, glömde jag hur underligt det var att skaka hand med honom efter alla bedyranden att försvinna för evigt. Så gingo vi in att bese det sanatorium vi tänkt oss att bygga tillsammans. Salten var oerhört ivrig och angelägen om vårt omdöme, särskilt Arturs.

— Jag har i stort sett följt samma plan, som vi gjorde upp i somras, sade han till mig. Hur tycker du fasaden tar sig ut sen den blivit uppsnyggad?

— Var inte artig nu, sade jag, det var ju ingen plan. Aldrig hade jag tänkt mig att fasaden kunde te sig så ståtlig.

— Var inte artiga nu, någon, sade han. Anmärk gärna på sådant, som ännu kan ändras.

Badflygeln var redan under tak, arbetet forcerades för att vara klart till den 15 juni. Han förklarade för oss vad som ännu icke syntes av detaljerna, och vi förstodo att de skulle bli utsökta men även mycket dyrbara. Karola frågade rentut, om de pengar, som lades ner här, nånsin kunde förränta sig.

— Ja, sade han och en skugga av oro flög över hans ansikte, nej, icke flög över, ty jag tyckte att den blev där. Ja, om vi får fullt med folk och kan

hålla ordentliga priser. Han vädjade till Artur, angelägen att bli uppmuntrad: och nog ska väl det gå?

Då Artur inte svarade så mycket, vände han sig till mig. Det skedde utan synbar förlägenhet. Om jag hade barnvagnen att tänka på, så hade han sitt stora företag, under den här vandringen glömde vi båda att vara generade.

Artur tog mycket noga del av det hela och kom både med beröm och ändringsförslag. Han höll på att ett och annat kunde förenklas. Det är inte det *här*, som är så viktigt, sade han flera gånger.

I stora huset voro ännu inga andra möbler än en korgmöbel på verandan, som var min, det föreföll så eget. Murarna hade just slutat och målarna höllo på av alla krafter. Överläkarens blivande mottagningsrum var färdigt men även det tomt. Jag var så trött, att jag kunde ha satt mig i ett hörn på golvet.

Där var annars utomordentligt vackert. Han hade låtit göra uthuggningar, och vattnet glimmade där nere under oss i vårsolen inom en ram av månghundraåriga, visa gamla träd.

Karola frågade hur han tänkt sig möblera här, och det redogjorde han för. Det var så omständligt det hela, att jag tänkte, jag går ut och sätter mig i trappan. Men det gjorde jag inte, ty nu började

herrarna tala om hela företagets framtid. Artur satt i fönsterkarmen och rökte en cigarrett, Salten stod stödd mot den tomma väggen mittemot fönstren och solskenet göt sig över hans gråa hår och hans stora vackra ansikte. Det vill säga, just nu var det inte så vackert och det syntes mig plötsligt för stort. Det är med honom som med kvinnor, han förlorar oerhört på att se trött och oroad ut.

— Jag tror, att det ska gå bra, sade Artur, under en förutsättning.

— Vilken?

— Att du får lämna av allt ansvar för själva företagets skötsel och all oro för ekonomin på någon pålitlig person, en direktör, som förstår att du är viktigare än själva hälsovattnet.

— Vattnet är förträffligt, sade Salten, jag har experimenterat med det i min praktik snart ett år nu och passat in det i ett nytt dietiskt schema. Jag ska visa dig en del resultat, när vi kommer hem, jag håller för resten på med ett föredrag, som jag ska hålla på Sällskapet, innan säsongen är slut.

— Jag visste att det var förträffligt, när jag sade att du var viktigare, sade Artur. Han har ett så älskvärt sätt att smickra, att man tror, att ett beröm avtvingas honom mot hans vilja. Vatten är bra och

fina anordningar är bra, men det är läkaren som gör det hela. Du ska sitta här uppe och ge dig tid med dina patienter och påverka dem att tro blint på dig och ditt vatten. Jag vill inte säga något annat än gott om ditt dietschema, men sådant kan även andra. Men jag har aldrig träffat någon, som haft förmågan att som du försjunka i och identifiera dig med en människa och ta hennes öde på dig. Men den gåvan kommer du att förlora, om du ska tänka på hur du ska klara personalens löner, vem du ska skaffa i stället för kokerskan, som sagt upp sig, eller hur du ska omsätta dina lån.

Jag kände att Artur såg på mig medan han sade detta. Möjligt att han tänkte på att det var dessa bestyr jag skulle ha haft, men troligare att han läste på mitt ansikte något av vad jag kände, då jag nu hörde, att den gudomliga medkänsla med mig, som bevekt mig, hörde till Georgs yrke som pricken över dess i.

Men fast jag tillät mig att småle lite över mitt eget ödes ironi, höll jag fullkomligt med Artur. Jag kunde ju bäst av alla förstå vikten av att Georgs ömma medkännande bevarades åt sanatoriet, ty ingen kände så väl som jag effekten därav.

— Artur har rätt, sade jag, hur skulle det vara
14. — *W ä g n e r, Natten till söndag.*

med en pensionerad officer? Jag ville riktigt tydligt visa, att jag inte tänkte på mig själv.

— Det blir en lön till, som inte är beräknad i kalkylerna, sade Salten dystert, nej, vad damerna ser trötta ut, nu ska vi se till att vederkvicka dem.

Karola och jag växlade en blick, vi undrade vad han menade. Karola såg litet förskräckt ut, ty hon förstod, att jag inte skulle följa med hem till hans bostad i staden.

Men han hade, säkert med stor möda, ordnat en liten måltid på verandan, man kan gott kalla det middag, fast det bara var kalla rätter.

Vi drogo en lättnadens suck, då vi upptäckte detta, dels därför att han hade förstätt att föra vargen, lammet och kálhuvudet över i samma båt, dels därför att vi verkligen voro trötta och hungriga.

Hans husfröken hade varit här för att göra anordningarna hemlika, det tackade jag henne visst inte för. Det var dukat i ett hörn av verandan bakom en skärm, jag hade just undrat varför den stod där då vi passerat. Dessutom var det blommor och ljus på bordet, ljus med blåbleka lågor i den första lätta skymningen, det var inte bra.

Jag glömde barnvagnen nu, och jag tänkte bara på hur vi talat om att vi skulle bjuda Musselmans

på den första middagen på sanatoriet. Och nu var den första middagen inne, och Musselmans voro här. Men i stället för att jag skulle varit värdinna och medarbetare, ja, så var det som det var, och jag var så trött.

Jag försökte att inte låtsas om något. Det hängde ju mycket på att det gick för oss att vara tillsammans även i en mindre krets. Han hade bjudit till att vara taktfull och hela tiden varit lite grym. Jag måste också bjuda till, fast det betydde att bjuda till att vara oblyg.

Men gång på gång måste jag undra, om han tänkte på samma ställe i de rysliga skrifterna som jag. Än var det ett ställe, än ett annat, som dök upp för mig, till exempel just då han skålade eller sade: — Ta litet mera. Jag kunde i alla fall inte äta.

O, vad jag blev glad, då jag mindes, att jag glömt ringa återbud till Tilda. Jag bad genast om ursäkt och reste mig för att göra det.

Jag trodde jag skulle få ovet av Tilda, men hon var för upphetsad för att tänka på att ge mig det. Ett iltegram låg därhemma till mig, fick hon bryta det?

— Nej, sade jag.

Efter denna underrättelse glömde jag att uppföra mig alls under resten av middagen med den påföljd,

att jag fick ett gott betyg av Karola för min otvungenhet. Jag skyndade inte alls på de andra, jag satt stilla med dem en halvtimme vid kaffet utan att säga någonting. Det var skönt att vissheten uppsköts ännu något.

Först när vi lämnat av Artur och Salten vid den senares port och foro vidare hem, talade jag om för Karola att utslaget fallit.

Redan ute på trappan stod Tilda med telegrammet, och hon hade brutit det.

30 april.

Jag har varit i Stockholm och haft otroligt bråttom för att bara behöva stanna ett par dagar och sedan få resa hem igen. Jag jagade för att komma hem till stillheten, och den fanns här.

En sådan stillhet, som den jag smakar nu, har jag aldrig erfarit förr. Den liknar icke vad jag upplevde natten till en söndag, ty den stillheten var absolut tom och denna är full av allt som varit, är och skall komma, men över allt är lugn.

När vi läst telegrammet, kramade mig Karola stormande och sade: — Nu ska vi börja ett nytt liv. Hon har kanske rätt, men det kändes inte särskilt nytt. Nya liv börja sällan tvärt.

Processen är slut, och den fortgår, det ger jag Artur rätt i, till livets slut.

Det är en sak, som djupt grämer mig, en enda, och det är att inte min första tanke var att tacka

advokaten. Det hjälper inte att jag ringde följande morgon, jag hörde på henne, att hon väntat höra av mig redan samma kväll. Det hjälper inte, att jag sedan hittat på allt möjligt för att gottgöra detta. Jag har inte fått henne att lova att hon skall komma hit till Stenbro nästa semester, fast jag frågat henne, om inte det skulle vara roligt att komma tillsammans med sitt geni.

— Jag kan aldrig bestämma något, sade hon. Jag förstod att hon då kanske redan skulle vara djupt inne i nya roliga processer och omgiven av människor, som klamrade sig fast vid hennes redan nedtyngda axel för att få hjälp i sin nöd.

Jag tror, att jag aldrig skulle glömt henne den kvällen, om inte Astrid kommit.

Karola började genast söka övertala mig, att vi skulle ringa till Salten och berätta nyheten för de båda herrarna, innan någon annan hann före. Men jag vägrade, ty det skulle bara vara att sätta dem i förlägenhet. Vad skulle de säga, stackarna, vad föreslå för att visa sin glädje?

Det får vara måtta med låtsandet om ingenting. Dessutom, erinrade jag Karola, få vi inte glömma, att det dröjer trettio dagar, innan Hovrättens utslag

vinner laga kraft. Man ska inte dricka champagne i förtid.

Då kom Astrid. Jag hade inte märkt att någon bil kört fram, plötsligt stod hon där bara i dörren med hatt och kappa på, som hon gjort tusen gånger förr i min dörr, ty hon går alltid in och hälsar, innan hon tar av ytterkläderna, det är en vana hos henne. Hon hade intet av en ung moders värdighet, hon var precis bara en rädd skolflicka.

— Nej, se Astrid, sade jag tafatt, kommer du hit.

— Ja, jag tyckte det var så otäckt att gå hem, sade hon. Jag vet hur förfärligt ond Gösta blir.

— Inte på dig väl, sade jag, nu inne i situationen.

— Å, det skiljer han inte på, var den intressanta upplysning hon gav.

— Astrid vet då, att mamma har fått rätt? sade Karola strängt.

— Jag såg det i tidningsfönstret, tant Karola.

— Det är mycket underligt, att Astrid är mindre rädd för att komma hit, fortfor hon.

— Ja, men tant Karola, mamma är inte så farlig som Gösta. Och för resten, så är det inte bara vårt fel. Jag skrev och erbjöd mamma förlikning, och jag fick inte ens ett svar.

Astrid var full av indignation och förebräelser mot

mig, det var hon, som var förorättad. Karola gick ut för att markera att detta ville hon inte ens lyssna till.

— Du har ändå ringen, sade jag.

Hon rodnade. — Ja, tack så mycket.

— Vad tänker du göra nu? frågade jag. Om du aldrig mer vill träffa Gösta, så skynda dig hem och hämta hit babyn, innan det blir för sent.

— Är du tokig, sade hon, jag kan inte leva utan Gösta, men det kan han. Om han skiljer sig, nu sen vi förlorat, då blir jag tokig.

— Då är det bäst du ger dig av, sade jag, så att han inte får aning om att du varit här. I detsamma föll det mig in med den gemena misstänksamhet, som numera kan komma över mig ibland, att Gösta efter detta kanske inte skulle ha något emot, att hans hustru sökte försoning.

— Vad skall jag göra, om han skiljer sig? kinkade Astrid och kröp lite för mig och tiggde på sitt gamla småbarnsvis.

— Gösta skiljer sig ändå inte från dig förrän tidigast om en månad, sade jag. Varpå jag för att trösta henne förklarade, att utslaget skulle vinna laga kraft först om en månad. Om det överklagas, sade jag, finns det ännu en svag möjlighet att Kunglig majestät upphäver det.

Tanken att det fanns en utsikt, att jag snöpligen skulle komma under förmyndare till slut, tröstade henne något. Men så blev hon orolig igen.

— Hur ska vi nu göra med nedervåningen, sade hon, vi har så gott som hyrt ut den.

— Skriv inga kontrakt, sade jag. Jaså, ni har varit så säkra?

— Ja, inte precis säkra, men vi hade ju hoppats — att få tvåtusenfemhundra för nedervåningen, tilllade hon, då hon fångade sin moders min. Nu kanske vi till på köpet blir utkörda, om mamma vill hämnas.

Jag sade inte åt henne, att de kunde få bo kvar, vilket jag dock tänkte. Jag ville se vad Gösta gjorde först. Han kunde inte begära skilsmässa nu, det var bara den naiva Astrid, som trodde, för om han var det minsta rädd om sitt anseende måste han vänta ett par år med det efter förlusten av förmögenheten. Men jag hade ingen lust att mildra slaget för honom. Bättre att se hur han tog det. Var han hyggligare än Astrid fruktade han skulle bli, nå då så. Blev han brutal, så fanns den förhoppningen, att Astrid själv kunde få upp ögonen för honom, ta sin unge under armen och komma hit till mig.

Då jag inget sade, tog Astrid ännu ett steg fram till mig och frågade: — *Vill* mamma hämnas?

På underliga vägar går inflytandet mellan människorna. Jag kunde väl ha velat hämnas, göra henne ont just nu, men det var någon, som hindrade mig, det var den unge mannen från rannsakingen i rådhuset. Hans röst, hans ögon, hans otroliga handling voro levande för mig i detta ögonblick, och en fläkt av den anda, som uppfyllde honom, svepte genom min själ.

— Nej, jag vill inte hämnas, sade jag och kysste Astrid. Men jag sköt henne hastigt ifrån mig, då det tog i dörren, jag ville inte Karola skulle se detta ögonblick.

Hon kom in nu med Tilda, som bar en liten karaff med portvin på en bricka och tre glas, nej fyra, hon hade tagit med ett åt sig själv.

Lydigt togo vi alla våra glas och skålade utan att säga något. Karola och jag firade Hovrätten och det samma tror jag till slut även om Tilda, fast man aldrig vet. Astrid drack för att trösta sig över besvikelsen och för att få mod att möta sin man. Jag försökte göra några frågor om baby'n, men fick snåla svar.

— Jag måste hem och ge honom nu, sade hon, jag har mat själv.

Jag vet inte varför detta vanliga faktum föreföll mig så sällsamt, när Astrid sade det.

Och så tog hon adjö helt flyktigt, ringde efter en bil, begärde pengar av mig att betala den med och reste i väg.

— Nå, jag må säga, sade Karola, att ni tar varandra lugnt ni två.

— Tror du jag tar henne lugnt? sade jag. Ack, Karola, det är min verkligt stora och förblivande sorg, att hon inte blev gift med en av dina pojkar i stället, som vi brukade tala om förr. Då hade allt varit annorlunda.

Som jag sagt det, märkte jag att Karola, utan att säga något, här satte en bestämd gräns. Den gränslösa Karola. Hon kunde oegennyttigt glädja sig åt min seger, ja, fast hon på så vis icke fick någon bergkristallkrona. Hon kunde dela min skam, som hon gjort i morse genom att hålla min hand, då vi stego ur tåget. Men hon kunde inte ens i tankarna släppa till en av sina pojkar, så föraktade hon tydligen Astrid. Vänskap är kanske ändå icke gränslös, jag får vända åter till kärleken igen.

Artur kom hem tidigare än vi väntat och hade med sig en oerhörd rosenbukett från Salten. Att det bara

funnits så mycket rosor att få i april, och att han vågat köpa dem!

Det stod bara en lyckönskan på visitkortet, men det låg ganska mycket i själva antalet, i själva hundrakronan han fått lägga på disken för dem. Han ville visa att han var lättad för hundra kronor, och det var snällt av honom.

Karola och jag måste ändå ha ett nytt gräl innan denna långa dag var full. Hon började tala om hur roligt det skulle bli på föredraget dagen därpå, då Artur och jag skulle sitta på första bänken. Jag sade, att om jag förlorat skulle jag ha gått dit men inte nu. Jag visste ju ändå vad hela Broköping skulle tänka till sin död, nämligen att jag fått reda på utgången i förväg och därför passat på att resa ner och triumfera över mina vedersakare.

Karola var ledsen att gå miste om ett nöje och försökte egga mig genom att kalla mig feg, men jag lät icke rubba mig, ty jag kände mig inte feg.

— Ja, gå då och lägg dig, sade Karola.

— I natt får du väl en god sömn, sade Artur. Han såg så gott på mig, jag tror, att han var glad.

Jag gick, men strax kom Karola upp. — Du glömde dina rosor, sade hon och kysste mig ömt, god natt, jag förlåter dig.

Ja, dessa rosor.

De äro ännu vackra och dofta lika starkt i sin röda myckenhet, som när jag fick dem. Tilda har skött dem väl, medan jag varit i Stockholm, det är hennes sätt att vara vänlig mot mig. Hon ger dem en särställning framför andra gratulationsrosor från Broköping till min myndighetsdag.

De må gärna hålla så länge som möjligt, eftersom de äro det sista ordet mellan oss, ett vackert farväl.

— Han kommer snart att förstå att han behöver dig och din hjälp, var Karolas sista uppmuntrande ord i frågan. Det vet jag inte om hon har rätt i, men även om så vore, så kan han aldrig våga andas därom och inte heller jag.

Det är det mest fantastiska i detta förlopp, att nu, när jag inte längre behöver honom, så behöver han mig. Det borde egentligen varit en stor lycka gömd i det faktum att man behöver varandra varannan gång. Men det är det inte.

Jo, vad nu? Jaså, det var bara en liten glädje, en tunn, frusen liten glädje, men ändå. Jag kom nämligen att tänka på, att efter trettio dagar finns det ingenting, som hindrar mig att köpa mig en bra aktie-

post i hans företag. Om jag så ska göra det genom bulvan, det blir ändå pengar, som komma in.

Vad det är ljuvlig vila i tanken att kända och okända nu inte längre behöva ha så mycket *omdömen* om mig, och att jag slipper mobilisera upp så mycket motomdömen eller grubbla om vilka som ha rätt om mig. Kanske skall jag återvinna förmågan att handla fritt och naturligt igen utan skräck.

Jag får nu enfaldigt leva och behöver icke fråga någon, vem jag är och vad som passar mig och mina år. Jag vet ju själv nu att på botten av hela denna historia, som tolkats så olika, fanns en bön, som mycket väl passar den tid av livet jag kommit in i: det skymmer snart, håll min hand. Han hörde den inte, men det kan ha varit mitt fel, ty jag sade så mycket annat, mindre väsentligt, på samma gång.

Just i denna resignationens skymning, som omveper min ensamhet, bryter in som en solstråle ett löjligt och otroligt och stimulerande minne från min sista morgon i Stockholm, och plötsligt är det icke mera skymning.

Sista kvällen rådde det vild storm på Mälarfjärden, så att färjan gungade som om den varit på oceanen. Jag tänkte på alla stackars olyckliga, som inte ha

en lugn vrå och naturligtvis främst på det redan förut hesa pråmfolket.

Det blev bara värre och värre med nya, ännu svar-tare moln, fulla av hagel och snö.

Jag fick den lustiga föreställningen, att om det plötsligt klarnade, skulle man få se, att stjärnorna bakom molnen blåst ihop i en stor blänkande driva framför himmelens port.

Men antingen detta skulle hända eller ej, så måste väningen var i ordning tills nästa morgon, då fröken Arvidson kom. Jag hade nämligen verkligen fått ett vykort från henne. Så jag lät ovädret rasa och gick uppe och stökade, tills jag var färdig.

På morgonen var jag tidigt uppe och tittade efter stjärnorna, men de voro bortsopade av det himmelska renhållningsverket.

Jag höll just på att ute i kokvrån ordna med te, tills hon skulle komma, då jag från Mälaren genom det öppna fönstret hörde en underlig sång.

Det var verkligen väl att jag blev varskodd, ty här hände stora ting. En bogserbåt med ett stort släp av pråmar låg nedanför, och man höll just på att häkta vid mitt nygifta herrskaps pråm.

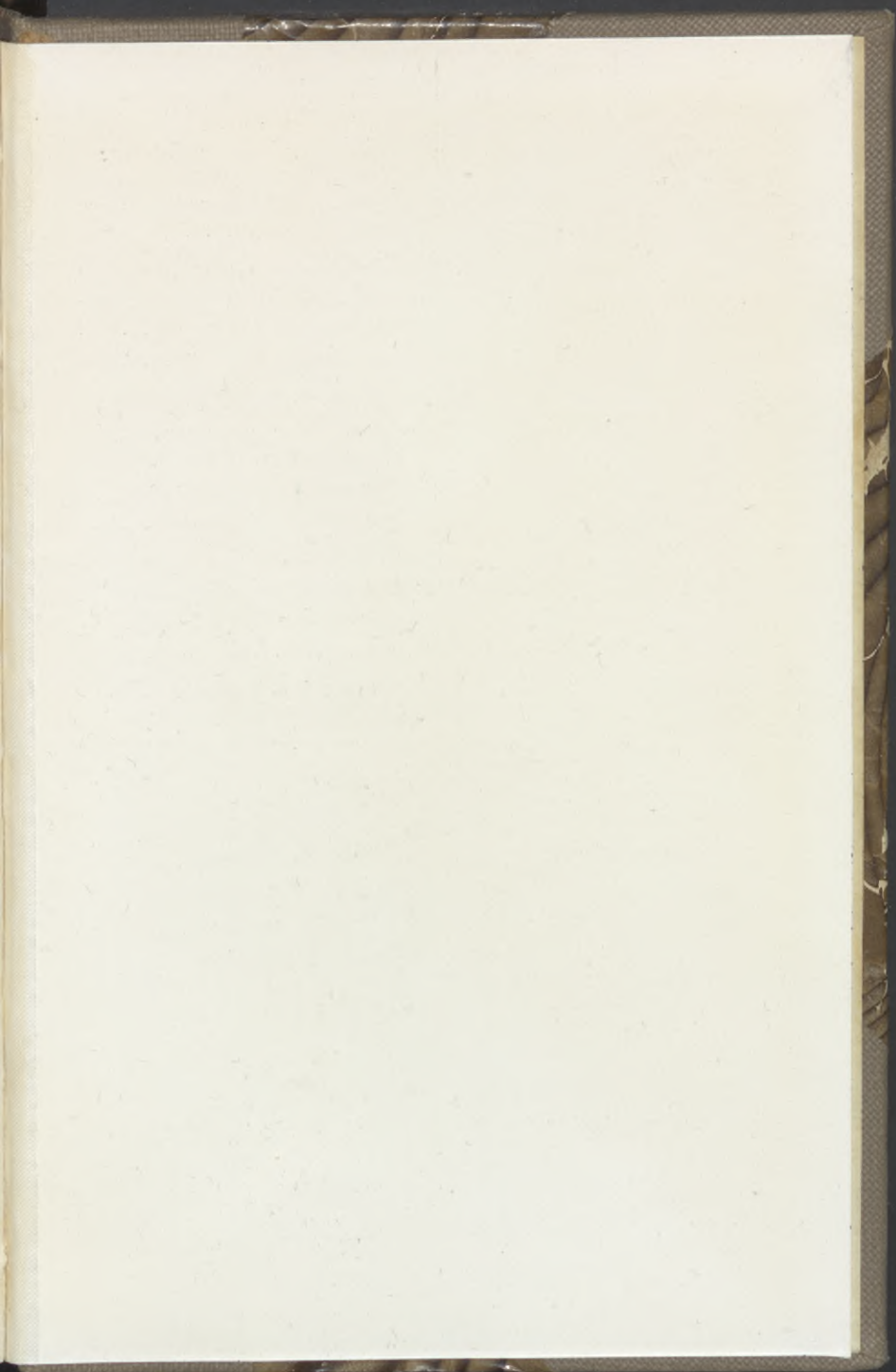
Vilken dag för dem! Den var värd hela mörka vintern. Frun hade spänt klädstreck över hela sin

pråm och hängde nu upp sin tvätt, som vajade vit och röd och blå likt ett flaggspel i morgonvinden.

Mannen stod vid styret så stolt som en viking, när hela flottiljen svängde om Långholmsudden och försvann bort i Mälaren.

Och det var han som sjöng!

578 / 250
1925

ELIN WÄGNERS

föregående arbeten:

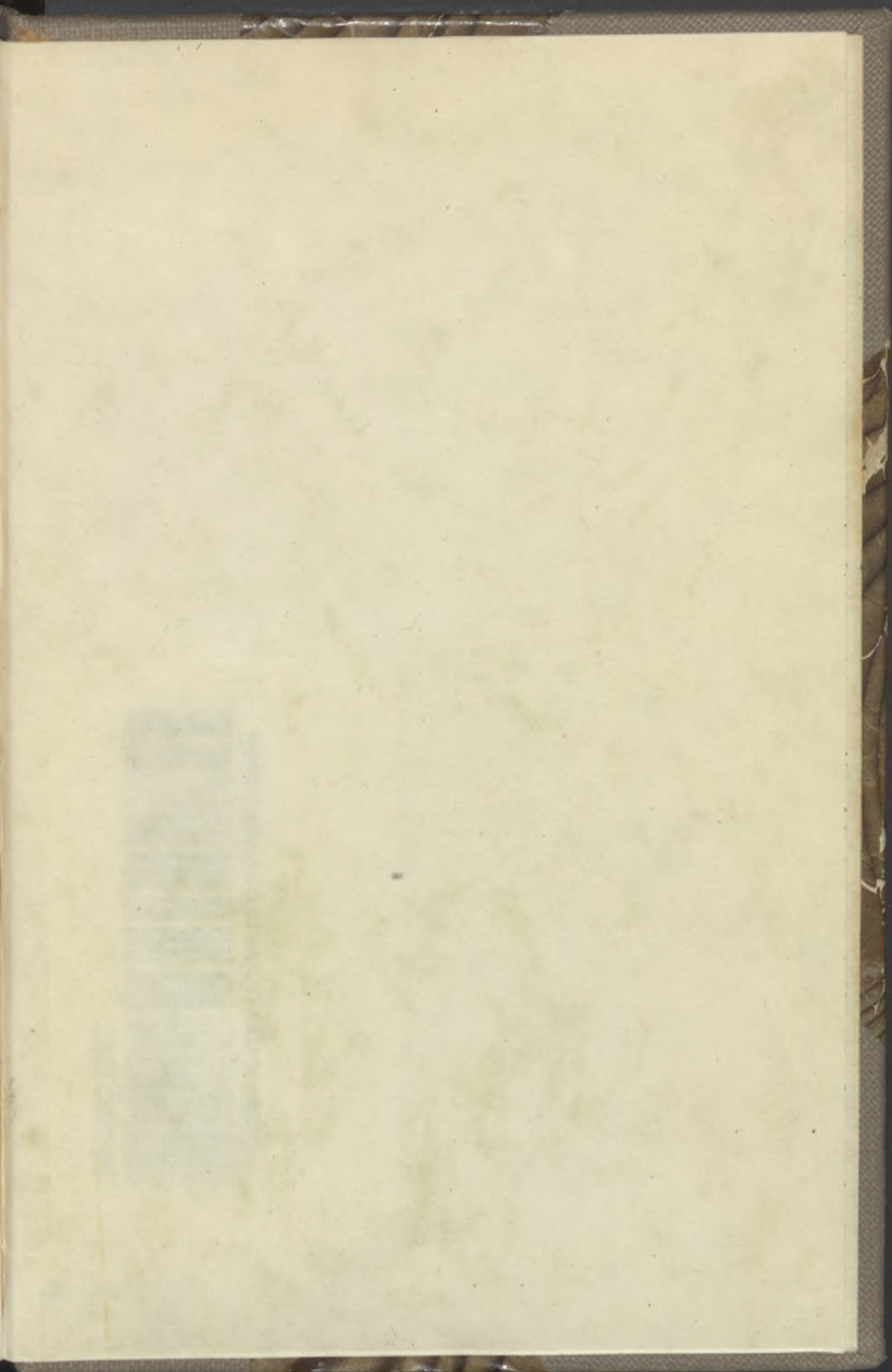
*Från det jordiska museet	2: 50
Norrtullsligan	3: —
Pennskaftet	5: 50
*Helga Wisbeck	4: 50
*Mannen och körsbären	3: 75
Camillas äktenskap	3: 75
Släkten Jerneploogs framgång	5: 50
Åsa-Hanna	8: 50
Kvarteret Oron	6: 75
Den betriade kärleken	11: —
Den förrödda vingården	6: 75
Nyckelknippan	7: 50
Den namnlösa	7: 50
Från Seine, Rhen och Ruhr	6: 50
Silverforsen	6: 75

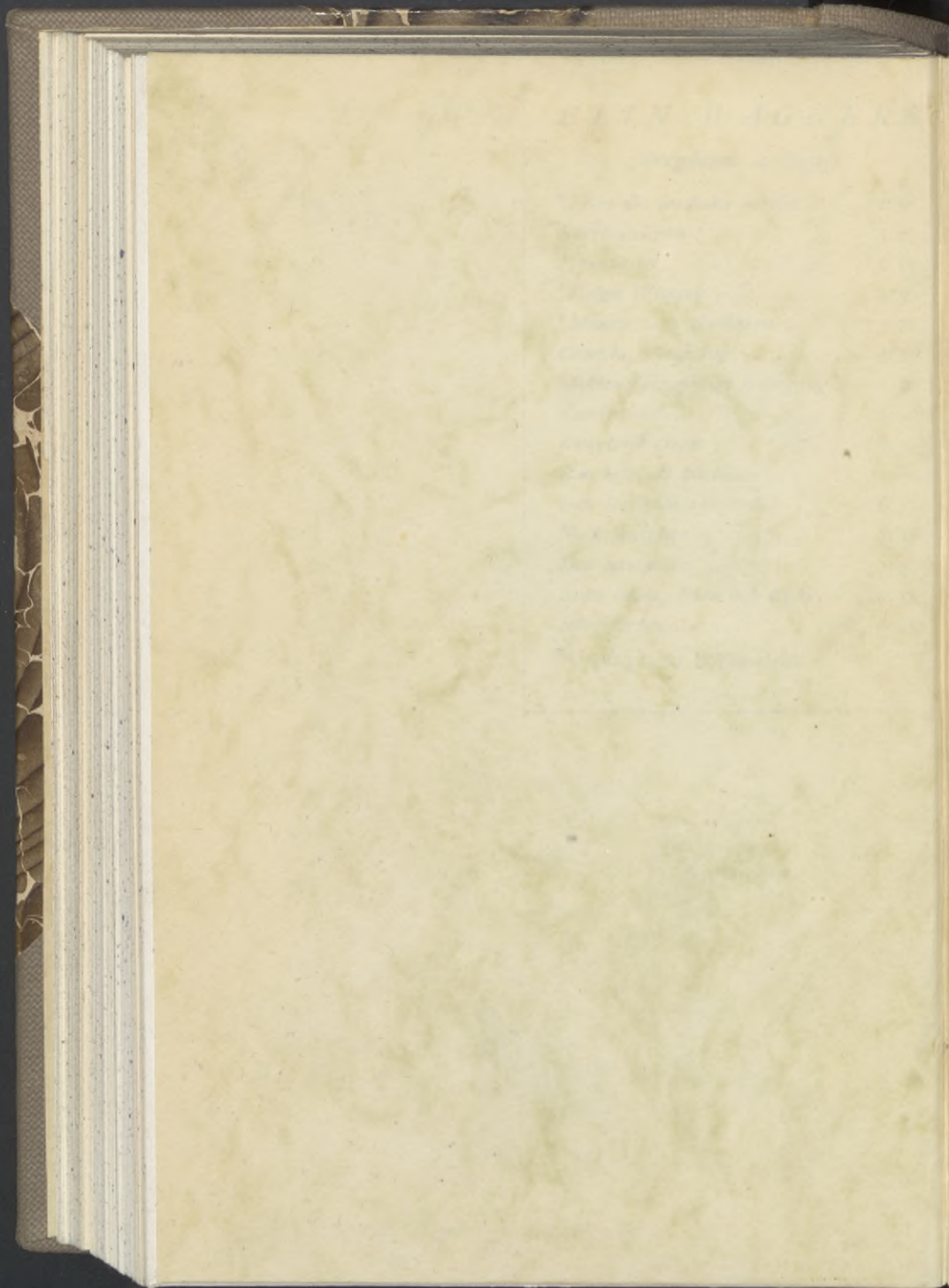
*Utgångna ur bokhandeln.

69
K

17324

GÖTEBORGS
BOKFÖRLAG

6000237267

Göteborgs universitetsbibliotek

NILS LINDE
BOKBINDARE
GÖTEBORG

